

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Το εθνικό συλλαλητήριο στη Θεσσαλονίκη



Η οργάνωση του Κράτους



Τα επιτύμβια επιγράμματα της Ημαθίας



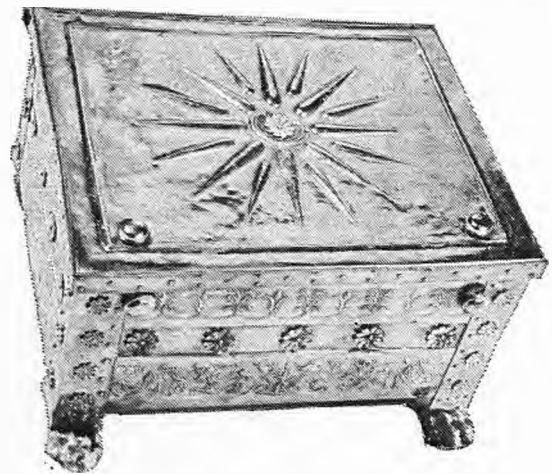
Ο Απόστολος Παύλος στη Βέροια



Η
Βυζαντινή
Μουσική



Τότι και Τώρα



Η χρυσή λάρνακα
από το μεγάλο τάφο της Βεργίνας.

Εκπαιδευτική εκδρομή αμπελουργών στη Γαλλία



Καλλιρόη Παρρέν (1856 - 1940)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον

τῶν συνδρομητῶν τῆς

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

- 1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
- 2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΥ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Βασ. Φιλίππου 21. Ὁρες λειτουργίας ἀπογεύματα Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1992
Έτος ΙΣΤ΄ Τόμος Θ΄ Τεύχος 58

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Οδυσσεύς Ντινόπουλος, Ελένη Μήτσιαλο Ζεγκίνη
Λευκή Σαμαρά

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Βασ. Φιλίππου 21 - 592 00 ΝΑΟΥΣΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος 60-331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Η χρυσή λάρνακα από το μεγάλο τάφο της Βεργίνας. Στο κάλυμμα το άστρο - έμβλημα της Μακεδονικής Δυναστείας

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Τυπογραφείο Αντώνη Μαυρογένη
Αντωνίου Καράρα 3 Τηλ. 260-140
FAX 261747 Θεσσαλονίκη.

Περιεχόμενα

Ιστορικά - Λαογραφικά

Εθνικά - Έρευνες

	σελ.
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. Το μεγάλο εθνικό συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης	4
ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ. Το κιόσκι, η Ζαφειράκινα	10
ΚΟΣΜΟΣ (εφημερίδα) Νέα από την Αυστραλία	11
ΜΑΡΤΟΣ ΔΗΜ. Τα πολυσήμαντα διαχρονικά νοήματα των Μακεδονικών τάμων	12
ΧΙΟΝΙΔΗΣ Χ. ΓΕΩΡΓ. Απόστολος Παύλος στη Βέροια	13
ΣΠΑΡΤΗΣΗΣ ΝΙΚ. Παιχνίδια πόπιζαν οι παπούδες μας. Παραμύθια και τραγούγγια	17
Α.Χ.Ε.Π.Α. Η αποστολή και η προσφορά της Α.Χ.Ε.Π.Α. στην Αυστραλία	21
ΓΚΟΥΤΑΣ Φ ΑΧΙΛ. Σχέσεις οικογενειακού δικαίου στη Νάουσα τον 19ο αιώνα	23
ΧΙΟΝΙΔΗΣ Χ. ΓΕΩΡΓ. Πότε έζησαν οι Εβρενοί, Σεχ Λεαή και Όσιος Θεοφάνης	26

Επιστημονικά - Λογοτεχνικά

Παιδαγωγικά - Μουσική

ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ. Η βυζαντινή μουσική	27
ΣΑΜΑΡΑ ΛΕΥΚΗ. Καλλιρρόη Παρρέν	31
ΚΑΤΣΙΩΚΑΛΗΣ ΜΙΧ. Η οργάνωση του κράτους. Πρόταση του πρώην δημάρχου Φιλώτα Κόκκινου	32
ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ ΓΙΑΝ. Αντώνης Κολτσιόδας	34
ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ. Τα επιτύμβια επιγράμματα της Ηραβίας	35

Γεωργικά - Δεντροκομικά

Αμπελουργικά - Δραστηριότητες

ΓΚΟΥΝΤΑΡΑΣ ΑΡΓ. Ποιό θα είναι το μέλλον των οπωροκηπευτικών μας εν όψει της ενιαίας αγοράς του 1993	38
ΣΠΙΝΘΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡ. Πρώτες ανοιξιότικες επεμβάσεις στο Ευνόμαυρο	40
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Π. ΟΔΥΣ. Δ' πανελλήνιο εντομολογικό συνέδριο (περιλήψεις)	41
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Π. ΟΔΥΣ. Η σπουδαιότητα της κοπριάς. - Τα λαχανικά και η χρησιμότητά τους..	44
ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΝΑΟΥΣΑΣ. Συμμετοχή στον ετήσιο χορό της Μακεδονικής Εστίας	46
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΠΑΝ. Εκπαιδευτική επίσκεψη αμπελουργών στη Γαλλία	47
ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ Α. ΓΙΑΝ. Νάουσα - Ηρωική πόλη από το μεγάλο τάφο της Βεργίνας.	50

Αγαπητέ φίλε,

— Στις 14/2/1992 οι Έλληνες της Μακεδονίας βροντοφώναξαν: Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Ένα εκατομμύριο Μακεδόνες, έδωσαν μία απάντηση στους πλαστογράφους της Ιστορίας και τους σφετεριστές του ονόματος «Μακεδονία». Σ' ένα σπάνιο κλίμα ομοψυχίας και εθνικής ενότητας, ομόφωνα οι Έλληνες της Μακεδονίας διαδήλωσαν τη θέλησή τους να υπερασπιστούν την ακεραιότητα της πατρίδας μας. Την μεγάλη εθνική συγκέντρωση χαιρέτησαν ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Παντελεήμων και ο Δήμαρχος Βέροιας Ανδρέας Βλοζάκης. Κύριος ομιλητής ήταν ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Κων. Κοσμοπούλος. Στο τέλος της συγκέντρωσης εγκρίθηκε το σχετικό ψήφισμα, το οποίο υπόγραψαν «Η Ιστορία της Ελλάδας και ο λαός της Μακεδονίας».

— Στη ΝΙΑΟΥΣΤΑ δημοσιεύονται οι ομιλίες και το σχετικό ψήφισμα.



— Ο Απόστολος Παύλος, ο μεγάλος και φλογερός ιεραπόστολος της χριστιανοσύνης, στα προγράμματα των περιοδίων του συμπεριέλαβε και τη Βέροια. Η επιλογή της Βέροιας δεν ήταν τυχαία. Αποδεικνύει την πνευματική καλλιέργεια των κατοίκων της. Ο Απόστολος Παύλος απσκοπούσε να καταστήσει τη Βέροια το ορμητήριο του χριστιανισμού και να συμβάλλει επιπλέον στον εκχριστιανισμό της επαρχίας και γενικότερα της Μακεδονίας. Για το έργο και τη δράση του θεόπνευστου Αποστόλου, μας μιλάει συνεργάτης του περιοδικού. Άς ενημερωθούμε σχετικάς.



— Ο Δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος, ήταν αναμφισβήτητος ένας δημιουργικός άνθρωπος. Ήταν ένα φωτεινό μολό και σε πολλά θέματα ένας πρωτοπόρος. Το 1956 ενδιαφέρεται για την οργάνωση του κράτους και υποβάλλει βρα αρμόδια Υπουργεία προτάσεις για την τοπική αυτοδιοίκηση. Η επιστολή που δημοσιεύεται είναι αρκετά πειστική. Ο αναγνώστης ας κρίνει τα βήματα προόδου, από την εποχή εκείνη ως τις μέρες μας, στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης και ας βγάλει τα ρυμπεράσματά του.



— Τι είναι η βυζαντινή μουσική; Ποία είναι η εξέλιξή της και ποία η ιστορία της; Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» φιλοξενεί σχετικό άρθρο, το οποίο είναι αρκετά διαφωτιστικό και δίνει απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Υ.Γ.: Με το σημερινό τεύχος διανέμεται και το ευτετήριο ύλης του Ζ' τόμου (έτη 1990 και 1991).

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	1.500
Δημοί - Κοινότητες - Σιλυ) σμοί	3.000
Εξωτερικού δολλάρια	30

Το μεγάλο εθνικό συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης

Το συλλαλητήριο πραγματοποιήθηκε το μεσημέρι της Παρασκευής της 14 - 2 - 1992. Ο ελληνικός λαός σε πρωτοφανή σε όγκο και παλμό συγκέντρωση, και σ' ένα κλίμα ενότητας, ομοψυχίας, υπερηφάνειας, εθνικής έξαρσης και πατριωτικού μεγαλείου, δροντοφώναξε «Οι Μακεδόνες είμαστε εμείς», «Η Μακεδονία είναι ελληνική», «Η Θεσσαλονίκη είναι η προαιώνια πρωτεύουσά της».

— Καμμιά φορά δεν συγκεντρώθηκε τόσος λαός. Η Θεσσαλονίκη λουσμένη στα εθνικά της χρώματα, γνώρισε μια από τις μεγαλύτερες εθνικές συγκινήσεις της ιστορίας της.

— Ο ελληνικός λαός έστειλε το μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση. Το μήνυμα έφθασε σι όλες τις ηπείρους, ως τα πέρατα της γης. Το πήραν οι γείτονες και οι εταίροι της Ε.Ο.Κ. Το πήραν όλοι. Εχθροί, ουδέτεροι και φίλοι και προπαντός οι φίλοι. Τώρα θα μάθουμε να αξιολογήσουμε τους φίλους. Ποίοι είναι οι φίλοι μας ποίοι «οι φίλοι μας».

Προς την συγκέντρωση μίλησαν κατά σειρά ο Παναγιώτατ Μητρ. Θεσ)κης Πεντελεήμων, ο Δήμορχος Βέροιας κ. Ανδρέας Βλαζάκης και ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Κωνσταντίνος Κοσμέπουλος. Στο τέλος της συγκέντρωσης διαβάσθηκε σχετικό ψήφισμα, το οποίο εγκρίθηκε από τους συγκεντρωθέντες.

— Στη συνέχεια δημοσιεύονται οι ομιλίες και το σχετικό ψήφισμα.

«Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ομιλία του παν. μητροπολίτη Θεσσαλονίκης έχει ως εξής:

— Συνήγειρεν και συνεκάλεσεν

ημάς επί το αυτό, το υπέρτατον εθνικόν ημών θέμα, ως τυγχάνει η Μακεδονία.

»Δι' ημάς τους Έλληνας και δητούς οικούντας εν Μακεδονία δεν υπάρχει θέμα μακεδονικόν. Υπάρχει μόνον δια τους εχθρούς της πατρίδος ημών και εις τους οποίους λέγομεν: «Ότι η Μακεδονία ήτο, είναι και θα παραμείνει ελληνική».

»Την ελληνικότητά της μαρτυρούσιν η αρχαιολογία, η γεωγραφία και η ιστορία.

»Εις αυτό τούτο το μουσείον των Σκοπίων, το πλείστον των αδριάντων, αναγλύφων, σορκαφάγων, επιγραφών είναι ελληνικά. Τα υπόλοιπα λατινικά και όχι βεβαίως σλαβικά.

»Συντριπτικά, όμως, δια την απόδειξιν της ελληνικότητος της Μακεδονίας, είναι αι 5.000 επιγραφαί που έχουν συγκεντρωθεί και μελετώνται υπό του κέντρου ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιολογίας, εις το εθνικόν ίδουμα ερευνών, υπό την σαφήν καθοδήγησιν του προέδρου της Ακαδημίας Αθηνών, ελλογιμωτάτου κυρίου Μιχαήλ Σακελλαρίου.

»Ο Φίλιππος ο βασιλεύς ήτο Έλλην Μακεδών, του οποίου ο τάφος προσφάτως ανεκαλύφθη εν Βερνίνα υπό του διακεκριμένου αρχαιολόγου, κυρίου Εμμανουήλ Ανδρονίκου.

»Επίσης ο Μέγας Αλέξανδρος, περί του οποίου ο ιστορικός Πλούταρχος έγραψε: «Ανήλια έμειναν τα μέρη που δεν εγνώρισαν τον Αλέξανδρο». ήτο Έλλην Μακεδών. Ούτος γενόμενος όδονανον της θείας προνοίας, εξεπολίτισε λαούς, εγνώρισε την ελληνική γλώσσαν, τα ελληνικά ήθη και έθια και τον καθ' όλου ελληνικόν πολιτισμόν, ίνα δι' αυτών προετοιμασθώσιν οι λαοί, ίνα υποδεχθώσιν τον Μεσσιάν και λυτρωτήν Χριστόν, «ότε θα ήρχετο το πλήρωμα του χρόνου».

»Ο δε προφήτης Δανιήλ, όστις

έζησε κατά τα τέλη του Ζ' αιώνας και αρχάς του ΣΤ' αιώνας π.Χ., Ιουδαίος τω γένει, προφητικώς αναφέρει περί του Μεγάλου Αλεξάνδρου, (Δανιήλ 8,20-21) και τον αποκαλεί βασιλέα των Αιγών, δηλαδή της Πέλλας και βασιλέα των Ελλήνων.

»Επίσης εις το βιβλίον των Μακκαβαίων (Α' Μακ. 1-10), διατρώνεται η ελληνικότης της Μακεδονίας, ο δε Αλέξανδρος, ονομάζεται Μακεδών βασιλεύς της Ελλάδος.

»Ο πολύς διδάσκαλος τούτου, ο σοφός Αριστοτέλης, ήτο Σταγειρίτης την καταγωγή και πλείστοι όσοι άλλοι επιφανείς άνδρες και γυναίκες εκ της ελληνικωτάτης Μακεδονίας προήρχοντο.

»Αλλά και πλήθος αγίων, ανδρών τε, γυναικών και παιδίων, ενταύθα είδον το φως της ημέρας, με πρώτον τον μεγαλομάρτυρα, μυροβλύτην και προστάτην ημών Άγιον Δημήτριον, ως επίσης και οι Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος οίτινες δια του ακτινοβόλου έργου αυτών, κατηύγασαν τους βαλκανικούς και λοιπούς ευρωπαϊκούς λαούς και ούτοι, ενταύθα εγεννήθησαν και εγαλουχήθησαν.

»Επιλείπει γαρ με διηγούμενο ο χρόνος», περί των πολυαριθμών επιχειρημάτων δια των οποίων αποδεικνύεται η ελληνικότης της Μακεδονίας μας.

»Ας σημειωθεί ενταύθα, ότι η ψευδο - εκκλησία των Σκοπίων αυτοαπεκλήθη «Εκκλησία της Μακεδονίας», εις το πλαίσιον της πολιτικής του Τίτο, με σκοπόν να αποδυναμώσει την σερβική επιρροήν εις την Γιουγκοσλαβίαν. Σήμερον η εκκλησία των Σκοπίων, εργάζεται δια την προώθησιν της προπαγάνδας του Γκλιγκόρφ, προς όλον τον κόσμον, εναντίον της Ελλάδος και του Ελληνισμού.

»Επέστη ο καιρός ήδη, άπαντες ηνωμένοι, να αντιμετωπίσωμεν

τους εθνικούς ημών κινδύνους, οίτινες προέρχονται είτε εξ Ανατολών, είτε από Βορράν. Είναι καιρός οι πνευματικοί ημών φορείς να αποτελέσωσι τας εθνικάς και θρησκευτικάς εκείνας λαμπάδας, αίτινες θα φωτίζωσι την οικουμένην άπασαν. Διότι πρέπει να γνωρίσωμεν άπαντες, ότι οι γνήσιοι Μακεδόνες, απόγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου, δεν δέχονται απειλάς αποθνήσκουσαν προερχομένης.

»Τέλος, ας αναλάβη εις έκαστος εξ ημών τας εν προκειμένω ευθύναις του και εν ενί στόματι και μια καρδιά, ας αναφωνήσωμεν:

«Δεν θα την πάρουμε ποτέ την γη των Μακεδόνων, την γη μας την ελληνική, το θαύμα των αιώνων!»

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Εκ μέρους των δημάρχων και των κοινοταρχών της Μακεδονίας, χαιρέτισε τη συγκέντρωση ο δήμαρχος Βέροιας κ. Βλαζάκης.

Ο κ. Βλαζάκης είπε τα εξής:

— Λαε της Μακεδονίας, σήμερα εδώ στην πρωτεύουσα της Μακεδονίας χτυπάει η καρδιά της ενότητας του Ελληνισμού. Μιλώντας με τη φωνή όλων των δημάρχων, όλων των λειτουργών της τοπικής αυτοδιοίκησης, μεταφέρω μήνυμα αγωνιστικής συσπείρωσης και ενότητας.

»Λαε της Μακεδονίας, όλοι οι δήμαρχοι και οι κοινοτάρχες της μακεδονικής γης, πρωτοπάρου σε όλους τους καθημερινούς αγώνες, βρίσκονται και σήμερα μπροστά, για την υπεράσπιση των δικαιών του Ελληνισμού του τόπου μας, γιατί τα εθνικά θέματα αφορούν άλλο το λαό, όπως αυτός εκφράζεται μέσα από τους μαζικούς και επιστημονικούς του φορείς, τα πολιτικά κόμματα, τον κλήρο και κύρια την τοπική αυτοδιοίκηση.

»Σήμερα, που οι προκλήσεις έγιναν επικίνδυνες, χρέος όλων μας είναι η με κάθε τρόπο διασφάλιση και κατοχύρωση της ειρήνης στην

ευαίσθητη περιοχή μας. Δεν είμαστε αντίθετοι με την πρόθεση κανενός λαού να επιδιώκει την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας του. Δεν δεχόμαστε, όμως, αυτή η ανεξαρτησία να αποτελεί κίνδυνο για τη δική μας ανεξαρτησία. Η χώρα μας πάντοτε ήθελε και θέλει την ειρηνική συνύπαρξη με τους γειτονικούς λαούς. Σήμερα η Ελλάδα μας είναι ο μόνος παράγοντας, που εξασφαλίζει την ειρήνη και την σταθερότητα στην περιοχή των Βαλκανίων και αυτό οφείλουν να το γνωρίζουν όλοι.

»Αναλάβαμε ήδη την πρωτοβουλία για μια εκστρατεία ενημέρωσης και προβολής σε κάθε γωνιά της γης, για να γίνει γνωστό και κατανοητό σε όλους ότι δεν είμαστε διατεθειμένοι να εμπλακούμε στην προσπάθεια παραχάραξης της ιστορίας μας και στην απαράδεκτη εκμετάλλευση του ιστορικού ονόματος του τόπου μας.

»Απευθυνόμαστε κυρίως προς τους πολίτες της ενωμένης Ευρώπης, στους συμπολίτες μας της ενιαίας Ευρώπης και τους καλούμε να ενώσουν τη φωνή τους με τη δική μας, για να εμποδίσουμε την αναγνώριση του κράτους των Σκοπίων με το όνομα Μακεδονία. Η Μακεδονία ήταν, είναι και θα παραμείνει η προαιώνια κοιτίδα του Ελληνισμού και του ευρωπαϊκού πνεύματος.

»Λαε της Μακεδονίας, οι δήμαρχοι και κοινοτάρχες της Μακεδονίας, από τη Φλώρινα και την Καστοριά, ως τη Δράμα και τις Σέρρες χαιρέτιζουμε την μεγαλειώδη, συγκλονιστική, ανεπανάληπτη αυτή συγκέντρωση, που αποτελεί την αφητηρία του ενωμένου μας αγώνα και υποδηλώνει την αναμφισβήτητη θέλησή μας να προδιαγράψουμε τη δικαίη έκβαση αυτού του αγώνα. Από αυτή την πλατεία, από την καρδιά της Μακεδονίας, στέλνουμε το μήνυμα σε κάθε εχθρό και φίλο. Εμείς οι Μακεδόνες, ενωμένοι, δεν

θα επιτρέψουμε να πραγματοποιηθούν τα ύπουλα σχέδια των σκοτεινών κύκλων, που επιδιώκουν τη συρρίκνωση του Ελληνισμού. Εμείς είμαστε εδώ. Η ιστορία μας είναι εδώ. Η Βεργίνα, η Πέλλα, η σχολή του Αριστοτέλη, η Αιανή, το Δίον, οι Φίλιπποι είναι εδώ. Εδώ γεννήθηκε ο Φίλιππος και ο Μέγας Αλέξανδρος. Είναι αυτά τα χώματα που πατάμε. Είναι ο χώρος όπου γεννιόμαστε, ζούμε και πεθαίνουμε. Δίνουμε το βροντερό μας παρόν, απαντούμε με ενότητα στην πρόκληση. Εδώ λαε της Μακεδονίας, σμίγει η αρχαιότητα, το Βυζάντιο με τον σύγχρονο Ελληνισμό. Εδώ χτυπάει η καρδιά της ενότητας του Ελληνισμού. Εμείς απαντάμε με ενότητα».

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βασικός ομιλητής του συλλαλητηρίου ήταν ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Κοσμοπούλος, ο οποίος ήταν φανερά συγκινημένος από τη μεγαλειώδη παρουσία του κόσμου.

— Η καρδιά της Ελλάδος χτυπάει εδώ. Στην Μακεδονία μας. Στην Θεσσαλονίκη μας. Στην πλατεία Αριστοτέλους.

»Αλλά και στην οδό Αριστοτέλους, στην οδό Τσιμισκή, στην οδό Εγνατία, στη λεωφόρο Νίκης, στο Λευκό Πύργο, στην πλατεία Δημοκρατίας, σε δεκάδες δρόμους γεμάτους Έλληνες. Οι γαλανόλευκες κυματίζουν απ' άκρη σ' άκρη σ' αυτήν την άγια πόλη. Η Θεσσαλονίκη ζει σ' ένα μεσημέρι τις μνήμες και την ιστορία 23 αιώνων Ελληνισμού και βροντοφωνάζει: Είναι η προαιώνια πρωτεύουσα της Μακεδονίας.

»Ως δήμαρχος της πόλης αυτής, ως δήμαρχος της μητρόπολης των Μακεδόνων, σας ευγνωμονώ όλους για την σημερινή σας διακήρυξη. Η μεγαλειώδης αυτή συγκέντρωση δεν είναι απλά ένα σημαντικό γεγονός, δεν είναι μόνον μια

εκδήλωση διαμαρτυρίας ή εθνικής ευαισθησίας. Είναι μια αδιαμφισβήτητη δήλωση: Οι Μακεδόνες είμαστε εδώ.

»Ευχαριστώ την εκκλησία, τα πανεπιστήμια, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, την νεολαία, τους επαγγελματίες, τους συλλόγους και τα σωματεία, τους φοιτητές και μαθητές, την πνευματική ηγεσία, τις γυναίκες οργανώσεις, τους επώνυμους και ανώνυμους, τους συναδέλφους μου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ευχαριστώ εμένα λαέ της Μακεδονίας, εμένα συμπολίτη της Θεσσαλονίκης. Έστειλες το μήνυμα στα πέρατα του κόσμου και το μήνυμα λέει: Εμείς είμαστε Μακεδόνες.

»Ελληνίδες και Έλληνες, υπάρχουν στιγμές στην ιστορία των εθνών που διαμορφώνουν το μέλλον τους και την εξέλιξη τους. Μια τέτοια ιστορική στιγμή ζει ο Ελληνισμός στις μέρες μας.

»Πέρασε μισός αιώνας αναδιοργάνωσης, προσπάθειας, αγώνα για την ανόρθωση της χώρας μας μετά τον τελευταίο εθνικό αγώνα του 1940 - 41. Χρόνια που μέσα σ' αυτά δείξαμε σαν λαός τις μοναδικές αρετές μας, αλλά και τα προαιώνια ελαττώματά μας. Και φθάσαμε στα τέλη του αιώνα μας με ανεδική πορεία, να είμαστε μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Είδαμε γύρω μας να διαμορφώνονται νέες κοινωνίες νέα πολιτικά συστήματα, να αλλάζει ο χάρτης της περιοχής. Διατηρήσαμε, όμως, σχέση φιλίας και συνεργασίας με τους γείτονές μας παρά τις πολιτικές ή κοινωνικές μας διαφορές. Βρεθήκαμε στα ίδια τραπέζια και υπογράψαμε τις ίδιες συμφωνίες για το απαραβίαστο των συνόρων, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για την σύμφωνη των σχέσεων. Και όπως πάντα, πιστοί στις υπογραφές μας, κάναμε πράξη τις συμφωνίες αυτές.

»Η πατρίδα μας είναι παράδεισος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

είναι η μόνη εγγύηση για την ειρήνη και τη συνεργασία στα Βαλκάνια. Τα τελευταία χρόνια αλλάζει και πάλι ο χάρτης των κοινωνικών συστημάτων των γειτόνων μας. Εμείς φίλοι όντας τους απλώνουμε και πάλι χέρι συνεργασίας. Το ενδιαφέρον μας ξεδιπλώνεται με διάφορους τρόπους υποστήριξης των δοκιμασμένων γειτονικών μας λαών. Σε δύσκολες για την οικονομία της χώρας, αλλά και για τον καθένα μας στιγμές, κατορθώνουμε και στέλνουμε εκατοντάδες τόννους βοήθειας στους φίλους μας. Φτάσαμε στο σημείο να υποβαθμίζουμε συνειδητά ενέργειες των γειτόνων μας, ενέργειες που έδραπταν την εθνική μας φυσιογνωμία, γιατί πιστεύαμε πάντα ότι θάρθει η στιγμή να φανεί η αλήθεια και να καταυγάσει τον κόσμο. Αυτή είναι η καρδιά της Ελλάδας.

»Σήμερα, όμως, αντιμετωπίζουμε πια μια συγκεκριμένη και σοβαρή απειλή. Η επί δεκαετίες διαστρέβλωση της ιστορίας μας, της ιστορικής αλήθειας, συνταίριαξε με τις εξελίξεις στη Βαλκανική και την έξαρση τοπικών εθνικισμών. Έτσι με λογικές και ιστορικές ανακρίβειες το υπό εκκρόσηφο γειτονικό κράτος των Σκοπίων, το κράτος με την πιο πολυεθνική και ανομοιογενή σύνθεση, διεκδικεί εθνική ταυτότητα με την λέξη Μακεδονία. Η Μακεδονία όμως είναι εδώ.

»Τρεις χιλιάδες χρόνια, ο ευλογημένος αυτός τόπος ονομάζεται Μακεδονία. Κατοικείται από αρχαιότατο ελληνικό φύλο, τους Μακεδόνες. Μιλά την ίδια γλώσσα. Θρησκευεται με τον ίδιο τρόπο. Έχει την ίδια εθνική συνείδηση και τις ίδιες παραδόσεις. Δυόμιση χιλιάδες χρόνια τραγουδούμε σ' αυτόν τον τόπο τον Μεγαλέξανδρο μας, τον μέγιστο των Ελλήνων. Και όλα αυτά παρά τις ξένες κατοχές, την τουρκική καταστροφή, τις φυλακίσεις και τις διώξεις. Η Μακεδονία από αρχαιότατων χρόνων ήταν το

προπύργιο της Ελλάδος, εμπροσθοφυλακή του πολιτισμού, κυματοθραύστης των βαρβάρων.

»Αυτός ο τόπος γέννησε τον Αριστοτέλη, τον μέγιστο των φιλοσόφων, πατέρα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, τον μεγάλο νομοδιδάκαλο Αρμενόπουλο, τους Αγίους Κύριλλο και Μεθόδιο, που δίδαξαν τον χριστιανισμό και έδωσαν το αλφάβητο στους Σλάβους.

»Αυτός ο τόπος ένωσε τα ελληνικά κρατίδια της αρχαιότητας με τις απέραντες εκτάσεις της Ανατολής και δημιούργησε μια απέραντη γέφυρα μέχρι τον Γάγγη.

»Εδώ, το ελληνικό Βυζάντιο είχε την συμβασαλεύουσά του, την Θεσσαλονίκη μας, πολλούς αιώνες πριν εμφανισθούν στα Βαλκάνια τα σλαβικά φύλα του Βορρά.

»Κι έρχεται σήμερα ένα κράτος που το 35% του πληθυσμού του είναι Αλβανοί, που το υπόλοιπο 35% είναι Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Έλληνες, να αμφισβητήσει την ιστορία, να κλέψει το όνομα, να μας στερήσει τη βάση που στεκόμαστε. Μπορεί για λαούς με μικρή ιστορία, το παρελθόν, οι γενεές των πατέρων τους, να αποτελούν μια ευχάριστη παρακαταθήκη.

»Για μας, που η ιστορία μας μετριέται με τις χιλιετίες, το παρελθόν είναι ιερό. Πιο ιερό και από την ίδια μας τη γη. Η γη μας πολλές φορές γνώρισε την σκλαβιά και ξανά κάθε φορά εύρισκε την ελευθερία της. Το πνεύμα, όμως, το ελληνικό δεν υποδουλώθηκε ποτέ. Η ιστορία μας, ο πολιτισμός μας, οι παραδόσεις μας, έμειναν ανέπαφες στους καιούς. Αυτά προσπαθούν σήμερα οι ηγεμόνες των Σκοπίων να αφαρπάξουν. Είναι, όμως, ανιστόρητοι: Λαοί χωρίς ιστορία δεν έχουν μέλλον. Γι' αυτό βροντοφωνάζουμε σήμερα: Οι Μακεδόνες είμαστε εμείς.

»Η Μακεδονία δεν είναι μια απλή γεωγραφική έννοια. Είναι η ίδια η Ελλάδα, άλλοι εμείς που σήμε-

ρα δίνουμε το «παρών». Όλοι εμείς που συνεχίζουμε μια διαδρομή τριών χιλιάδων ετών. Αυτή η διαδρομή δεν θα διακοπεί. Θα μπορούσαμε να: εμείς να παίξουμε το ίδιο παιχνίδι. Έλληνες υπάρχουν παντού. Έλληνες που ζουν πέρα από τα σύνορά μας. Όμως διακηρύττουμε ότι τα σύνορα είναι απαράδιστα, γιατί πιστεύουμε στην ειρήνη. Επιθυμούμε και επιδιώκουμε την ειρηνική συμβίωση, την συνύπαρξη με τους γείτονές μας σε ένα νέο κόσμο: αάπτυξη, προόδου, δημοκρατίας και αλληλεγγύης.

»Είμαστε το κράτος με την μεγαλύτερη συνοχή των Βαλκανίων. Είμαστε το κράτος με το αώτερο επίπεδο αάπτυξης σε ολόκληρη τη Βαλκανική, με διαχρονική πολιτιστική παρουσία και τεράστια προσφορά στην ανθρωπότητα. Είμαστε ο κύριος παράγοντας σταθερότητας και ειρήνης στην περιοχή. Μας διακρίνει συλλαδελφωσύνη και μετριοπάθεια.

»Καλούμε τους γείτονές μας, να θαδίσουμε μαζί προς την πρόκληση του 21ου αιώνα. Απλώνουμε το χέρι και αντί να βρούμε φιλία συναντούμε αλαζονεία και επιθετικότητα. Εμείς απαντάμε: Η ημεμία και η νηφαλιότητα δεν είναι απεμπόληση των δικαίων μας. Δεν είναι αδυσμία. Είναι απόδειξη δύναμης, της δύναμης που δείξαμε σήμερα εδώ, στη Θεσσαλονίκη. Στην προαιώνια πρωτεύουσα της Μακεδονίας.

»Πώς μπορεί ένα κράτος που για πρώτη φορά χρησιμοποίησε τον γεωγραφικό όρο Μακεδονία πριν από λίγες δεκαετίες, να τον αφαιρέσει από έναν λαό που τον χαρακτηρίζει επί 3.000 χρόνια;

»Πώς μπορεί ένα κράτος που ξεδιάντροπα κυκλοφορεί χάρτες με σύνορα μέχρι το Αιγαίο, να ισχυρίζεται ότι συμμορφώνεται με τις αρχές της Ευρώπης; Αλήθεια, πώς θα ονομάζονται οι κάτοικοι αυτού του κράτους; Μήπως Μακεδόνες; Και εμείς πώς θα ονομαζόμαστε;

Ποιού πολιτισμού και ποιού λαού δημιουργήματα είναι η Πέλλα, η Βεργίνα, το Δίον; Ο Αριστοτέλης σε ποιά γλώσσα έδασε τον Αλέξανδρο; Σε ποιά γλώσσα δίδαξε ο Απόστολος Παύλος το Ευαγγέλιο στους Φιλίππους και στη Θεσσαλονίκη;

»Τί ανακαλύπτει η αρχαιολογική σκαπάνη στα άγια τούτα χώματα; Το Άγιο Όρος, αυτός ο φάρος της ορθοδοξίας και της χριστιανοσύνης, ποιά φλόγα διατηρεί αιώνες τώρα; Είμαστε βέβαιο: πάντα ότι η ιστορική αλήθεια δεν παραποιείται. Είμαστε βέβαιο: ότι όλοι ήξεραν την απάντηση: Η Μακεδονία είναι Ελλάδα. Ίσως δεν αλληγήκαμε πόσο σπουδαίο είναι να ονομάζεται κανείς «Μακεδόνας».

ΠΟΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙ;

»Σήμερα, που όλες οι μειονότητες της Ευρώπης ξεσηκώνονται για να επανακτήσουν την εθνική τους ταυτότητα, ανακύπτει το ερώτημα: Το ανομοιογενές κράτος των Σκοπίων, ποιά εθνική ταυτότητα να διεκδικήσει; Εδώ απαντάμε: Δεν είναι αντικείμενο συναλλαγής η ιστορία και η εθνική ταυτότητα. Δεν χαρίζεται, ούτε χρησιμοποιείται. Προπαντός δεν είναι αντικείμενο κλοπής. Και αυτή η ταυτότητάς μας ανήκει.

»Δεν είναι όμως μονάχα η προπαγάνδα των Σκοπίων. Καθημερινά είμαστε μάρτυρες μιας στυγνής επιθετικής πολιτικής. Εμφανίζονται επίσημοι: χάρτες με την Μακεδονία μας, ενταμένη με το κράτος τους. Χαρτονομίσματά τους, με έμβλημα τον Λευκό της Πύργου. Προϊόντα τους με την επωνυμία της Θεσσαλονίκης μας. Κείμενά τους επίσημα που αναφέρονται στην Μακεδονία του Αιγαίου με πρωτεύουσα την πόλη μας. Προκηρύξεις τους που μιλούν για αυτόνομη Μακεδονία. Ιστορικές δήθενπραγματείες τους που αναφέρουν ως Σλάβο τον Μ. Α-

λέξανδρο. Αρριούνται να γράψουν στα έγγραφα τους την Θεσσαλονίκη με το ελληνικό και διεθνές όνομά της. Η επιθετικότητα των Σκοπίων αποτρέπεται μόνο από την δύναμη του Ελληνισμού. Από τη δύναμη των Ελλήνων, των Μακεδόνων, όλων μας που συγκεντρωθήκαμε σήμερα για να βροντοφωνάξουμε: Όλοι οι Έλληνες είμαστε εδώ.

»Είναι δυνατόν να δεχθεί η ενωμένη Ευρώπη ότι με αυτές τις ενέργειες δεν παραβιάζονται οι όροι που έθεσε τον περασμένο Δεκέμβριο; Διερωτείται κανείς ότι η επιθετικότητα αυτή του σημερινού αδύναμου και ανώνυμου κράτους δεν θα κλιμακωθεί αργότερα όταν αυτό ανδρωθεί; Ή αμφιβάλλει κανένας ότι η ανέχεια και η ανυπαρξία οικονομικής αυτοδυναμίας δεν θα οδηγήσει σε άδηλες και ανεξέλεγκτες ενέργειες των λαών του κράτους αυτού;

»Είμαστε σύμφωνοι με την επιθυμία των λαών για αυτοδιάθεση και αναγνώριση. Είμαστε πρωτοπόροι στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των μικρών ή αδυνάτων στον πανκόσμο κόσμο. Δεν εξαρτήσαμε ποτέ τις φιλίες μας ή τους προσανατολισμούς μας από στενά συμφέροντα.

»Λέμε να στο δικαίωμα του κράτους των Σκοπίων να αποτελέσει αντικείμενο του διεθνούς δικαίου και αβύσπασκτη κρατική οντότητα στον κόσμο της Ευρώπης, εφ' όσον ο λαός τους επιθυμεί πράγματι αυτό. Είμαστε διατεθειμένοι και για τους γείτονές μας αυτούς να επιστρατεύσουμε την πατροπαράδοτη ελληνική φιλία. Να τους συνδράμουμε να αντιμετωπίσουν τα τεράστια προβλήματα τους.

»Οι Έλληνες είμαστε λαός φιλαρηνικός. Δεν προκαλέσαμε ποτέ κανέναν.

»Ο ευλογημένος λαός μας περηφανεύεται πως αν και ολιγάριθμος, κατόρθωσε επί χιλιάδες χρόνια να προσοθετεί την ιστορία της ανθρω-

πότητος, με έργα ειρήνης, πολιτισμού και δημοκρατίας. Αυτές οι αρχές, της ειρήνης και δημοκρατίας θέλουμε να εγκατασταθούν μόνιμα στα Βαλκάνια. Να γίνουν καθημερινή πρακτική και απαράβατοι όροι συνύπαρξης των λαών της χερσονήσου μας.

»Θέλουμε στην νέα Ευρώπη, στην ενωμένη Ευρώπη, η περιοχή της Βαλκανικής να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο. Από την γεωγραφική της θέση ειώνει την Ασία και Αφρική με την ήπειρό μας. Από την εθνολογική της σύνθεση συνδέει την Αινατική με την Δύση. Με την ιστορική της ταυτότητα επιβεβαιώνει την ανάμειξη των πολιτισμών.

»Η πατρίδα μας και ειδικότερα η περιοχή μας της Μακεδονίας, αποτελεί τον χώρο που δίνει γεωγραφικά, εμπορικά, οικονομικά, πολιτιστικά τους δόριους γείτονές μας με την ΕΟΚ, με τον ανατολικό κόσμο, με την Μέση Ανατολή. Οι δυνατότητες και προοπτικές του μεγαλύτερου λιμανιού της περιοχής, του λιμανιού της Θεσσαλονίκης, προσφέρονται για να γίνουν κρίκος σύνδεσής της με την Μεσόγειο.

»Αυτό το μέλλον οραματιζόμαστε για την χώρα μας, για την Μακεδονία μας. Έναν τόπον που θα ενώσει. Έναν τόπο που θα αποτελέσει την ανατολική πύλη της Ευρώπης μας. Έναν πολιτισμό και μια δυναμική που θα βοηθήσουν τους γείτονές μας να ενταχθούν γρηγορότερα στην αντίληψη και την πραγματικότητα της δημοκρατικής ευρωπαϊκής ένωσης.

»Οι θέσεις μας όμως αυτές δεν αποτελούν για μας υποχρέωση και για άλλες δυνατότητες. Σε μία δημοκρατική κοινοπολιτεία, όλοι πρέπει να δίνουν με ειλικρίνεια για να έχουν το δικαίωμα να ζητούν.

»Δεν είναι δυνατόν η σχέση αυτή που επιζητούμε και επιδιώκουμε καθημερινά, να δέχεται επιθέσεις ιδεολογικές και πολιτικές και εμείς να μην αντιδρούμε με αγανάκτηση.

»Τα Σκόπια με τις μέχρι σήμερα ενέργειές τους έχουν δάξει δυναμίτιδα στα θεμέλια αυτής της προσπάθειας. Οι άφρονες όμως επιλογές τους οδήγησαν σε ένα εκπληκτικό αποτέλεσμα. Στην παλλαϊκή συσπείρωση όλων των Ελλήνων. Στη σημερινή ανεπανάληπτη συγκέντρωση. Στην υπέρβαση των πολιτικών και κομματικών μας διαφορών.

»Παραμερίσαμε τα μικρά και μεγάλα προβλήματα μας και προτάξαμε ως στόχο την διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας. Από αυτήν λοιπόν την λαοθάλασσα στέλνουμε μία φωνή. Δεν επιτρέπουμε, ούτε θα επιτρέψουμε σε κανέναν να προβάλλει αξιώσεις σε βάρος της Μακεδονίας μας. Οι Μακεδόνες είμαστε εδώ.

»Αυτό το μήνυμα θα πρέπει η κυβέρνησή μας να το προσέξει ως κόρη οφθαλμού. Είναι η θέση των εκατομμυρίων Μακεδόνων. Είναι η θέση που οι προηγούμενες ατέλειωτες γενεές των πατέρων μας και οι επερχόμενες γενεές των παιδιών μας, όσο θα υπάρχει ανθρώπινη μνήμη, μας καλούν να τηρούμε αδιαπραγμάτευτα.

»Είναι η πρότασή μας, αλλά και η δέσμευσή μας προς την πολιτική μας ηγεσία. Ταυτόχρονα, όμως, είναι ανάγκη να πούμε και μία άλλη αλήθεια. Τα Βαλκάνια πάντοτε ήταν ο χώρος με τις ιδιαίτερες ευαισθησίες τους, ήταν η περιοχή που η ειρήνη δοκιμάστηκε. Φοβούμαστε ότι και σήμερα, παρά τις δυνατότητες καλών προοπτικών, δεν έπαυσαν να αποτελούν σημείο τριβής και ταραχών. Το λέμε εμείς, που η χώρα μας είναι νησίδα σταθερότητας και δημοκρατίας.

»Πιστεύουμε ότι η διεθνής κοινότητα, οι ισχυροί αυτής της εποχής θα πρέπει να προσέξουν πολύ. Θα πρέπει οι ενέργειες και αποφάσεις τους να έχουν τα στοιχεία εκείνα που θα εξωστρακίσουν τις προϋποθέσεις που θα δώσουν σ' αυτήν την πολυτάραχη περιοχή την δυνατότητα ενός ειρηνικού και καρ-

ποφόρου μέλλοντος.

»Απευθυνόμαστε όλοι μας, όλοι οι Έλληνες και ειδικότερα οι Μακεδόνες, στους φίλους μας της Ευρώπης. Τους θυμίζουμε ότι η γη αυτή του Αριστοτέλη ανακάλυψε πριν 2500 χρόνια μία έννοια: Την αλληλεγγύη. Αυτήν την έννοια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει καταστήσει ηθική επιταγή για τις σχέσεις και την προστασία των μελών της.

»Η Ευρώπη είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει έναντι της Ελλάδος την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη. Μακεδόνες που συγκεντρωθήκαμε εδώ.

»Μέχρι σήμερα οι φίλοι μας σ' όλον τον κόσμο άκουγαν την φωνή διαμαρτυρίας της Ελλάδος, όπως αυτή εκφραζόταν στην επίσημη διπλωματική γλώσσα από την υπεύθυνη πολιτική ηγεσία του τόπου μας. Τώρα ακούν και την δική μας φωνή. Ας δουν τις εκδόσεις από την Θεσσαλονίκη της 14ης Φεβρουαρίου. Ας δουν την αυθόρμητη λαοθάλασσα των εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων της Μακεδονίας, που μέσα σε ένα πρωινό έδειξαν πόσο μικρή είναι μία πόλη 1.000.000 κατοίκων για να χωρέσει την οργή του λαού. Ας δουν τον ιερό κλήρο, τους ανθρώπους του πνεύματος, τους ανθρώπους του μόχθου, την νεολαία, τους γέροντες, τα παιδιά που ανταποκρίθηκαν σε ένα μόνον κάλεσμα του δημάρχου της Θεσσαλονίκης και των δημάρχων όλης της Μακεδονίας μας. Ας δουν στα ενδότερα της ψυχής αυτού του μεγάλου πλήθους και ας ακούσουν την φωνή του: Η Μακεδονία είναι εδώ.

»Ας δουν την ειρηνική έκφραση αυτού του ευγενικού και αποφασισμένου λαού και ας την συγκρίνουν με τις μισαλλόδοξες κραυγές των σφετεριστών. Η σκέψη όλων των Ελλήνων απανταχού της γης, συμμετέχει σήμερα σε αυτό το συλλαλητήριο.

»Οι Έλληνες της Μακεδονίας, της Θράκης, της Ηπείρου, της Θεσσαλίας, της Στερεάς, της Πελοποννήσου, της Κρήτης, των νησιών, μα-

ζι με τους Έλληνες της διασποράς είναι σήμερα εδώ στη Θεσσαλονίκη. Η καρδιά της Ελλάδος χτυπά στην Μακεδονία. Όλοι οι Έλληνες είναι εδώ.

»Ελληνίδες, Έλληνες, σήμερα όμως στέλνουμε και ένα άλλο μήνυμα από τη Θεσσαλονίκη: Το μήνυμα της ενότητας. Το στέλνουμε σε μας τους ίδιους και την πολιτική μας ηγεσία. Εδώ, στο κέντρο της ιστορικής πρωτεύουσας της Μακεδονίας, σφυριλατήθηκε ένας δεσμός ανάμεσα σε κόμματα και σε ιδεολογίες. Επιβεβαιώθηκε το μεγαλύτερο προτέρημα της φυλής μας: Ενωμένοι μεγαλουργούμε. Ας αποτελέσει η Θεσσαλονίκη μας αφητηρία μιάς νέας αντίληψης, δημιουργικής και ελπιδοφόρας.

»Μακεδόνες, στείλαμε σήμερα στο παγκόσμιο την ελληνική φωνή. την φωνή του Φιλίππου, του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Εκφράσαμε μια ειρηνική αλλά και μυριόστομη διαμαρτυρία. Το παλλαϊκό συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης ήταν η πιο ευπρεπής απάντηση στις απρε-

πείς προκλήσεις που δεχτήκαμε. Το μήνυμά του θα μεταφέρεται σαν ιαχή απ. άκρου εις άκρον.: Η καρδιά της Ελλάδος χτυπά στη Μακεδονία της, τη Θεσσαλονίκη».

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΟΥ ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ

Στο τέλος, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου κ. Καπετανόπουλος, διάβασε το ψήφισμα, το οποίο και εγκρίθηκε από τους συγκεντρωθέντες.

Το ψήφισμα αυτό θα σταλεί σε όλους τους αρμόδιους Έλληνες και ξένους, έχει δε ως εξής:

«Εμείς οι Μακεδόνες, σάρκα από την σάρκα του Ελληνικού Έθνους και πολίτες της Ενωμένης Ευρώπης, συνήλθαμε σήμερα σε παλλαϊκό συλλαλητήριο της Μακεδονίας, τη Θεσσαλονίκη, εδώ στην πλατεία που φέρει το όνομα του Αριστοτέλη και εγκρίνουμε ομόφωνα το ακόλουθο ψήφισμα:

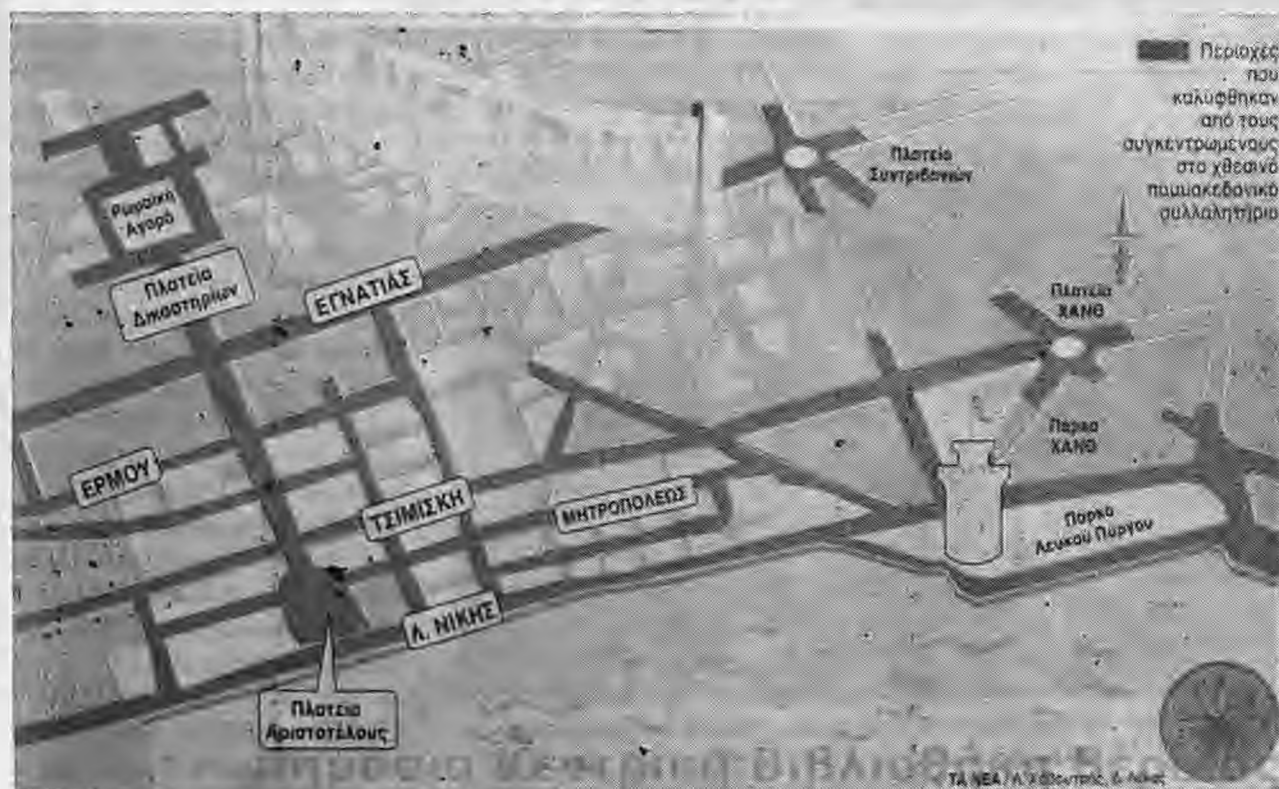
»Με δίκαιη αγανάκτηση και οργή διαπιστώνουμε ότι η κυβέρνηση του υπό εκκλόαψη πολυεθνικού κράτους των Σκοπίων, επιχειρεί να νο-

μιμοποιήσει το σφετερισμό του ονόματος της Μακεδονίας και να αποκτήσει εθνική ταυτότητα με όνομα ή ονομασία που αποτελεί ιστορική, πολιτιστική και εθνική μας κληρονομιά. Ταυτόχρονα εκδηλώνει κληρονομιά. Ταυτόχρονα εκδηλώνει με πολλούς τρόπους μια αδιαμφισβήτητη επιθετικότητα και επεκτατικότητα κατά της χώρας μας.

»Θεωρούμε δίκαιο το αίτημα των λαών για αυτοδιάθεση και αναγνώριση. Στην περίπτωση, όμως, των Σκοπίων, αυτή στρέφεται ευθέως κατά της δικής μας ιστορικής ταυτότητας και ύπαρξης, δημιουργώντας προϋποθέσεις διενέξεως και αποσταθεροποίησης στα Βαλκάνια.

»Η Ελλάδα, χώρα δημοκρατική με εθνική συνοχή, με το υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης στην περιοχή, μέλος της ΕΟΚ με την πανθολογούμενη διαχρονική πολιτιστική παρουσία και προσφορά, αποτελεί περισσότερο από κάθε άλλον, κύριο παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης στα Βαλκάνια.

»Διατρανώνουμε την επιθυμία μας να ζήσουμε, όπως πάντα, με



ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ»

ΤΟ ΚΙΟΣΚΙ

Απρίλης νά 'ναι γελαστός μοσχοβολιές να ρίχνη.
Τριγύρω στα μεσάνυχτα, γιομάτο το φεγγάρι
κι από τον Βέρμιου τις πλαγιές δροσάτο τ' αγεράκι
να κρυφομπασίνη τρυφερά στις Νάουσας τους
κόρφους...

Ήν μπόρειες ολεμόναχος στο Κιόσκι, στα πλατάνια
να περπατάς και σίδερο στα στήθια την καρδιά σου
να την κρατάς, θ' αντικρυζες θλιμμένες
αντρών και γυναικών μορφές, θ' άκουγες μοιρολόγια,

Του Θωμά Γαβριλίδη

κι στο του Γεροπλάτανου τα μάτια πλήθος δάκρυα
στα ματωμένα χώματα σ' αυλάκια να κυλάνε,
και τους σφραγμένους θά 'βλεπες να σέρνονται να
πιούνε.

σαν από δισκοπότηρο στερνά να κοινωνούνε...

Απρίλης νά 'ναι, ολόγυρα μοσχοβολιές να ρίχνη.

Κατάμονος να τριγυρνάς στο Κιόσκι, στα πλατάνια,
μες τ' άκραχτα μεσάνυχτα, γιομάτο το φεγγάρι,
και ν' ανασαίνης λεύτερα του Βέρμιου τον αγέρα...

Η ΖΑΦΕΙΡΑΚΑΙΝΑ

Θρήνος βαρύς, λαός πολύς στη Σαλονίκη πάει,
σκλάβα κι η Ζαφειράκαινα της Νιάουστας
ζουμπούλι...

Καβάλα στ' άτι του ο Λουμπούτ κι όλο
συχνοθωρεί την

κι όλο τα κάλη της μετράει, χανούμισσα τη θέλει
να τη στολίση με φλουρί και με μαργαριτάρι...

Κι αν της μιλάη, δεν τον ακούει, θωρεί την, δεν τον
βλέπει.

τί έχει στα σωθικά καημό, τα μάτια δακρυσμένα.

Δεν κλείει τον καπετάνιο της, δεν κλαίει το ριζικό της,
μόν' κλαίει τη μαύρη Νιάουστα, της Άνοξης το ρόδο
που το τρυγήσαν οι άπιστοι μες την καρδιά
τ' Απρίλη.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 9
τους γείτονές μας με καλή συνεργασία και ειρήνη, μέσα στα σύνορα που έχουν ορίσει οι διεθνείς συνθήκες. Δεν θα επιτρέψουμε όμως σε κανέναν να προβάλλει αξιώσεις σε βάρος της Μακεδονίας μας.

»Χαιρετίζουμε την ανυποχώρητη

σταάση των πολιτικών δυνάμεων που επιβεβαιώνει την ενότητα και αποφασιστικότητα όλων των Ελλήνων.

»Τώρα κρίνεται η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη. Καλούμε, λοιπόν, τους Ευρωπαίους συμπολίτες μας να μην συνδέσουν το όνομά τους με πράξη

που ευθέως πλήττει την ιστορία και την ταυτότητα όχι μόνο των Ελλήνων συμπολιτών τους, αλλά και της Ευρώπης ολόκληρης. Καλούμε λοιπόν τις ηγεσίες των λαών της γης να συνεργήσουν στη διατήρηση της σταθερότητας και ειρήνης στην περιοχή μας. Η ιστορία δεν αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεως, αλλά είναι ταυτόσημο της αλήθειας.

»Η γλώσσα του ψηφίσματος αυτού, γλώσσα ελληνική, είναι η γλώσσα του Αριστοτέλη, του Μ. Αλεξάνδρου, των μνημείων του μακεδονικού χώρου.

»Καλείται η κυβέρνηση να σταθεί στο πνεύμα και στο μήνυμα του ψηφίσματος και του σημερινού συλλαλητηρίου. Ο λαός της Μακεδονίας και της Θεσσαλονίκης ζητά από τον υπουργό των Εξωτερικών να συνεχίσει αγωνιζόμενος και να μην δεχθεί την αναγνώριση του κράτους των Σκοπίων με όνομα ή ονομασία που θα περιλαμβάνει τη λέξη «Μακεδονία».

»Το ψήφισμα αυτό υπογράφει η Ιστορία της Ελλάδας και προσυπογράφει ο λαός της Μακεδονίας».

ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ



Ο ερχομός των Θεοφανείων στη Βέροια το έτος 1909 (κατά την εκτίμηση του πρ. δημάρχου Βεροίας κ. Αν. Καρατζόγλου).

Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από την εφημερίδα «Ο ΚΟΣΜΟΣ» που μας έστειλε ο συνεργάτης του περιοδικού μας

«Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Οι θέσεις Χώουκ και Γιούστον γύρω από το (Μακεδονικό)

Αντιπροσωπεία αμογεκών είχε την περασμένη εβδομάδα συνάντηση με τον Αυστραλό πρωθυπουργό Μπομπ Χώουκ και τον σκώδη υπουργό Εξωτερικών, γερουσιαστή Ρόμπερτ Χιλ από τους οποίους ζήτησαν να ξεκαθαρίσουν τις θέσεις τους στο λεγόμενο «Μακεδονικό».

Την αντιπροσωπεία αποτελούσαν μέλη της Ομοσπονδίας Παμμακεδονικών Ενώσεων Αυστραλίας, της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων και Ενοριών και της Ομοσπονδίας Φιλανθρωπικών Ενώσεων.

Τόσο στον πρωθυπουργό, όσο και στον εκπρόσωπο της αντιπολίτευσης επιδόθηκαν υπαλληλίματα εγκυκλιόμενα και υπογεγραμμένα από τους αμογενοεικούς εκπροσώπους καθώς και πληροφοριακά έγγραφα.

Σε ερώτηση αν η Αυστραλία προτίθεται να αναγνωρίσει την Δημοκρατία των Σκοπίων, ο πρωθυπουργός Μπομπ Χώουκ είπε:

«Η θέση της Αυστραλιανής κυβέρνησης θα βασιστεί στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και στην στάση που θα κρατήσει η Διεθνής Κοινότητα. Η Αυστραλία σε καμμία περίπτωση δεν πρόκειται να αναγνωρίσει κράτος που θα έχει εδαφικές διεκδικήσεις».

Ο εκπρόσωπος της αντιπολίτευσης δήλωσε ότι δεν υπάρχει καθορισμένη θέση στο θέμα αυτό.

Σχετικά με την πρόσφατη δήλωση του Σκοπιανού πρωθυπουργού κ. Κλιούσεφ για μελλοντική ίδρυση Αυστραλιανού Προξενείου στα Σκόπια και μελλοντική του αναβάθμιση σε Πρεσβεία ο κ. Χώουκ δήλωσε ότι: δεν γνωρίζει τίποτα.

Εκστρατεία διαφώτισης τους από τα Ελληνόφωνα Τμήματα του ΑΙΡ

Επιστολή - ενημέρωση για το λεγόμενο «Μακεδονικό» απέστειλε η Κεντρική Επιτροπή των Ελληνόφωνων Τμημάτων του Εργατικού κόμματος Βικτωρίας προς όλους τους Ομοσπονδιακούς και Πολιτειακούς Εργατικούς βουλευτές της Αυστραλίας.

Εργατικοί βουλευτές καλούνται να μην πέσουν θύματα Σλαβο - Μακεδόνων

Στην επιστολή τονίζεται με σαφήνεια ότι άτακτα και οργανώσεις της Αυστραλίας προπαγανδίζουν και παραπληροφορούν σχετικά με την λεγόμενη «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Επειδή, μεταξύ άλλων, η παραπληροφόρηση αυτή απευθύνεται και σε Εργατικούς βουλευτές, τα ελληνόφωνα τμήματα αποφάσισαν να τους ενημερώσουν σχετικά!

«Γνωρίζουμε, τονίζουν, ότι οι Σκοπιανοί της Αυστραλίας αδιάκοπα πιέζουν Ομοσπονδιακούς και Πολιτειακούς βουλευτές για να πετύχουν αναγνώριση του κράτους τους» και των εδαφικών διεκδικησών τους.

«Από τον καταϊγισμό της προπαγάνδας που δέχονται οι Κοινοβουλευτικοί, ορισμένοι ενδέχεται να παραπλανηθούν από τις διαστρεβλημένες θέσεις των Σλαβο-Μακεδόνων».

Στην συνέχεια γίνεται μια σύντομη ανάλυση της πολυπολιτισμικής πολιτικής που υποστηρίζεται και εφαρμόζεται από την Αυστραλιανή κυβέρνηση και υπογραμμίζεται ότι στόχος της πολιτικής αυτής είναι: η αποδοχή των κατοίκων της Αυστραλίας, μεταναστευτικής καταγωγής για ίσων πολιτών και το δικαίωμά τους να διατηρήσουν και να αναπτύξουν την γλώσσα τους και την

πολιτιστική τους κληρονομιά.

«Σε καμμία περίπτωση, τονίζεται, η πολιτική αυτή δεν εφαρμόζεται: για να επιτρέψει σε εθνικές μειονότητες να πλαστογραφούν την ιστορία και να έχουν απαιτήσεις για πολιτική υποστήριξη αιτημάτων τους που στηρίζονται σε απάτη».

Στην συνέχεια οι κ.κ. Σ. Ρετινώτης (πρόεδρος), Χ. Τσίρκας (αντιπρόεδρος) και Μ. Μεγαήλ (γραμματέας), που υπογράφουν την Επιστολή τονίζουν ότι:

«Η σημερινή κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία και οι εδαφικές διεκδικήσεις των Σκοπιανών σε βάρος της Ελλάδας υποχρεώνουν την ελληνική παροικία της Αυστραλίας να ξεκαθαρίσει την στάση της».

Στην Επιστολή αυτή με αδιάσειστα στοιχεία απορρίπτονται όλοι οι ισχυρισμοί των Σκοπιανών ότι δήθεν είναι απόγονοι του Αλεξάνδρου, ότι η Μακεδονία τους ανήκει κλπ.

Παράλληλα αναφέρονται σειρά δηλώσεων Σκοπιανών με τις οποίες αποδεικνύεται: ότι έχουν εδαφικές διεκδικήσεις σε βάρος της Ελλάδας ενώ γίνεται μνεία και σε κάποια άρθρα του Συντάγματός τους.

Απορρίπτεται ο ισχυρισμός ύπαρξης «Μακεδονικής» μειονότητας στην Ελλάδα και τονίζεται ότι υπάρχει μόνο Μουσουλμανική μειονότητα που απολιτισμάνε: ίσως δικαιωμάτων.

Παράλληλα υπογραμμίζεται ότι στην λεγόμενη «Δημοκρατία της Μακεδονίας» το 45-50% του πληθυσμού τους δεν είναι Σλαβομακεδόνες, αλλά Αλβανοί κ.α., που καταπιέζονται.

Η Επιστολή καταλήγει ενημερώνοντας τους Αυστραλούς βουλευτές ότι η Ελλάδα δεν πρόκειται ποτέ να αναγνωρίσει κράτος που έχει κλέψει το όνομα Μακεδονία και έχει εδαφικές διεκδικήσεις σε βάρος της.

Τα πολυσήμαντα διαχρονικά νοήματα των Μακεδονικών τάφων

Οι αντιλήψεις των παλαιών κοιτών βασιζονται σε κώδικες αξιών διαφορετικούς από τους σημερινούς. Η λαϊκή σχέση με την ιστορία και τα μνημεία διατήρησε πολλά στοιχεία αυτών των αντιλήψεων στις σημερινές συνθήκες.

Για τους παλαιότερους ένα αντικείμενο ταυτόχρονα με την ωφελιμιστική διάσταση και μια καλλιτεχνική και αισθητική διάσταση.

Η τέχνη και η φιλοσοφία ήταν ενσωματωμένες στην καθημερινή χρήση των πραγμάτων και όχι όπως σήμερα ξεκαμμένη απ' την ζωή διεξαχόμενη σε ορισμένους ειδικούς χώρους, από ορισμένες ειδικές τάξεις και σε ορισμένους ειδικούς χρόνους.

Τα δημιουργήματά τους τα σπίτια, τα δημόσια έργα, τα αγάλματα, τα σκεύη κ.λ.π. δεν απέβλεπαν μόνο στην πρακτική διάσταση της ζωής, αλλά και στην πνευματική. Λειτουργούσαν σαν μέσα επικοινωνίας και εξευγενισμού των θεών και των νεκρών.

Στον κώδικα αξιών των αρχαίων υπήρχε μια πτυχή που ενεργοποίησε την ανάπτυξη της τέχνης και της φιλοσοφίας και αφορούσε την έννοια της ζωής σαν αγαθού αναντικειμενικού, μεγαλύτερου και ωραιότερου απ' τον Άδη που τον φαντάζονταν σκοτεινό και κρύο «Βασίλειο». Ενώ η σύγχρονη «Χριστιανική» Θεολογία προάγει την ιδέα ενός Παράδεισου (αιώνια ζωή) που πρέπει να κατακτηθεί μέσα απ' την προσομοίωση στην γήινη ζωή. Οι αρχαίοι είχαν λοιπόν μια πιο προσγειωμένη ειλικρινή αντίληψη για τον θάνατο, όχι όμως νεκρή. Επειδή ο Άδης ήταν κάτι χειρότερο απ' την γήινη ζωή, γι' αυτό ο νεκρός για να «περάσει καλά», έπρεπε να μεταφερθεί στον Άδη με ε-

κείνα τα αντικείμενα που απέκτησε κατά την διάρκεια της ζωής του, που όριζαν την προσωπικότητά του και κάναν τη ζωή του πιο άνετη.

Οι Μακεδονικοί τάφοι εκφράζουν μια φιλοσοφία και μια κοινωνική σχέση. Είναι η οργάνωση της μετάβασης από την ζωή στο θάνατο.

Τα οστά του καμένου νεκρού τυλίγονται σε πορφύρο ύφασμα. Αυτό τοποθετείται σε μια διακοσμημένη λάρνακα, η λάρνακα σε μισομόλινη σαρκοφάγο και αυτή σε τάφο που πολλές φορές η αρχιτεκτονική του αντιστοιχεί στις κατοικίες των νεκρών. Μέσα στους τάφους μπαίνουν επίσης τα χρήσιμα αντικείμενα του νεκρού (κτερίσματα) που πολλές φορές κατασκευάζονται ειδικά για τον τάφο.

Απομεινάρια αυτής της αντίληψης για τον θάνατο, είναι και οι σημερινές συνθήκες να τοποθετούν τα σπουδαιότερα αντικείμενα του θανόντος στους τάφους για να διευκο-

λύνουν την διαμονή του στο κρύο χώμα.

Ναμίζω όμως ότι η βαθειά διαλεκτική και αισιόδοξη σκέψη των αρχαίων για την ζωή δεν θα τελειώνει με την παραφωνία του θανάτου.

Του Δημ. Μάρτου

Η αντιπαλότητα ζωή - θάνατος γίνεται: ζωή - θάνατος - ζωή. Πώς όμως; Η υπέρβαση του σκοτεινού και κρύου Άδη θα γινόταν όταν η «ζωή» του θανόντος θα γνωστοποιούνταν στις επόμενες γενιές.

Ο τάφος λοιπόν δεν θεωρείται μόνο η οργάνωση του πέρασματος από την ζωή στο θάνατο, αλλά και η οργάνωση του πέρασματος απ' τον θάνατο στη ζωή. Ο τάφος γίνεται ο χώρος διάλογου των παλαιών με τις νέες γενιές, διασφαλίζει μια ανάγκη των ανθρώπων, την αναπαραγωγή της «υπαρξής» τους στο μέλλον.

Γι' αυτό οι Μακεδονικοί τάφοι είναι οι χώροι που συμπυκνώνουν και αποκαλύπτουν την ουσία του Μακεδονικού πολιτισμού.

Π ρ ο σ έ ξ α τ ε

— Οι στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.

— Οι αποστελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα να είναι σύντομες σε 6 το πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μην έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.

— Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.

— Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμία ευθύνη για τις εκφρασζόμενες γνώμες των συνεργατών της.

— Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται

Ο Απόστολος Παύλος στη Βέροια

(Ομιλία του Γιώργου Χ. Χιονίδη)

Εκφωνήθηκε την 29η Ιουνίου 1991
στο «Βήμα του Αποστόλου Παύλου» της Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό πέρσμα τού 'Αποστόλου Παύλου από την Βέρροϊαν είναι μιά ένδειξις διά τήν σημασίαν τής πόλεως από τά πρώτα βήματα του Χριστιανισμού. 'Ο 'Απόστολος Παύλος έδίδαξεν επί ήμέρας έργινεύει τός 'Αγιός Γροφάς και άποδεικνύει ότι εις τό πρέσβυτον τού 'Ιησού Χριστού έκπληρώνονται όλαι αί έπαγγελίαι και πρερφτεται τής Παλαιάς Διαθήκης. Οι πρώτοι πιστοί οι περισσότεροι 'Ελληνες, δημιουργούν την πρώτην χριστιανικήν Εκκλησίαν εις τήν πόλιν, γεγονός τό όποϊον άποδεικνύει τήν πνευματικήν κολλιέργειαν τών κατοίκων της και έτσι ή Βέρροϊα ένεδύεται τον Χριστιανισμόν και καλείται νά παίξη σπουδαϊον ρόλον και νά συμβάλη και αύτή εις τόν έκχριστιανισμόν τής περιοχής της και κατ' έπέκτασιν τής Μακεδονίας και ακόμη και του Βαλκανικού χώρου.

Εύχοριςτούμεν και έκ τής θέσεως τούτης τόν Ιστορικόν τού τόπου μας, Δικηγόρον κ. Γεώργιον Χιονίδη, ό όποϊός από τήν ίδιικήν του σκοπιάν μέ τήν όμιλίαν του, μάς έδωσε μίαν διάστασιν διά τήν έλευσιν τού 'Αποστόλου Παύλου εις τήν Βέρροϊαν.

! Ο Βερροϊας, Καμπανίας και Ναούσης ΠΑΥΛΟΣ

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ

'Ηχος δ' Κανόνα Πιστεως...

Εθνών σε κήρυκα, και φωστήρα τριαμέγιστον, Βερροϊέων διδάσκαλον, οικουμένης αγλάσιμα, ευφροσύνης γεραίρομεν τους αγώνας τιμώμεν, και τας βασάνους δια Χριστόν, το σεπτόν σου μαρτύριον, 'Αγιε Παύλε Απόστολε, πρέσβευε Χριστώ τώ Θεώ, σωθήνα τας ψυχάς ημών.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΕΡΡΟΪΑΝ

(ΠΡΑΞΕΩΝ, κεφ. ιζ', 10 - 15)

10 Οι δε αδελφοί ευθέως δια της νυκτός εξέπεμψαν τον τε Παύλον και τον Σίλαν εις Βέρροϊαν, οϊτινες παραγενόμενοι εις την συναγωγήν αιτήσαν των Ιουδαίων.

11 Ούτοι δε ήσαν ευγενέστεροι των εν Θεσσαλονίκη, οϊτινες εδέξαντο τον λόγον μετά πάσης προθυμίας, το καθ' ήμέραν ανακρίναντες τας

γραφάς ει έχοι ταύτα αύτως.

12 Πολλοί μιν ούν εξ αυτών επίστευσαν, και των Ελληνιδων γυναικών των ευσημημόνων και ανδρών ούκ ολίγοι.

13 Ως δε έγνωσαν οι από της Θεσσαλονίκης Ιουδαίοι ότι και εν τή Βερροϊα κατηγγέλη υπό του Παύλου ο λόγος του Θεού, ήλθον κακει σαλεύοντες τους όχλους.

14 Ευθέως δε τότε τον Παύλον εξαπέστειλαν οι αδελφοί πορευεσθαι ως επί την θάλασσαν' υπέμενον δε ό τε Σίλας και ο Τιμόθεος εκεί.

15 Οι δε καθιστώντες τον Παύλον ήγαγον αυτόν έως Αθηνών, και λαβόντες εντολήν προς τον Σίλαν και Τιμόθεον ίνα ως τάχιστα έλθωσι προς αυτόν, εξήεσαν.

Αγαπητοί μου Χριστιανοί και καλές μου Χριστιανές της Βέρροϊας.

1. Ο εορτάζων σήμερα, σεμνός και ευπροσήγορος, ιεράρχης της

μητροπόλεως της Βέρροϊας και της Νάουσας κ. Παύλος πρότεινε να είμαι ο ομιλητής στον φετινό εορτασμό. Τον ευχαριστώ για την τιμή.

Πιστεύω ότι θα κατανοείτε, ασφαλώς, τη δικαιολογημένη συγκίνησή μου, η οποία οφείλεται στην απόλυτη συνειδητοποίησή μου της εξαιρετικά μεγάλης σημασίας, που έχει το γεγονός, ότι η Βέρροϊα τιμήθηκε με τον λόγο του Θείου Παύλου. Στον χώρο τούτον ακούσθηκε και κηρύχθηκε ο παρήγορος λόγος του Χριστού, με τη φωνή ενός ανεπανάληπτου, προικισμένου και χαρισματικού ηγήτορα και οδηγού ψυχών, του άλλοτε Σαύλου, ο οποίος ήταν αντιπροσωπευτικός και χαρακτηριστικά ταλαντούχος άνθρωπος εκείνης της, μεταβατικής, εποχής, όπου εμφανίστηκε η διδασκαλία της αγάπης, σ' έναν κόσμο που είχε ξεστρατίσει πάλι και με αγωνία έψαχνε, για μία φορά, ακόμα, τον «'Αγνωστο Θεό» και, μάλιστα, όχι, μονάχα, στην ειδωλολατρική και παρακμάζουσα, τότε, Αθήνα...

Είναι, λοιπόν, μεγάλο και βαρύτερο έργο που ανέλαβα. Δεν αγνοώ, βέβαια, το ειδικό βάρος και τις μεγάλες υποχρεώσεις μιάς παρόμοιας απόπειρας, δηλαδή να δεχθώ να μιλήσω σ' αυτόν τον χώρο, διατρέχοντας τον κίνδυνο να προκαλέσω, έτσι, τον θυμό της Ιστορίας και της Ορθόδοξης Χριστιανικής Θρησκείας και Εκκλησίας μας, όπως συμβαίνει όταν λιθαράκια τολμούν να ορθώσουν το ελάχιστο ανάστημά τους και να σταθούν σε τόπους ιερούς, τους οποίους καθαγίασαν με την παρουσία και τον σοφό λόγο τους πνευματικοί ογκόλιθοι της πανανθρώπινης ζωής, οι οποίοι άντεξαν, ακλόνητοι και υπέρρηφανοι, στο ξέσπασμα και στην πέρασμα πολλών εκατονταετιών και στην προκειμένη περίπτωση

19 (και πλέον) αιώνων, χωρίς να ξεθωριάσει η αξία και η ζωντανή ανάμνηση από την παρουσία τους...

Δεν αγνώω όλα τούτα και, συνεπώς, η αποδοχή της προτάσεως, που μου έγινε, δεν οφείλεται σε πνευματική αλαζονεία ή σε ευήθεια και επιπολαιότητα, αλλά στην επιθυμία μου να προσθέσω τον πτωχό όδολό μου, όχι για να τιμηθεί ο σημερινός ομιλητής, μα το σπουδαίο συμβάν, δηλαδή οι επισκέψεις του Θεόπεμπτου Παύλου στην πόλη μας, γεγονός το οποίο είναι μιά από τις σημαντικότερες στιγμές της τοπικής ιστορίας μας, της γενικής, και, ασφαλώς, το μεγαλύτερο του θρησκευτικού παρελθόντος της. Ας συγχωρηθεί, συνεπώς, η εμφάνιση και η ομιλία στο βήμα και του τοπικού ιστορικού, ο οποίος το μόνο το οποίο επιθυμεί είναι να τιμήσει τον Θεόπνευστο Απόστολο, αφού, μάλιστα, θα του δοθεί, έτσι, η ευκαιρία να επαναλάβει (και απ' αυτή την ιερή και ιστορικής σημασίας θέση) τη διαπίστωση και την επισήμανση, που έκαμε και δημοσίεψε (εδώ και 3-4 δεκαετίες), ότι, δηλαδή, ο Απόστολος Παύλος δεν επισκέφτηκε (και, συνεπώς, δεν δίδαξε) μιά φορά, μονάχα, την πόλη μας, αλλά περισσότερες, δεδομένο που αγνοούσε η Ιστορία, η γενική και της Χριστιανοσύνης ειδικά. Προηγήθηκε, λοιπόν, η αγάπη προς την έρευνα και καρπός τούτης ήταν η εξακρίδωση του γεγονότος των αλληπαλλήλων αφίξεων του Χρισταδέλφου Παύλου.

2. Είναι δε τόσο σπουδαίο γεγονός η επίσκεψη (και για την ακρίβεια οι επισκέψεις, όπως είπαμε) του Αποστόλου Παύλου, στην πόλη μας, ώστε, εάν ανατρέξει κάποιος-κάποια στο λήμμα (άρθρο) «Βέροια» των εγκυκλοπαιδειών (ιδιαίτερα των ξένων), θα παρατηρήσει με έκπληξη ότι η άφιξη και η διδασκαλία του Παύλου στην πόλη μας είναι, είτε το στοιχείο που

αναφέρεται ως μοναδικό, ή, αλλιώς, και σπασθήποτε, ως το σπουδαιότερο. Πραγματικά, οι περισσότερες εγκυκλοπαιδείες, αλλά και οι γενικές ή οι εκκλησιαστικές ιστορίες, ή, τέλος, οι περιηγητές, μνημονεύουν τη Βέροια ως αξιόλογη για να τονίσουν ότι γι' αυτό την επισκέφθηκε ο Απόστολος Παύλος. Γράφεται, π.χ., σε πολλές περιπτώσεις:

«Βέροια ή Βέρροια» (με δύο ρ) «ή Καραφέροια» (στις παλιές εκδόσεις, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας), πόλις της Μακεδονίας, την οποία επισκέφθη (και εδίδασκεν εις ταύτην) ο Απόστολος Παύλος...» κ.τ.λ.

Εάν, συνεπώς, αναφέρεται στα έντυπα η πόλις μας (και δεν χάθηκε στη λησμονιά, με την πάροδο του χρόνου), το οφείλει στην άφιξη του Θείου Παύλου. Και θα πρέπει να σημειωθεί, ότι, παρά ταύτα, η Βέροια δεν ήταν μιά άσημη πόλη, από την άποψη της Ιστορίας της, που ήταν ένδοξη όσο λίγων οικισμών, αφού είναι το μόνο πόλισμα της αρχαίας Ημαθίας, της «ερατεινής» (της αξιαγάπητης) του Ομήρου το οποίο δεν άλλαξε όνομα, ποτέ, στη διάρκεια 24-25 αιώνων, δεδομένου ότι πρωταναφέρεται από τον Θουκυδίδη σε σχέση με τα γεγονότα του 432 π.Χ., όταν δεν είχε ιδρυθεί και κτισθεί ακόμα ούτε η Θεσσαλονίκη. Εξάλλου, υπήρξε ιδιαίτερη πατρίδα της τελευταίας δυναστείας των Μακεδόνων βασιλέων, των Αντιγονιδών (θυμίζω δε απ' αυτούς τον Δημήτριον Παλιορκτητή και τον Περσέα, με τον οποίο και έδωσε το κράτος του κοσμοκράτορα Μεγάλου Αλεξάνδρου), ενώ την επισκέφθηκαν πολλοί αυτοκράτορες της Ρώμης (γνωρίζομε, π.χ., για τις αφίξεις και για την παραμονή του Γορδιανού, το 242 μ.Χ., του Φιλίππου, του Άραβος, το 246 μ.Χ. κ.ά.), γιατί εδώ γινόντουσαν ειδικές γιορτές και αγώνες, του μήνα Οκτώ-

βριο, τα «Ολύμπια», και, σπουδαιότερα, στη Βέροια βρισκόταν η έδρα του περίφημου και σημαντικού «Κοινού των Μακεδόνων», του οποίου προορισμός ήταν η λατρεία των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, ως θεών. Εδώ συγκεντρώνονταν, λοιπόν, οι συνέδροι και οι επισκέπτες από τις πόλεις ολόκληρης της σημερινής Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας, πλην των πόλεων της Θεσσαλονίκης, της Αμφιπόλεως και της Άνω Μακεδονίας.

Κι όμως, τα σπουδαία ταύτα δεδομένα δεν αναφέρονται, στον κανόνα τουλάχιστον, στα άρθρα των εγκυκλοπαιδειών, ακόμα και στις σελίδες ογκωδών βιβλίων, ιδιαίτερα όταν οι αναφορές της Βέροιας είναι σύντομες. Αλλά και στην τελευταία περίπτωση, δεν παραλείπεται, πάλι, και η αναφορά (όπως τονίσθηκε ήδη) και η μνεία και της αφίξεως του Αποστόλου Παύλου στην πόλη μας.

Επιτήδες επλατείασα σ' αυτή τη (φαινομενικά) λεπτομέρεια (αν και η κλεψύδρα του χρόνου είναι ανάγλυφα αυστηρή και δεν επιθυμώ να προκαλέσω την κόπωσή σας και να εξασφαλίσω την... αγανάκτησή σας, μακρηγορώντας), διότι επιδιώκω να συνειδητοποιήσετε (και εσείς) τη σπουδαιότητα του γεγονότος, του οποίου γιορτάζομε σήμερα την ανάμνησή του. Τότε, ελπίζω, ότι θα επιτευχθεί και ο σκοπός μου, ο οποίος είναι να γίνει αντιληπτό απ' όλους πόσο σπουδαίος, ιερός και ιστορικός είναι αυτός ο χώρος, αφού και εδώ ακούσθηκε ο λόγος του Ιησού και η ρητορικά ρωμαλέα και θερμούργος ομιλία του μοναδικού αποστόλου των Εθνών.

3. Τώρα, όμως, πρέπει να σκιαγραφηθούν και να εξιστορηθούν (συνοπτικά, βέβαια, και δωρικά) τα διαδραματισθέντα:

Από τις Πράξεις των Αποστόλων (κεφ. ιζ', 10-15 και κεφ. η', 1-4), όπως και από τις Επιστολές

(προς Ρωμαίους, κεφ. 1στ', 21 και προς Κορινθίους, Β', κεφ. η', 18) μαθαίνουμε, ότι ο Απόστολος Παύλος ήλθε στη Βέροια δύο φορές, οπωσδήποτε. Είναι, εξάλλου, γνωστό ότι ο Παύλος πέρασε από τη Μακεδονία τρεις φορές τουλάχιστο, γεγονός που κάνει πολύ πιθανή τη γνώμη μου, ότι πρέπει να ήλθε και την πόλη μας τρεις φορές.

Η πρώτη επίσκεψή του στη Βέροια εντάσσεται στα πλαίσια της δεύτερης περιόδου του. Σ' αυτήν ναφέρεται συγκεκριμένα και το γνωστό χωρίο των Πράξεων των Αποστόλων. Πρέπει να συνέβηκε το 50 ή το 51 μ.Χ.

Η δεύτερη, σίγουρη, άφιξη του Αποστόλου στην πόλη μας, πρέπει να πραγματοποιήθηκε το 57 μ.Χ., όταν έκαμε την τρίτη προσπάθειά του για τη διάδοση και την ενδυνάμωση του Χριστιανισμού στη Μακεδονία. Προηγήθηκε η δεύτερη άφιξη του Παύλου στη Μακεδονία, το 56 μ.Χ., οπότε είναι πιθανό να επισκέφθηκε και πάλι τη Βέροια.

Οι Πράξεις των Αποστόλων γράφουν, ότι ο Απόστολος παρακινήθηκε από θείο όραμα, για να αρχίσει τη δεύτερη περιόδου του. Έφυγε λοιπόν από την Τρωάδα και κατευθύνθηκε στη Θεσσαλονίκη, περνώντας από τη Σαμοθράκη, τους Φιλίππους, την Αμφίπολη και την Απολλωνία.

Στη Θεσσαλονίκη πρέπει να έμεινε 3 έως 4 εβδομάδες, αλλά, τελικά, τον κυνήγησαν μερικοί πλούσιοι και οι οπαδοί του τον φυγάδευσαν τη νύκτα για τη Βέροια, όπου τον συνόδευσαν, μεταξύ άλλων, και ο Σίλας.

Εδώ, πήγε στη συναγωγή των Ιουδαίων και δίδαξε πολλά Σάββατα. Βρήκε κατάλληλο υλικό ψυχών, που πρόθυμες προσπαθούσαν να βρουν τη λύτρωσή τους, εξετάζοντας συνεχώς τα κείμενα. Το κήρυγμα του γλυκού και φιλόανθρωπου Ναζωραίου έπιασε τόπο και η σπορά πήγαινε βαθιά, όπως συμπε-

ραίνει ο αναγνώστης του κεφαλαίου ιζ' των Πράξεων των Αποστόλων, όπου γράφεται, ακόμα, ότι πίστεψαν πολλοί Ιουδαίοι, όπως και ειδωλολάτρες. Οι Ιουδαίοι όμως της Θεσσαλονίκης πληροφορήθηκαν τούτο και ανησύχησαν. Έστειλαν λοιπόν ανθρώπους τους στη Βέροια και προκάλεσαν επεισόδια, οπότε οι πιστοί οπαδοί της νέας θρησκείας τον φυγάδευσαν για την Αθήνα και μάλιστα τον συνόδευσαν μερικοί μέχρι εκεί. Το ταξίδι έγινε με καράβι, που πήραν στην περιοχή της σημερινής Μεθώνης.

Πριν όμως ασχοληθούμε με άλλα ζητήματα, που σχετίζονται με την επίσκεψη τούτη του Αποστόλου, κρίνω σκόπιμο και χρήσιμο να ακούσουμε, για μιὰ φορά, ακόμα, ολόκληρο το σχετικό κείμενο των Πράξεων των Αποστόλων (κεφ. ιζ', 10-15), στο πρωτότυπό του:

«Οι δε αδελφοί ευθέως δια της νυκτός εξέπεμψαν τον τε Παύλον και τον Σίλαν εις Βέροιαν, οίτινες παραγενόμενοι εις την συναγωγήν απήεσαν των Ιουδαίων, ούτοι δε ήσαν ευγενέστεροι των εν Θεσσαλονίκη, οίτινες εδέξαντο τον λόγον μετά πάσης προθυμίας, (τό) καθ' ημέραν ανακρίνοντες τας γραφάς, εί έχοι ταύτα ούτως' πολλοί μιν ούν εξ αυτών επίστευσαν, και των Ελληνίδων γυναικών, των ευσημόνων, και ανδράν ούκ ολίγοι. Ως δε έγνωσαν οι από της Θεσσαλονίκης Ιουδαίοι ότι και εν τή Βεροία καθηγγέλη υπό του Παύλου ο λόγος του Θεού, ήλθον κάκει, σαλεύοντες τους όχλους' ευθέως δε τότε τον Παύλον εξαπέστειλαν οι αδελφοί πορεύεσθαι ως επί την θάλασσαν, υπέμεινον δε ό τε Σίλας και ο Τιμόθεος εκεί' οι δε καθιστώντες τον Παύλον ήγαγον αυτόν έως Αθηνών, και λαβόντες εντολήν προς τον Σίλαν και Τιμόθεον, ίνα ως τάχιστα έλθωσι προς αυτόν, εξήεσαν».

Αυτή η καθημερινή εξέταση των γραφών, από τους Βεροιώτες ακροατές του Παύλου, έδωσε την αφο-

μή να δημιουργηθεί, τον 18ο αιώνα, αίρεση, της οποίας, μάλιστα, τα μέλη λέγονται «Βεροϊανοί», γιατί ασχολούνται καθημερινά με την αποστήθιση και τη μελέτη ορισμένων εδαφίων της Αγίας Γραφής. Υπάρχουν και σήμερα οπαδοί της αιρέσεως αυτής, που έχει ως ιδρυτή της τον Σκώτο πρεσβυτεριανό ιερέα Ιωάννη Barklay.

Η συναγωγή των Ιουδαίων ήταν κτισμένη έξω από την, τότε, κυρίως πόλη και πιθανότατα κοντά στο σημείο αυτό, όπου βρίσκεται και σήμερα το «Βήμα του Αποστόλου Παύλου». Ας μ'ην αγνοούμε ότι η χάδρα (και η συναγωγή) των Ιουδαίων βρισκόταν όπου και τώρα, στην περιοχή που αρχίζει πίσω από τη σημερινή λέσχη Αξιοματικών ή πίσω από την πλατεία Δικαστηρίων - Ορολογίου, δηλαδή σε απόσταση λίγων εκατοντάδων μέτρων από το «Βήμα». Ακόμα, ξέρουμε ότι στη θέση του και σήμερα συζόμενου τουρκικού τζαμιού («Μενδρεσέ»), που βρίσκεται νοτιανατολικά του 3ου δημοτικού σχολείου, υπήρχε, σύμφωνα με τη (γροπτή πιά) παράδοση, παλαιохριστιανική εκκλησία, που ήταν αφιερωμένη στον Απόστολο Παύλο, η οποία πιθανόν να ήταν και η πρώτη μητρόπολη της Βέροιας.

Η περιοχή τούτη χρησιμοποιήθηκε για νεκροταφείο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και λεγόταν «Μουσάλα» ή (εξελληνισμένα) «Μουσαλά» δηλαδή το μέρος όπου γίνονται συναιθροίσεις των Τούρκων και λέγονταν πολλά λόγια («μυσάλια»).

Τη θέση τούτη αναφέρει και περιγράφει αναλυτικά και ποιητικά ο Τούρκος περιηγητής Εδλιγιά Τσελεμπή, που γύρισε όλη την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τον 17ον αιώνα, και πέρασε και από τη Βέροια, στα 1668. Η διαμόρφωση του ευρύτερου χώρου, μέχρι τα πιά πάνω βρισκόμενα πλατάνια, ήταν, τότε, εντελώς διαφορετική. Αξίζει

να αντιγράψουμε τα σπουδαιότερα από όσα γράφει με θαυμασμό ο Μουσουλμάνος αυτός, σε μετάφραση του (εκδότη του στα ελληνικά) τουρκολόγου κ. Βασίλη Δημητριάδη:

«Έπειτα ο τόπος των συζητήσεων, ο τόπος λατρείας, ο τόπος προσευχής. Βρίσκεται σε μιὰ ανοιχτωσιά. Είναι ένας τόπος λατρείας, που όμοιός του δεν υπάρχει άλλος στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, στην Αραβία ή στην Περσία. Χωράει πενήντα χιλιάδες ανθρώπους. Είναι μιὰ κοιλάδα, γεμάτη γρασιδί και τουλίπες. Γύρω της έχει τοίχους και, όπως τα τετράγωνα αμπέλια της Περσίας, έχει τέσσερεις πόρτες. Στο εσωτερικό, του ευχάριστου αυτού τόπου, οι ευσεβείς πρόγονοι κτήτορες φύτεψαν, σύμφωνα με την επιστήμη της γεωμετρίας, σε ευθείες σειρές, χιλιάδες πανύψηλα δέντρα. Όλα τα τεράστια δέντρα υψώνουν την κορυφή τους ως την άκρη του ουρανού... Τα πλάσματα του Θεού, που βρίσκονται εδώ, έχουν γίνει πανύψηλα. Η μαγευτική ευωδία των βαθυπράσινων κυπαρισίων ευφραίνει την όσφρηση των ανθρώπων. Το καθένα τους, σαν ένας νέος με πράσινο σαν σάπφειρο μανδύα, στέκεται όρθιο, ενώνοντας τα χέρια του σε υπακοή προς τον δημιουργό του κόσμου, έτσι καθώς το ένα είναι υψηλότερο από το άλλο».

Τη θέση του «Βήματος» διέσωσε και η προφορική παράδοση, η ευσέβεια και η ευλάβεια των κατοίκων. Στις αρχές του αιώνα υπήρχε μιὰ σκάλα και γύρω είχαν φυτευθεί μερικά κυπαρίσσια, γι' αυτό και η θέση ονομαζόταν «Τα πολλά τα κυπαρίσσια».

Υπήρχε μιὰ κόγχη (μέχρι το 1924), όπως και εκκλησιάκι με τρείς θόλους. Στον κεντρικό βρισκόταν εικόνα, η οποία έφερνε τη χρονολογία 1855. Ύστερα, κτίσθηκε αγίασμα και τέλος αναγέρθηκε το σωζόμενο και σήμερα εκκλησιαστικό

κώ μνημείο.

Δεν έχουμε άλλες πληροφορίες για την πορεία της εκκλησίας της πόλεώς μας στα πρώτα χρόνια της ιστορίας της, όπως, άλλωστε, συμβαίνει και με τις, περισσότερες, άλλες περιοχές. Σαν πρώτο επίσκοπο της Βέροιας ξέρομε τον Ονήσιμο, που προερχόταν από την τάξη των δούλων. Πρέπει, όμως, να σημειώσω ότι υπάρχει και η εκδοχή ότι πρώτο επίσκοπος της Βέροιας ήταν άλλος και συγκεκριμένα ο μαθητής του Παύλου Κάρπος, ενώ μερικοί υποστηρίζουν ότι ο τελευταίος αρχιερέτευσε στη Βερόη ή Βέροια της Θράκης (τη σημερινή Στάρα Ζαγκόρα της Βουλγαρίας). Μιὰ τέτοια σύγχυση δεν είναι άγνωστη στην ιστορία των δύο πόλεων.

Τον Παύλο ακολούθησε, σε μεταγενέστερη επίσκεψή του στην πόλη μας, ο μαθητής του Σώπατρος, «ο Βεροιαίος», του οποίου ο πατέρας λεγόταν Πύρρος. (Συναντάμε και τη γραφή Σωπίπατρος). Ο Βεροιώτης τούτος ισαπόστολος τοποθετήθηκε επίσκοπος στο Ικόνιο της Μ. Ασίας και μαζί με τον Ιάσωνα (που έγινε, επίσης, Χριστιανός, στη Θεσσαλονίκη) προσπάθησαν να διαδώσουν τη νέα θρησκεία στην Κέρκυρα, όπου όμως θανατώθηκαν, τελικά, μετά πολλά βασανιστήρια. Οι πιστοί του νησιού δεν λησμόνησαν την προσφορά και την αυταπάρνησή τους. Έτσι, έκτισαν εκκλησία στη σημερινή θέση της πόλεως της Κέρκυρας «Ανεμόμυλος», για να τους τιμήσουν, όπως γίνεται και μέχρι σήμερα. Σχετική μονογραφία για τον συμπολίτη άγιο έγραψε ο Βεροιώτης θεολόγος (τώρα) γυμνασιάρχης κ. Παύλος Πυρινός, στη σειρά των εκδόσεων της μητροπόλεως της Βέροιας και της Νάουσας. Τελευταία, μάλιστα, επανεκδόθηκε, συμπληρωμένη η ακολουθία του, στα πλαίσια της αξιόπαινης προσπάθειας του μητροπολίτη κ. Παύλου για τη σύγχρονη

και βελτιωμένη έκδοση των ακολουθιών των τοπικών αγίων και οσίων.

Αυτά ήταν δυνατό να ειπωθούν σύντομα στον σημερινό εορτασμό, με βάση τα όσα στοιχεία συγκεντρώθηκαν, ψηφίδα - ψηφίδα, όπως άλλωστε έγινε και με το ωραίο μωσαϊκό, που κοσμεί «το Βήμα», χάρη στις πολύχρονες και κοπιαστικές προσπάθειες της συχωρεμένης πιά Όλγας Μιχαηλίδου, με την οικονομική βοήθεια του Κράτους και την ενεργό συμπαραστάση των μητροπολιτών μας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και ο σημερινός ιεράρχης μας, ο οποίος - απ' όσα γνωρίζομε, σήμερα - είναι ο πρώτος και ο μοναδικός επίσκοπος της περιοχής μας, που έχει το βάρος να φέρει το όνομα ενός τόσο μεγάλου και ουρανόπνευστου ανθρώπου, όπως ήταν και είναι ο Απόστολος Παύλος, για τον οποίο γράφονται τα εξής στην «Ελληνική Ανθολογία» (τόμος 1, βιβλίο Α, 79), σε χριστιανικό επίγραμμα του Αγαθία Σχολαστικού:

«Παύλος επει' θεϊόν σέλας ουρανού έδρακεν άντην, φωτός απειρεσίας γαίαν έπλησεν όλην».

Σας ευχαριστώ

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

(ΝΗΑΟΥΣΤΑ)

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ Πιχνίντγια πόπιζαν οι παππούδεις μας. Παραμύτχια κι τραγούντγια

Μη του τίπουτας τράνιβαν τότι τα πιντγιά. Κάν - καν τίπουτας δε ξόδιβαν για πιχνίντγια για τα πιντγιά από την κούνια ίσιαμι να πάνουν στον στρατό. Νούδι ράδια είχαν, νούδι τηλιουράσεις είχαν κι ούτι λουγίσιμα ακριβά πιχνίντγια.

Αμ τώρα τί είναι αυτά τα χαζά κι τα χαμένα; Ακόμα απ' την κούνια τα βρέφη τάχουν έναν νουντάν πιχνίντγια λουγίσιμα. Τί κούκλεις, τί αγιοβασιλίδοι, τί γάτες, σκυλιά, ιλέφαντις κι τί δεν. Χαμένεις παράδεις. Μιάφρας του τσακώνει του πιχνιδι του πιδι κι' αυτό τηράει να του χαλάσει. Πλειότιρου παίζει μι ένα κουρέλι, παρά μι ένα πιχνιδι. Κι δώστου φίλοι κι σιμακοντινοί συγκινείς κουβανούν λουγίσιμα πιχνίντγια για όλεις τις ηλικίες στα πιντγιά, αυτουκιντάκια, στρατιουτάκια κι τί δεν.

Σαν που απόστιναν τα πιντγιά απ' τα πιχνίντγια στου μαχαλά κι ζμούργιαζεν ου Θιός την ημέρα μαδώνουνταν σι καμινιά γριντιά απού κάτου απού κανα σαχνισί κι αχιρνούσαν τα παραμύτχια αν δεν έπιζαν τα κρυθητάκια. 'Η άναφταν καμινιά φουτχιά στου μαχαλά κι κάθουνταν τρουγιούρου σι πέτρις ή σι κανα ξύλου χουντρό κι αχιρνούσαν τα παραμύτχια. Αφκει πάλι στουν καρτσιούνου πόκιγειν όλου του δουδικάμηνου απ' τα Χριστού ίσιαμι τα Φώτα. Ικει λέγουνταν τα πλειότιρα τα παραμύτχια.

Τα παραμύτχια λέγουνταν κι στου τζιάκι στου σπίτι του χειμώνα πούταν χρόνους νύχτα άσουτις ώρες ίσιαμι να κοιμηθούμι. Η λάμπα η τρανή κρέμουνταν στη μέση απ' τουν παληό του νουντά κι του κουκούμι κρέμουνταν μη του σύρμα του στη λαμαρίνα απ' του τζιάκι για ώρα ανάγκης. Τούχαν για να κατηβαίνουν να δίνουν στα πράματα τριφύλλι κι τσαϊ ή να παίρνουν ξύλα για του τζιάκι απ' τη ξυλουθήκη ή να θγάζουν κι να τσιουκαλ-

νούν ζιούνεις απ' την κάδα μη του φκιάρι για να ψήσουν μη την φκιάρα την τρυπητή κάστανα στου τζιάκι ύσταρνας απ' του δείπνου.

Σαν που ψένουνταν κι τρώγουνταν τα κάστανα μη ουλίγου γλυκότχιαυ κρασί που του ζέστηναν απού μακριά στου τζιάκι αχιρνούσαν κι τα τραγούντγια ή τα παραμύτχια. 'Ηταν κι' αυτά στου πρόγραμμα για να πιρνάει η ώρα, όπους κι τα πιχνίντγια. Τα παραμύτχια κι τα τραγούντγια ήταν για μικρούς κι για τρανούς. Κι αχιρνούσαν πιργιλαστικά πρώτα:

Κάναν κιρόν κάναν ζαμάνι είχαν οι Τούρκοι αραμαζάνι. Είχαν κι' ένα τρύπχιο καζάνι κι αργότιρα στα ημουπαϊκά. Κόκκινη κλουστή κλουσμένη στην ανέμι τυλιγμένη δόστην κλώτσο να γυρίσει παραμύθι ν' αρχινίσει.

Κάναν κιρόν κάναν ζαμάνι απού λέτι, ήταν μιιά μπάμπου κι ένας παππούς. (Αυτό απόμεινεν κι παροιμία στη Νιάουστα που θέλει να πει δε μας λες τίπουτα, δε δίνεις κανέναν λόγουν για μιια δουλειά), πούχαν κι μιιά κουλουκάθα. Κλάσει η μπάμπου, κλάσει ου παππούς τη γιόμουσαν την κουλουκάθα. 'Οντας την έκουσαν για να φκιάσουν πίττα γιόμουσειν ου νουντάς πουντίκια. Αρπάχει η μπάμπου του κλώστρη κι' ου παππούς του τσιμπίδι απ, του τζιάκι κι πάνγκα - πούγκα τα σκότουσαν τα πουντίκια. 'Ενα αμά κρύφτηκιν ουπίσου μιριά απ' του φουκάλι πούταν ακουμπισμένου ουπίσου απ' την πόρτα.

Αμάν, λέει η μπάμπου, τί εφκισάμι, αμπρέ άντρα τα σκοτουσάμι όλα τα πιδάκια κι μεις είμιστι καμαδουμένοι για πιδι μιιά ζουή. 'Αχ, τί ήταν αυτό πουφκισάμι;

Μη στιναχουργιέσει, είμι γω ιδώ, φουνάζει ου πόντικας ουπίσω απ' του φουκάλι. Μπά, πού είσι για έβγα όξου μιριά να σι δούμι;

Ιάμι, φουνάζει ου πόντικας. Τί καταχάρηκαν ου παππούς κι' η μπάμπου. Τ' αγκάλιασαν, του φίλησαν. Κι' έτσι ου παπούς ήσυχους κι χαρούμινους πήρειν του ζιυγάρι τα δόντγια κι πήγειν στου χουράφι να ουργώσει.

'Ελα ιδώ, πιδάκι μου, λέει η μπάμπου, τώρα δε φκιάσου πίττα κι κάτου γιόμα δε την πας στουν παππού στου χουράφι να φάει.

Την κλώθει η μπάμπου την πίττα, τη ψένει στη γάστρα, κι για να μην τα μακραίνουμι τα λόγια, τη δίνει στου πουντίκι να την πάνει στου χουράφι. Αυτό δάνει την τάφα στου κιφάλι του κι τραγουδώντας κινάει για του χουράφι.

Σαν που σημακόντιφειν στουν παππού, φουνάζει απού μακριά:

— Παππού, απού πού να έρθου;

— Απ' την άκρα, απ' την άκρα. Κάθητι που πόντικας κι τρώει την άκρα.

— Ξαναφουνάζει:

— Παππού, απού πού να έρθου;

— 'Ελα απ, τη μέση, απ' τη μέση.

Τρώει κι τη μέση ου πόντικας κι' όταν έφτασειν στουν παππού ήταν άντγια η τάφα.

— Πούνι, γιέ μου, η πίττα;

— Α! δε μι είπεις απ' την άκρα, απ' την άκρα; 'Εφαγα την άκρα κι' όταν μ' είπεις απ' τη μέση, απ' τη μέση, έφαγα κι τη μέση.

Θυμώνει ένας παππούς κι αχιρνάει να τουν κυνηγάει μη την αξιάλια πάγκα - πούγκα. Πού να πάει, πο ύνα πάει ου πόντικας; Κρύφτηκειν μες του βουντγιού του κέρατου. (Απού τότι απόμεινεν η παροιμία «κι στου βουντγιού του κέρατου να κρυφτείς ιγώ δε σι βρω).

'Οντας ου παππούς έκασειν να ξιαπουστάσει, αχιρσειν του πουντίκι: Οί οί τα δόντγια μη τη βουκέντρα να τα νγιόχνει κι να ουργώνει

για να δουθήσει τον παππού. Έτσι ου παππούς όντας τον ιδειν πόργουενιν κατανηχαριστήθηκιν κι δόξαζειν τον Θιο για του καλο που τον έφκιασειν να τον στείλει ένα πιδι.

Τώρα μη την ιξέλιξη όλα τα παραμύτχια αλησμουνήθηκαν. Χαζηψάμι αμπρουστά στην τηλιόραση. Αυτά τα παραμύτχια λέγονταν στα μικρά τα πιντιγιά αμά τα άκουγαν κι τρανοί.

Όσα μύτχια τός αλήτχια είλιγαν κι άλλη μνιά παροιμία.

Στου τζιάκι τότε ανάμισα απ τα παραμύτχια είλιγαν κι κανά τραγούδι. Όπουσ αυτό του μαχώσικου, για έναν ανηπρόκουπουν.

Αφήν ου Γιάννης την κλιψιά κι πχιάνει του ζιυγάρι κι φκιάνει στιάρι ινιά κιλά.

Τα τρία τάχειν δανεικά, τα έξι τα χρουστούσειν

κι αυτόναν τον απόμειναν μούγγι τα σκυβαλίντιγια.

Ουμπρός ουπίσου έρχιτι, ουμπρος ουπίσου πάνει, φουρτώνει τη γουμάρα του κι πάνει να τ' αλέσει.

Βρίσκει του μύλου χάρδαλου κι του νιρό κουμένου, ώσπου να φκιάσει του νιρό.

Βουλή έβαλαν οι πουντικοί, τρύπησαν τα σακιά του. Ουμπρός ουπίσου πήγηνεν ουμπρός ουπίσου πάνει ώσπου να βρει τα ράματα να ράψει τα σακιά του, έχασειν τη γουμάρα του μ' όλουν του πουλαρούδι. Ουμπρός ουπίσου πήγηνεν, ουμπρός ουπίσου - πάνει. Ου λύκουσ τον αντάμουσειν απανουθιό στην στρατά. Σι σένα λύκη κι στου Θιο σι σένα κι στα πιντιγιά σου, μην είδεις τη γουμάρα μου μ' όλουν του πουλαρούδι; Μήναν μι έχεις δουλιότην, μήναν μι έχεις δούλου να δόσκου τη γουμάρα σου.

Να δόσκου τη γουμάρα σου μ' όλουν του πουλαρούδι. Ουμπρός ουπίσου πήγηνεν, ουμπρός ουπίσου πάνει.

Ανέδη σι ψηλό δεντρι.

Ανέδη σι ψηλό δεντρι να ιδεί για του γουμάρι.

Πέρασειν μαύρους κόρακας.

Πέρασειν μαύρους κόρακας κι πήρειν του βρακι του κι, απόμεινεν ξιβράκουτους.

Κι απόμεινεν ξιβράκουτους κινησειν για του σπιτι.

Καλώς τον νειό της άγουρης της κουρησιάς τον άντρα πούχειν ινιά πουκάμισα .

Πούχειν ινιά πουκάμισα κι αλάζειν μη την τσέργα.

Κι πούν τ' αλεύρι άντρα μου.

Τι αλεύρι τί σκουντάματα κι γω βρακι δεν έχου. Έχασα τη γουμάρα μας μ' όλουν του πουλαρούδι. Τώρα μούγγι τραγουντια της βρακουζούνας λέμει. Τότι κι στουν καρτσιούνου κι τρουγιούρου απ του τζιάκι τα παραμύτχια ήταν άσουτα. Να κι ένα άλλου για μικρά πιντιγιά αμά κι για τρανούσ.

Κάναν κιρόν κάναν ζαμάνην ήταν μνιά μπάμπου κι ένας παππούς, πούχαν χουρίσει κι έμισκαν αχώργια. Η μπάμπου είχειν σπιτι απού πιλικούντιγια κι ου παππούς σπιτι απού αλάτι. Ήταν γειτόνοι.

Μνιάν μέρα έστειλειν η μπάμπου του κουρίτσι της να γυρέψει ουλίγου άλας απ τουν παππού για τα φασούλια.

— Φέβγα σιαπέρα, λέει ου παππούς στου κουρίτσι. Ιδω η μάνα σου δε μι λέει καλημέρα κι γω θα τη δώσου άλας; Να πάνει στη θάλασσα να πάρει αρμυρό νιρό.

Παγαίνει στη μάνα της του κουρίτσι κι τη λέει που την έντιγουξειν ου παπούς.

— Ανέδα κουρίτσι μου ψηλά στουν αμπατζιά, γιατί ου Θιος όλα τα γλέπει, κι παρακάλα τον να βρέξει μνιά ψιλή - ψιλή βρουχή να λιώσει του παπαυ του σπιτι.

Ανηθαίνει κι αυτη ψηλά στουν αμπατζιά κι λέει:

— Θε μου, να βρέξεις μνιά ψιλή - ψιλή βρουχή να λιώσει του παππού του σπιτι.

Κι ου Θιος την άκουσειν κι έβριξειν για πουλλές πουλλές μέρες μνιά ψιλή - ψιλή βρουχή κι έλιουσειν του παππού του σπιτι κι α-

πόμεινεν ξισπίτουτους.

Αχίρησειν να σκέπτητι σαν τη γουρουνόψειρα. Τι να φκιάσει; Τώρα τί γένητι στου χάλι μου; σέκτηκειν. Που άλλου να πάνει, μούγγι, της μπάμπους του σπιτι ήταν κουντά. Παγαίνει κι αχίρησειν να ρουπουτάει την πόρτα της μπάμπους μη του καρκέλι:

— Μπάμπου να έρθου στην πόρτα σου;

— Φέβγα γέρη πουρδεγέρη μη τα σάπχια τα καρύντιγια, μη τις αρμαθιές τα σύκα. Αι σκρούσου κάτσει.

Κι εκατσειν ου παππούς στην πόρτα.

Ξανά χτυπάει τη τζάγκρα κι ξαναφουνάζει:

— Μπάμπου, να έρθου στη σκάλα σου;

— Φέβγα γέρη πουρδουγέρη μη τα σάπχια τα καρύντιγια μη τις αρμαθιές τα σύκα. Αι σκρούσου κάτσει.

Έκατσειν στη σκάλα.

— Όχ, ώχ, πώς κρυγιώνου ου καημένους! Κι τουρτουρίζειν απ του κρύγιου.

— Μπάμπου, να σέβου στου νουντά σου;

— Φέβγα γέρη πουρδουγέρη μη τα σάπχια τα καρύντιγια μη τις αρμαθιές τα σύκα. Αι σκρούσου κάτσει.

Έκατσειν στου νουντά.

Κι να μην τα μακραίνουμι τα λόγια, εκατσειν κι στην κώχη κουντά στου τζιάκι. Έτσι, αμά, πως εκαμειν να κάτσει κουντά στου τζιάκι κι τανίστηκειν να κάτσει σταυρουπόδι, πούρτα του έφυγειν μνιά βρουντιρη πουρδη.

Σκιάχτηκαν κι έφυγαν όλα τα γίντιγια της μπάμπους μαζί με τουν πούρτσιου.

— Τώρα τί γένητι στου χάλι μας; σκέπτητι η μπάμπου. Πώς θα μαζουχτούν στου μαντρι τα γίντιγια;

— Έλα κουρίτσι μου, λέει στη μοναχουκώρη της. Πάρε του τσιμπιδι κι του φκιάρι απ του τζιάκι κι σύρει να μάσεις τα γίντιγια

Παίρνει του κουρίτσι του τσιμπίδι κι του φκιάρι κι παγαίνει όξου κι' αχिरνάει να χτυπάει του τσιμπίδι κι του φκιάρι κι να φουνάζει:

— Τσουνγκουρ - μούγκουρ μπάμπου νι κι πούρτσιους.

Ήρθαν τ' αμισά τα γίντγια!

— Τσουνγκουρ - μούγκουρ μπάμπου νι κι πούρτσιους.

Ήρθαν κι τ' άλλα τα μισά τα γίντγια.

— Τσουνγκουρ - μούγκουρ μπάμπου, νι κι πούρτσιους.

Ήρθειν κι ου πούρτσιους.

Ύσταρνας θυμουμένεις όπους ήταν τσάκουσαν τον παππού κι τον έβαλαν για τιμouρία μες την κάδα στου κιλάρι κι για να μην κλάνει άλλη βουλά, στούπουσαν τον κώλου του μη μινιά σιουσιάρκα.

Τώρα γλέπομι χιλιάδεις έργα στην τηλιόραση κάθι μέρα. Τότι μι τ' αυτά πιρνούσαν οι κόσμοι τις ώρες τους. Τραγούντγια, παραμύθια κι πιχίντγια.

Ένα τραγούδι είναι κι' αυτό που ουμιλάει για μινιά γυναίκα τιμπέλου κι' αχαίρευτη.

Του Γιαννάκη τον παντρέψαν του σπιτουνοικουκυρέψαν κοκκονίτσα μου (δισ)

Κι του δώσαν μινιά γυναίκα

πότρουγειν τα πέντε δέκα

κοκκονίτσα μου (δισ)

Τη Διυτέρα θάζει πλύση

και την Τρίτη τα στραγκίζει

κοκκονίτσα μου (δισ)

Την Τίτάρτη τα απλώνει

κι του βράδυ σιδηρώνει

κοκκονίτσα μου (δισ)

Όλη μέρα μες την Πέφτη

έπαιζε με τον καθρέφτη

κοκκονίτσα μου (δισ)

Την Παρασκευή σκουπίζει

του Σαββάτου σφουγαρίζει

κοκκονίτσα μου (δισ)

Κι την Κυργιακή αλλάζει.

Πάλι μες στις ψείρεις θράζει

κοκκονίτσα μου (δισ).

Κι πάλι ένα παραμύθι για τη γίδα που ήταν πέτεινους.

Καν κιρόν κάναν ζαμάνη ηταν ένα νατρόγυνου κι μινιά μέρα λέει ου άντρας στη γυναίκα του:

— Γυναίκα Σαββάτου σήμιρας, ιγώ δεν αντγιαζου γυναίκα, γιατί δα πάνα σπείρου σήμιρας που είναι καλός ου κιρός ισύ σύρει να πουλήσεις τη βιτουλά την άσπρη πούνει κι' αγκαστρουμένη. Γιουρτές έρχουντι να πάρουμι κάνα φράγκου.

Η γυναίκα του ήταν ουλίγου χούτα αμά κι καμπόσου χαζιά. Παίρνει τη γίδα κι την πάνει στου ζουουπάζαρου όπους ήταν εικειν' τα χρόνια στουν Αγια Μηνά απού πίσου άς πούμι, που πουλούσαν τα ζώα.

Πάνει η γυναίκα, δένει τη γίδα σι' ένα δέντρου κι' καρτιράει μουστιριδέεις.

Τρεις τσιγγανόγιουφτοι πούταν στου μοναχό τον πλάτανου μη τα τσιαντούργια τους, ήρθαν να πουλήσουν κάτι παληουόμαρα στου παζάρι. Τη γλέπουν τη γίδα κι τους άρσιειν. Έβαλαν βουλή να την πάρουν φτηνή μπαντγιασδά απάνου - κάτου. Συνουιούντι, που λέτι, αναμεταξύ τους κι πάνει πρώτα ου ένας.

— Καλημέρα, κυρά.

— Καλημέρα. λέει κι' η γυναίκα.

— Ά, τί καλός πέτεινος! Πόσον τουν πουλάς, κυρά;

— Αμπρέ δε γλέπου ιδώ κάναν πέτεινον, λέει η γυναίκα.

— Πώς, αυτό που βαστάς πέτεινός δεν είναι;

— Άίντι, αμπρέ γιούφτι, φεύγα σιαπέρα.

Έρχητι ου άλλους:

— Πόσου τουν πουλάς αυτόν τουν πέτεινου;

— Ά! όρσι γαμπρέ κουφέταί Αμπρέ τί επαθέτι ισείς σμιρας;

— Τί μαρή τχιάτσα, πέτεινος δεν είναι αυτός; Σι δίνου εικουσπέντι φράγκα, άν μη τουν δίδεις δα στουν αγουράσου.

— Άίντι σιαπέρα, αρά φεύγα απ' τα μάτια μου. Τίπουτας δεν πουλώ.

Η γυναίκα αμά αχίρησειν να κιουτέβει:

— Μπρέ ου άντρας μου θέλει κάνα φράγκου κι θέλει ανάγκη πάσα να καζαντίσου κάνα φράγκου.

Πάει κι ου τρίτους γιούφτος:

— Πόσου έχει αυτός ου πέτεινος, τχιάτσα; Σι δίνου τριάντα φράγκα.

Η γυναίκα ίδειν κι' αποίδειν κι αχίρησειν να σκέδητι.

— Μπρέ, λέει, κι' ου άντρας μου μη γέλασειν;

— Άί πάρτην τριάντα φράγκα.

Η γίδα μα είχεν 300 δραχμές.

Πάνει σπίτι στιναχουρημένη κι μες τη συλλουγή. Γυρνάει του βράδι κι' ου άντρας της.

Έτσι κι' έτσι τουν λέει: Αντί γίδα πέτεινουν μι έδουκεις να πουλήσου άντρα. Κι γω τί να κάμου; Ήθειλεις παράδεις κι' σι' ίφιρα τριάντα φράγκα για να οικουνομηθεις.

— Μπρέ ποιόι τουν πήραν;

— Ιά ένας τσιγκανόγιουφτος ήταν.

— Τουν ξέρεις άμα τουν ιδεις να μη τουν δείξεις;

— Τουν ξέρου.

— Βάλει ένα άσπρου λαγούδι στην αυλή μας να τρουγιουρνάει κι φκιάσει μινιά πίττα.

Πήγαν ύσταρνας στου μοναχό τουν πλάτανου κι' απού μακριά χουρίς να τους απεικάσουν τουν δείχνει ποιός ήταν.

Ου άντρας βαστούσειν κι' έναν ίντγιουν άσπρου λαγόν στα χέργια του τσακουμένου απ' τ, αφκιά. Γιατί είχεν τέτχια άσπρα λαγούντγια πουλλά στου μπαξέ ουπίσου μινιά απ' του σπίτι του.

Σημακουντέβει στουν τσιγκανόγιουφτου κι τουν λέει:

— Έί, πατριδα, τουν γλέπεις αυτόν τουν λαγό; Είναι πουλύ μινιαλουμένους. Άμα τουν δώσου μινιά παραγγειλιά για τη γυναίκα μου, δα τη φκιάσει.

— Πώς γένητι; ρουτάει ου τσιγ γάνους.

— Ιά να δοκιμάσουμι, λέει ου

άντρας μη του λαγῶ.

— Λαγῆ, του λέει, δα πας στου σπίτι μας κι δα πεις τη γυναίκα μου να φκιάσει μνιά πίττα γιατί ἔχου φίλους ναφιλέψου. Κι τουν απουλάει του λαγῶ. Κι' ου λαγῶς ντρούπ - ντρούπ απηδῶντας χᾶθη-κειν στις ζῆγρεις.

— Πᾶμει τῶρα στου σπίτι για να τουν σκουλουμπήσει ουλίγου ἔφκισαν τρουγιούρου απ' του νταμπαχανά για να πάνουν στην Παναγιά πούταν του σπίτι τους.

Σηβαινουν στην αυλῆ κι γλέπουν τουν ἄσπρου του λαγῶ. Φουνάζει ου άντρας απού κάτου: Γυναίκα γίνηκειν η πίττα που σ' ἔστειλα χαμπῆρι μη του λαγῶ;

— Πως, πως άντρα μου, στη γάστρα την ἔβαλα. Σι κᾶνα τσιρέκι δα νᾶνι ἔτοιμη.

Απόρησιν ου γιούφτους. Κάθουντι πίνουν κᾶνα ρακί, ὡσπου να ψηθεῖ η πίττα που την ἴδεν κι' ου γιούφτους στη γάστρα.

Τρών την πίττα, πίνουν κι μνιά ζουβᾶνα κρασί. Χαρουκουπίθηκειν ου γιούφτους.

— Μπρέ, τί λαγῶς εἶνι αὐτῶς; Πόσου τουν πουλάς;

— Ἄϊ δεν τουν πουλώ, μι χρειᾶζητι. Πού δα βρω ἰγῶ αξιανᾶς τέτχιουν λαγῶν;

— Ἐλα, μπρέ αφιντικῶ, θέλου να τουν αγουράσου.

— Ἐ! Γιατί εἶσι καλῶς άνθρουπους δα στουν δῶσου τριακόσεις δραχμές.

— Αμᾶν, αφιντικῶ, ακριβῶς εἶνι.

— Ἄμ τέτχιους γνουμικός λαγῶς, δεν πουλιέτι μη παράδεις.

Να μην τα πουλουλογομι. τουν πήρειν ου γιούφτους του λαγῶ κι' ἔφυγειν για του παζᾶρι στη Βέργια. Κι' ου άνθρουπῶς μας πήρειν ουπίσου τα τριακόσια φράγκα κι τουν πλέρουσιν του γιούφτου μη του ἰντγιου νόμισμα.

Τῶρα ἔχομι κι πικ - ὅπ κι δίντιου κι χιλιαστιγῶ τέτχια κι ξεμαθάμι κι να τραγουδοῦμι.

Ἐνα ἄλλου τραγούδι που τραγουδοῦσαμι εκείν' τ ἀχρόνια, εἶνι κι

αὐτῶ:

Μνιά Παρασκιουθῆ ἕνα θράδι κι παγαῖνου καλῆ μου στου παζᾶρι ν' αγουράσου κρές μουσκάρι.

Να παράδεις κασάπη δῶς μοι κρέας. Να κασάπη, να λιφτά, νᾶν κι απού καλῆ μιριά.

Και μου δίνει κυρᾶ μου μνιά κουκᾶλα και μου δίνει μνιά κουκᾶλα, του Τρικουπη την κιφᾶλα.

Πέντι μῆνεις κυρᾶ μου την εβράζου πέντι μῆνεις την εβράζου στις ἰφτά την κατηθάζου.

Να κι μουρ να κι μούρχεται ἕνας σκύλος,

να κι μούρχετ' ἕνας σκύλος. της γειτόνισσᾶς μου φίλος.

Κι μι αρπάξει κυρᾶ μου την κουκᾶλα,

κι μ' αρπάξει την κουκᾶλα απού μέσα απ' την τσουκάλα.

Ἰδῶ τουν ἔχου κυρᾶ μου, ικεῖ τουν ἔχου,

ιδῶ τουν ἔχου, κυρᾶ μου, ικεῖ τουν ἔχου,

ιδῶ τουν ἔχου, ικεῖ τουν ἔχου. στα στινᾶ τουν απαντέχου

Κι, μι' αφήνει κυρᾶ μου την κουκᾶλα,

κι' μι' αφήνει την κουκᾶλα κι' μι' αρπάξει απ' την πουδᾶρα.

Κι' ἀκόμη ἕνα παραμῦθι απ. τα τόσα πουλλά πούλιγαν τότε εικεῖν' τα χρόνια:

Η γυναίκα εἶνι για του σπίτι κι' ου άντρας για τη δουλειᾶ κι του παζᾶρι.

Κᾶθι μέρα φαγώνουνταν ου άντρας μη τη γυναίκα του.

— Δε φκιάνεις κᾶν τίπουτας ὅλη μέρα κάθησει στου σπίτι, ὄντας γυρνῶ απ' του μπαξῆ ἰσῶ κάθησει στου πιζούλι ὄξου μιριά απ' την πόρτα κι μασλατιᾶζεις μη τις γειτόνισεις.

— Ἄμ, ἰσῶ άντρα, τί φκιάνεις στου μπαξῆ; Τᾶχα ουργῶνεις, τᾶχα ἄκρεις κόφτεις. τᾶχα κλαδέβεις;

— Ἄμα θέλεις ἀλλάζουμι δουλειές γυναίκα. Σῦρει ἰσῶ στου μπαξῆ, να φκιάσου ἰγῶ τις δουλειές στου σπίτι.

— Αλλάζουμι, άντρα, για να

δουκιμάσουμι, να δοῦμι τί δα γένει.

— Ἄϊ να δουκιμάσουμι, λέει ου άντρας. ἰσῶ δα πᾶρεις του ζιυγᾶρι μη τα δόντγια κι δα πας να ουργῶσεις στου σῦλου του μπαξῆ νᾶνι ἔτοιμος για καλαμποῦκι να σπείρουμι.

— ἰσῶ τί δουλειές ἔχεις στου σπίτι γυναίκα;

ἰγῶ απ' τις χαραές ζῦμουσα. ἰσῶ άντρα δα πλάσεις του προζῦμη, δα του βάλεις στις μισᾶλεις μες τις πανακότεις κι δα του φουρνῖσεις, ἀφοῦ κάψεις του φούρνου. Δα ξιπλένεις ψῖχαντα ουλίγα ἄπλυτα ζιτρήνια πᾶνι στου παρακέλι, δα δέσεις την ἀγιλάδα ὄξου να βουσκῆσει, δα φουκαλῖσεις ὄλου του σπίτι. δα ταῖσεις τα ουρνῖτγια σμᾶ να κοιτάξεις να μην αρπάξει ου ἀχματζιάς κανῆνα κουτουπούλι ἀπὸ τα δῶδικα πόχει η κλουσαριά, πας χαμένους. Κι κάτου γιῶμα νᾶνι ἔτοιμου του φαγῖ να μη φέρεις κι μένα στου χουράφι να φάγου.

Ζέβει η γυναίκα τα δόντγια στου κάρου μη χῖλια ζῶργια κι τραβάει για του χουράφι.

Ου άντρας τῶρα μοναχῶς στου σπίτι απού πού να ἀπουχειριστεῖ πρώτα! Κλώθητι, γυρνιέτι, τί να φκιάσει;

— Ἄ! ἰᾶ θρήκα, λέει μοναχῶς του. Δα σιγουρέμου ἰπρώτα την κλουσαριά. Πᾶει κι' ὄσου να τη μᾶσει στου κουμᾶσι μαζῖ μη τα πουλιά ἔκαμειν καμνιά ὠρα ξιού απού δω κι ξιού απού κει. Τσᾶκουσιν κι τα πουλιά απού ἕνα ἕνα κι τᾶδινειν σ' ἕνα σκονῖ ἀπ' του ποδᾶρι. Ἀμᾶ η κλουσαριά ἕναν κιριμέν χῦνουνταν κι τουν τσιμποῦσιν. Ἀμᾶν ἀμᾶν σι ἄλλη μνιά ὠρα τᾶδισιν ὄλα μαζῖ απ' τα πουδᾶργια της κλουσαριάς.

— Ἄϊ τῶρα, ἄς ἔρθει ου ἀχματζιάς αναμπουρέσει;

Ἄσου να φκιάσει αὐτῆν τη δουλειᾶ πᾶνι κι γλέπει του προζῦμι ὄλου γυρνῆνου ὄξου απ. του σκαφῖδι, γιατί παραγῖνηκειν κι φούσκουσιν. Ἀκοῦει την ἀγιλάδα να μουγκρίζει. Ὄχ, λέει, τη φουκαροῦ, Συνέχεια στη σελίδα 22

Η αποστολή και η προσφορά της Α.Χ.Ε.Π.Α.

Η Α.Χ.Ε.Π.Α.: ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΙΚΙΑ

Ποιά είναι η ΑΧΕΠΑ;

ΑΧΕΠΑ είναι η Ελληνοποίηση των αρχικών ΑΗΕΡΑ (AUSTRALIAN HELLENIC EDUCATIONAL PROGRESSIVE ASSOCIATION) που σημαίνει Αυστραλοελληνική Εκπαιδευτική Προοδευτική Ένωση.

Ποιοί γίνονται μέλη;

Για να γίνει κανείς μέλος στο Τάγμα της ΑΧΕΠΑ πρέπει:

- Να είναι πάνω από 21 ετών,
- Να είναι ηθικών αρχών και καλού χαρακτήρα,
- Να πιστεύει στις Ελληνοχριστιανικές αρχές της ύπαρξης του Θεού και την Θεότητα του Κυρίου Ημών Ιησού Χριστού,
- Να πιστεύει και να συνηγαρεί στην διαφύλαξη και διατήρηση των σκοπών, αρχών και ιδεολογίας του Τάγματος,
- Να είναι πρόθυμος να ακολουθεί το καταστατικό και να προσπαζείται τις εντολές του,
- Να είναι μόνιμος κάτοικος ή υπήκοος της Αυστραλίας ή να έχει υποβάλει αίτηση για το σκοπό αυτό,
- Να εργάζεται για την αλληλεγγύη μεταξύ των μελών.

Σημείωση: Μέλη της ΑΧΕΠΑ γίνονται απ' όλες τις «κοινωνικές τάξεις». Άτομα μεταξύ 18-21 ετών έχουν το δικαίωμα να γίνουν μέλη, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Ποιοί είναι οι σκοποί και οι αρχές της ΑΧΕΠΑ;

- Να προάγει και να ενθαρρύνει τον πατριωτισμό στη χώρα μας,
- Να προωθεί την υπακοή στους νόμους και τον σεβασμό στην ιστορία και τις παραδόσεις μας,
- Να επιτελεί στα μέλη του Τάγματος την πρόπαντα εκτίμηση στις υποχρεώσεις μας στη δημόσια ζωή,
- Να

παραδειγματίζει και να διδάσκει τα δόγματα και τις βασικές αρχές των υπευθύνων κυβερνητών της ΑΧΕΠΑ
ε) Να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μελών σε κοινωνικές εκδηλώσεις που σκοπό θα έχουν την ποιότητα ζωής της κοινωνίας, στ) Να υποστηρίξει την ελευθερία του ατόμου και να αγωνίζεται εναντίον της τυραννίας και καταπίεσης των λαών, ζ) Να προάγει την «Ελληνική ιδέα» και να προωθεί τον ελληνικό πολιτισμό, η) Να καλλιεργεί την αγάπη προς την επιμέρφωση των Ελλήνων της διασποράς, θ) Να απαιτεί στην συμπεριφορά των μελών έναν ηθικό κώδικα μεταξύ των συνανθρώπων τους για μια καλύτερη κοινωνία, ι) Να αναπτύσσει το πνεύμα του αλtruισμού, κατανόησης και συνεργασίας, ια) Τέλος να ενθαρρύνει ένα δυνατό αίσθημα ανοχής, στις απαιτήσεις του Τάγματος και γενικά στην κοινωνία που ζούμε.

Πότε συνεδριάζουμε;

Οι συνεδριάσεις γίνονται κατά τμήματα (που αποκαλούμε «στοές») συνήθως μια φορά το μήνα. Υπάρχουν τρεις στοές Γυναικών, οι Αρετή, Άρση και Αντιγόνη, και τρεις ανδρικές, ο Προμηθέας, ο Διογένης και ο Ηρακλής.

Η «Αρετή», ο «Προμηθέας» και ο «Διογένης» συνεδριάζουν στο Α.Χ.Ε.Π.Α. Χαλ. 65 Regeni Si, Chppendale. Η «Άρση» στο North Sydney και η «Αντιγόνη» και ο «Ηρακλής» στο Belmore κάτω από την εκκλησία των Αγίων Πάντων.

Χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχουν τμήματα νεολαίας και στοές στις πολιτείες

Ποιες Επιτροπές εργάζονται;

α) Θαλασσαίμα (Μεσογειακή Αναμία): Η επιτροπή αυτή συγκεντρώνει χρήματα για αγορά υλικού και έρευνας. Μέχρι τώρα έχει αγοράσει 12 περίπου μονάδες υλικού και έχει διωρίσει (από το NSW και ACT περίπου £ 84.000), ενώ υπάρχουν επιτροπές και στις άλλες πολιτείες.

β) Εκπαιδευτική: Έχει διαθέσιμα αρκετές χιλιάδες δολάρια για εκπαιδευτικούς σκοπούς όπως είναι η έδρα των Νεοελληνικών των Πανεπιστημίων Σίδνεϋ και Μακquάρυ. Διοργανώνει συγκεντρώσεις, διαλέξεις, σεμινάρια και εργαστήρια (επιμορφωτικά).

γ) Πολιτογράφησης: Η Επιτροπή λαμβάνει μέρος στην πολιτογράφηση των μεταναστών στις διάφορες δημαρχίες του Σίδνεϋ και βοηθά τους μετανάστες Έλληνες που έχουν πρόβλημα γλώσσας.

δ) Δημοσίων Σχέσεων: Η Επιτροπή αυτή έχει αναλάβει την ευθύνη και την υποχρέωση να φροντίζει για την προβολή της οργάνωσής μας μέσα στον Αυστραλιανό χώρο. Επίσης η Επιτροπή επαγγελματιών για τυχόν αντεθνικές ενέργειες δίνοντας απέναντί τους το δυναμικό παρόν της Α.Χ.Ε.Π.Α.

ε) Ψυχαγωγίας: Η Επιτροπή Ψυχαγωγίας διοργανώνει διάφορες ψυχαγωγικές συγκεντρώσεις, χορούς, την ετήσια χοροεσπερίδα, τη μέρα της ΑΧΕΠΑ, το παιδικό Χριστουγεννιάτικο πάρτυ, εκδρομές κ.λπ.

Δωρεές και υποστηρίξεις

Εκτός των προαναφερθέντων η ΑΧΕΠΑ υποστηρίζει και βοηθά με

δωρεές αρκετούς οργανισμούς. Αναφέρουμε μερικούς:

1) The Royal Blind Society, 2) «Diabetes» - Prince of Wales Hospital, 3) Βασιλειάδα (St Basil's) γηρακομείο, 4) Καστελλοριζιτικό γηροκομείο (οίκος ευγηρίας), 5) Θεολογική Σχολή Αγίου Ανδρέα (Βελιθόκη), 6) Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας (ετήσια), 7) Spastic Centre (ανάπηρα παιδιά), 8) Royal Alexandra Children's Hospital (για το M/S), 9) Ίδρυμα Αντικαρκινικών Ερευνών, 10) Ίδρυμα Έρευνας για την Αρθροειδίτιδα, 11) Μνημείο της Καμπέρρας (Ελληνο - Αυστραλιανό), 12) Ποδοσφαιρικός Σύλλογος Ηρακλής Μπέλμορ, 13) Μοναστήρι Αγίου Γεωργίου (Springwood), 14) Ευαγγελισμίστασιδι στον Καθεδρικό Ναό, 15) Δωρεές σε διάφορες εκκλησίες, 16) Σεισιμικούς Καλαμάτας, 17) Ορφανά Κύπρου και πάρα πολλές άλλες δωρεές.

Γιορτή - ημέρα ΑΧΕΠΑ

Η ημέρα της ΑΧΕΠΑ γιορτάζεται τον Αύγουστο με λειτουργία που ακολουθείται από γεύμα.

Υπάρχει η συνήθεια να εκκλησιάζονται επίσημα και την ημέρα ANZAC, και στις Ελληνικές Εθνικ

κές Εορτές, καθώς και η κατάθεση στεφάνου, στις περιπτώσεις αυτές.

Συνοψη

Εμείς οι ΑΧΕΠΑΝΣ είμαστε ένας όμιλος ανθρώπων, συνδεδεμένοι σε κοινή προσπάθεια με επιμέλεια, υπομονή και επιμονή στην προσπάθεια για την καλύτερωση του Συνανθρώπου μας.

Με την κοινή μας αυτή προσπάθεια απολαμβάνουμε την ευχαρίστηση της επιμόρφωσής μας και το συναίσθημα της ικανοποίησης από τη συμμετοχή μας στις διάφορες εργασίες του οργανισμού μας. Έτσι γινόμαστε άμεσοι μοχλοί του «ακοδομήματος» της ΑΧΕΠΑ και οι εντολοδόχοι των ιδρυμάτων μας.

Προπάντων όλων ο κυριότερος προορισμός του Τάγματος της Α.Χ.Ε.Π.Α. είναι να φέρει στον Ελληνισμό της Αυστραλίας μια καλύτερη κατανόηση με την αυστραλιέζικη κοινωνία στην οποία ζεί, αφού παράλληλα διαφυλάττει διατηρεί και περιθάλπει τις αθάνατες παραδόσεις και πολιτισμό της Ελλάδας.

Αν θέλετε να μάθετε περισσότερα για την ΑΧΕΠΑ, η Επιτροπή Δημοσίων Σχέσεων είναι η μόνη αρμόδια για να σας κατατοπίσει.

Συνέχεια από τη σελίδα 20

την αλησμόνησα. Άς πάνου να τη δέσου στη βουσκή κι ύσταρνας νάρθου να πλάσου του ψουμί.

Βγάξει την ααγιλάδα όξου, ιδώ χουρτάρι, ικεί χουρτάρι, γλέπει έναν γιρμένον τοίχον μη χουρτάρι ψηλό σπάνου απού μινιά πιθαμή.

— Α! Ταμάμ, λέει μουναχός του, ικεί δα τη δέσου να χουρτάσει μάνι - μάνι.

Ντέ κι ντέ, χτυπάει απού δώ, φουνάξει απού κει, όσου να την ανηδάσει (ήταν ψηλός ου τοίχουζή ίδρουσιν κι πέρασειν κομινιά μιά μι άμιση ώρα. Γλέπει κι ένα όρνιου να κατηβαίνει σαν πατσιαθούρα κι ν' αρπάχνει την κλουσαριά κι τα δώδικα κουτουπούλια να κρέμουντι απ' του σκοινί σιαπάνου στον ουρανό.

— Αμάν, λέει, τώρα τί φικιάουν;

Πάει κι στου σκαφίδι. Του μισό προυζύμη είχειν φύγει όξου κι έπισειν στα χώματα.

Είχειν πιράσει αμά του γιόμα κι' είχειν μπαϊλντίσει. Γλέπει κι τη γυναίκα του χουρίς του κάφου κι μη καταξισκισμένα φουστάνια γκρα ματσουμένη κι λασπουμένη.

— Αμάν, άντρα μου, τα δόντγια μι έφυγαν όπουσ κατέδασα ιη χίλια ζόργια τ' αλέτρι απ' τουν αραμπά κι πήγα να τα ζέφου στου ζυγό μ' έφυγαν κι' όλη μέρα τα κυνηγούσα κι δεν αμπόρισα να τα τσακώσου. Αμάν, μπαϊλντισα, απόκαμα.

— Άμ κι' γω γυναίκα αυτό κι αυτό έπαθα. Ούτι φουκάλισα, ούτι έπλασα ψουμί, νούδι μαγειρίψα κι νούδι καντίπουτας, πάει κλουσαριά μη τα πουλιά. Αϊ, καλά να μας γένει για να δάλουμι μινιαλό κι συ κι γω. Κακά τα ψέματα, η γυναίκα είναι για το υσπίτι κι' ου άντρας για του μπαξέ.

Το
περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
να μπει
σε κάθε Ναουσαϊκό σπίτι

Κάθε συνδρομητής
να γράφει
ένα καινούργιο
συνδρομητή

Σχέσεις οικογενειακού δικαίου στη Νάουσα του 19ου αι.

(Προικοσύμφωνο και παραιτήσεις από δικαιώματα)

Από τα παλιά ιδιωτικά έγγραφα του περασμένου αιώνα, που έχουν διασωθεί, όπως και από τα επιστημοποιημένα στους Κώδικες της Ι. Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης, ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα σχετικά έγγραφα με τις οικογενειακές σχέσεις των Ναουσαίων την εποχή της τουρκοκρατίας και συγκεκριμένα μετά το 1822. Από τα έγγραφα αυτά (προικοσύμφωνα, άδειες γάμου, υιοθεσίες, παραιτήσεις από κληρονομικά δικαιώματα και άλλα) πληροφορούμαστε για την Ναουσαϊκή οικογένεια της τότε εποχής, τις σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της, τη θέση της

Του Αχιλλέα Φ. Γκούτα Επίτιμου Δικηγόρου

γυναίκας, τα κληρονομικά δικαιώματα κ.α. Γενικότερα, οι πληροφορίες αυτές, συνδυασμένες με προφορικές παραδόσεις, μας δίνουν μια εικόνα της λειτουργίας του κοινωνικού θεσμού της οικογένειας σε μια ορισμένη χρονική περίοδο και σε ορισμένο τόπο και τους κανόνες δικαίου, που τη ρυθμίζουν.

••

Τη σύναψη του γάμου προηγούνται οι αρραβώνες που συνοδεύονται σχεδόν πάντοτε με τη σύνταξη ενός «προικοσυμφώνου». Με αυτό το ιδιωτικό έγγραφο ο πατέρας της μελλοντικής υπόσχονταν στο γαμπρό την προίκα που θα δινε στη θυγατέρα του, κυρίως ρουχισμό και σπιτομάζωμα, τυχόν κανένα μπαξέ ή αμπέλι και ένα χρηματικό ποσό σε λίρες, αν διέθετε! Δεν υπήρχε αυστηρό τυπικό για τα προικοσύμφωνα, άλλα ήταν γραμμένα από μορφωμένους και άλλα από δασκάλους ή γραμματικούς. Υποχρεωτική ήταν η αναγραφή με λεπτομέρειες όλων των στοιχείων της προίκας σε είδος και ποσότητα (π.χ. τόσα φουστάνια, τόσα ποικάμισα, ζιλιά, μπάντες κλπ.). Ποικιλία υπέρχει στην εισαγωγή τους και ορισμένα προικοσύμφωνα γραμμένα από μορφωμένους παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη διατύπωση και το ύφος.

Με την τέλεση του γάμου η κόρη αποξενώνεται από την πατρική της οικογένεια και την πατρική εξουσία και μπαίνει στο σπιτικό του συζύγου της. Εκεί πέρνει τη θέση της νοικοκυράς, αλλά πάντα κάτω από τους γραπτούς και άγραφους νόμους της ανδροκρατίας². Κάθε δεσμός οικονομικός με τους δικούς της έχει αποκοπεί. Από τη στιγμή που οι κόρες θα αποκτήσουν προίκα χάνουν οπωσδήποτε κάθε άλλη αξίωση πάνω στην κληρονομιά των γονιών τους. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να παρατηρήσουμε ότι και στη Νάουσα, όπως σε όλη τη Μακεδονία και τα περισσό-

τερα μέρη της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας, το Εθιμικό Δίκαιο υπερίσχυσε του επισήμου Δικαίου. Ενώ κατά τον Εκκλησιαστικό Νόμο η κατά τον Αρμενόπουλο, η κληρονομία μοιράζεται εξίσου στα νόμιμα παιδιά, κατά το Εθιμικό Δίκαιο γενικός είναι ο κανόνας ότι οι κόρες, όταν συντρέχουν με γιούς, έρχονται μετά από αυτούς, έτσι ώστε οι γιοί κληρονομούν συνήθως όλη την περιουσία ενώ αυτές μπορούν απλώς να απαιτήσουν ανάλογη προίκηση³. Από τη στιγμή που οι κόρες θα αποκτήσουν προίκα, όπως αναφέρεται παραπάνω, χάνουν κάθε άλλη αξίωση στην κληρονομία των γονιών τους. Και αν αργότερα χηρέψουν, δεν μπορούν να διεκδικήσουν τίποτε άλλο παρά να διατρέφονται από τους αδελφούς τους σε περίπτωση ανάγκης, ανάλογα βέβαια με την δική τους κατάσταση.

Βλέπουμε, λοιπόν, τη μεγάλη σημασία του «προικοσυμφώνου», σαν στοιχείο αποδεικτικό της «προίκτης της κόρης», που μ' αυτήν την προίκτη αποκλείονταν από κάθε κληρονομικό δικαίωμα στην πατρική περιουσία. Πολλές φορές, όμως, έχουμε και συμπληρωματική Πράξη, την ρητή έγγραφη παραίτηση της κόρης από κληρονομικά δικαιώματα.

••

Δημοσιεύονται παρακάτω δύο «ιδιωτικά έγγραφα», ένα Προικοσύμφωνο του 1848 και ένα Εξοφλητικό (παραίτηση κόρης από κληρονομικό δικαίωμα). Και τα δύο προέρχονται από ιδιωτικές συλλογές - οικογενειακά αρχεία.

Το Προικοσύμφωνο με ημερομηνία 12 Απριλίου 1848, με προικοδότη τον Μηνά Αναστασίου και προικολήπτη - γαμπρό τον Ματθαίο Ιωάννου και νύφη την Λεμονιά Μηνά Αναστασίου είναι το εξής:

(στο πάνω μέρος το σημείο του Σταυρού με ΙΣΧΕΝΙ-ΚΛ) «Επειδή ακούομεν τον Απόστολον Παύλον να λέγη! Έκαστος την ιδίαν και εαυτὺ γυναίκα εχέτω, και εκάστη γυνή τον ίδιον άνδρα εχέτω. Τιμιος γαρ ο γάμος εν πάση και η κοίτη αμίαντος δι' ό και εις γάμου κοινωνίαν συναπτόμενοι παρά Κυρίου ευλογίαν έχουσιν δια πρεσβειών της Υπεραγίας ημών Θεοτόκου Μαρίας και του Αγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου και πάντων των αγίων, δια τούτο και εγώ ο Μηνάς Αναστασίου μέλλω να δώσω εις γάμου κοινωνίαν την θυγατέρα μου Λεμονιάν προς τον Κ. Ματθαίον Ιωάννου. Και πρώτον μεν την εύχομαι από καρδίας όλα της συζυγίας αγαθά και επόμενος τη δίδω προίκα τα ως ακολου-

θως γεγραμμένα:

(αναγράφονται όλα τα προικιά, ρουχισμός και κτήματα)

... Ταύτα πάντα ανήκουσιν εις την θυγατέρα μου, αλλά δίδονται εις εξουσίαν του συζύγου της, όστις έχει το δικαίωμα να τα κυβερνήση κατά τον συμφερότερον τρόπον, χωρίς όμως να έχη την άδειαν να πωλήση τα κινητά ή ακίνητα κτήματα άνευ συγκαταθέσεως της συμβίας του. Προσέτι ο σύζυγός της είναι υπόχρεος να γηροκαμήση και εμέ και την γυναίκα μου και μετά τον θάνατόν μας να ήναι τελεία κληρονόμος η θυγάτηρ μου Λεμονιά και εις παν ό,τι ευρεθή κινητόν ή ακίνητον κτήμα υπό την εξουσίαν μου, χωρίς να ενοχληθή παρ' άλλου τινός ή των άλλων θυγατέρων μου και συγγενών μου. Ως υποσχεθέντες λοιπούς να διαφυλάξωμεν τας διαληφθείσας συμφωνίας εξ αμφοτέρων των μερών, εγένετο και το παρόν προικοσύμφωνον τη ίδια ημών βεβαιώσει και τη υπογραφή των αξιοπίστων μερτύρων, ίνα έχη το κύρος και την ισχύν εν παντί τόπω, χρόνω και κριτηρίω δικαιοσύνης, διό και υποφαινόμεθα.-

1848: Απριλίου 12: εν Ναούση.

Μηνάς Αναστασίου, βεβαιώνω τα άνωθεν

Παπαφίλιπος Λούσης μαρτυρώ

Χατζηκωνσταντίνος Χατζηαργύρη μαρτυρώ

Ιωάννης Γ. μαρτυρώ

Αγγελάκης Ιωάννου μαρτυρώ

Ορισμένες παρατηρήσεις μπορούν να γίνουν πάνω στο πολύτιμο αυτό ιδιωτικό έγγραφο, των 144 χρόνων: η πανηγυρική φρασεολογία και διατύπωση δείχνουν πως ο συντάκτης του προικοσύμφωνου θα ήταν γραμματιζούμενος, δάσκαλος ή άνθρωπος της Μητροπόλεως. Εντύπωση κάνουν οι ευχές στην εισαγωγή, αλλά και το τελευταίο τμήμα, που αποδίδει νομικούς κανόνες κληρονομικής διαδοχής. Ας μή ξεχνάμε ότι σύμφωνα με όλα τα εθιμικά δίκαια η σύζυγος που επιζηεί διατηρεί την ισόβια επικαρπία όλης της περιουσίας του πεθαμένου συζύγου της, ακόμα και στην περίπτωση που υπάρχουν παιδιά από το γάμο τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο προικοδότης, παντρεύοντας την κόρη του φροντίζει και για τα γεράματά του. Κύρια πρόσωπα στο Προικοσύμφωνο αυτό ήταν ο Μηνάς Αναστασίου, γνωστός τότε ως «Σερέτ Μηνάς» και γνωστός μας από το παλιό δημοτικό τραγούδι («Ένας λεβέντης ήρθεν από την Αραπιά...») και ο γαμπρός είναι ο Ματθαίος Ιωάννου, ο αρχηγός της παλιάς Ναουσαϊκής οικογένειας του Ματθαίου. Σύμφωνα με την παράδοση και το τραγούδι η μια από τις κόρες του Μηνά η Σωτηρώ πήρε τον ξένο και η Λεμονιά παντρεύτηκε τον Ματθαίο, που μπήκε σώγαμπρος, αφού του έδωσαν προίκα και το σπίτι και

τον μύλο του Σερέτ Μηνά.

Πολές ακόμα παρατηρήσεις θα μπορούσαν να γίνουν στο παραπάνω Προικοσύμφωνο, αλλά ας προχωρήσουμε στο δεύτερο έγγραφο.

..

Το δεύτερο ιδιωτικό έγγραφο, που πρωτοδημοσιεύεται και ανήκει στο οικογενειακό αρχείο του Γ. Βογιατζή, είναι μια παλαιότερη από κληρονομικά δικαιώματα, κόρης που έχει προικισθεί. Χαρακτηριστικά του εγγράφου: Χρονολογείται 4 Φεβρουαρίου 1861 και συντάχτηκε στα γραφεία του «Επιτρόπου του Αγίου Βεροίας» στη Νάουσα, πάνω σε επίσημο χαρτί με τούρκικη επικεφαλίδα. Το κείμενο του εγγράφου είναι το εξής:

«Δια του παρόντος εξοφλητικού και εμμάρτύρου εγγράφου δηλοποιώ η υποφαινομένη Ελισάβετ του ποτέ Γιάννου Λάξου μπογιατζή, ότι σήμερα οικεία μου τη βουλήσει και άνευ τινος βίας και δυναστείας παρουσιασθείσα ενώπιον του Επιτρόπου του Αγίου Βεροίας και των επ' αυτώ τούτω προσκληθέντων αξιοτίμων ατόμων ωμολόγησα, καλώς έχουσα ιδίοις μου χείλεσι και αυτοπροαιρέτω μου γνώμη, ότι αφού σήμερα προικίσθην καθ' όλην την εντέλειαν παρά των αδελφών μου και έλαθον παρ' αυτών όλα τα ανήκοντα προς εμέ κληρονομικά δικαιώματα πατρικά και μητρικά, εξώφησα μετ' αυτών τελείως μέχρι λεπτού μπιντι μπερές βε μπερτιν μπινέ (τούρκικη διατύπωση), και θέλουν του λοιπού οι αδελφοί μου όλως ελεύθεροι και ακαταζήτητοι παρ' εμού, ωσάν όπου έλαθον παρ' αυτώ ως προείπον, σ'ά άπαντα τα προς εμέ ανήκοντα κληρονομικά δικαιώματα, παρά τε της μητρός και του πατρός μου και επί τούτω έσονται ανενόχλητοι διότι δεν έχω του λοιπού κανέν δικαίωμα μέχρις οβολού, εις δε την τούτων δήλωσιν εγένετο το παρόν ενώπιον των αξιοπίστων ατόμων και εμή υπογραφή, τη μαρτυρία των προσκληθέντων και εδόθη εις χείρας των διαληφθέντων αδελφών μου προς αποφυγήν πάσης ενδεχομένης διχονοίας ρθόνω του ...διαβόλου και προς πάσαν ησχίαν αυτών και ασφάλειαν - 1861 4 Φεβρουαρίου: Νάουσα.»

Η παραιτούμενη Ελισάβετ Μπογιατζή βεβαιώνει με την εξής φράση: «Βεβαιώ και δι' αμάθειαν παρακαλεστικώς υπογράφηκα δια χείρός του Εφημερίου Αγίου Μηνά Παπακωνσταντίνου και προς πίστωσιν βάλλουσα και το σημείον του δακτύλου» (βούλα).

Άλλα χαρακτηριστικά αυτού του εγγράφου είναι η διατύπωση σε καθαρεύουσα και σύνταξη, χωρίς ορθογραφικά λάθη και σε τυπικό συμβολαιογραφικού εγγράφου. Το περίεργο είναι ότι προσυπογράφουν

ως μάρτυρες περί τους, 12, ενώ συνήθως ο αριθμός του 4.

Δεν διασώθηκε Προικοσύμφωνο της κόρης που παραιτείται από τα κληρονομικά δικαιώματα γιατί έχει προικισθεί, ώστε να μπορέσουμε να συνδυάσουμε και να συγκρίνουμε δύο έγγραφα, που αφορούν στην εφαρμογή στην πράξη του εθιμικού δικαίου στις σχέσεις των μελών της Ναουσαϊκής οικογένειας τον περασμένο αιώνα.

Τα παραπάνω πρωτοδημοσιευόμενα ιδιωτικά έγγραφα είναι αξιόλογα και ρίχνουν αρκετό φως στις σχέσεις οικογενειακού δικαίου στη Νάουσα, τον περασμένο αιώνα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Προίκα αποτελούν κυρίως ο ρουχισμός και το σπιτομάζωμα. Κτήματα έδιναν ορισμένοι τζορμπατζήδες και όσοι δεν είχαν αρσενικούς απογόνους. Όσο για προίκιση σε χρήμα, εμφανίζεται αργότερα, με την οικονομική ανάπτυξη και τη συσώρευση κεφαλαίου στη Νάουσα, στις οικογένειες των μεγαλοαστών, όπου η καλή σε είδος προίκα συμπληρώνονταν με 60 χρυσές λίρες και η ανώτερη με 100 λίρες. Στην περίπτωση του δημοσιευόμενου Προικοσυμφώνου ο Μηνάς Αναστασίου δίνει για προίκα «το σπίτι μου ομού με τον μύλον... δύο κομμάτια αμπέλι... ένα χωράφι στο καλντερίμι...».

2. Παρά την «ανδροκρατία» οι Ναουσαίες διακρίνονταν για την αξιοσύνη και σωφροσύνη τους και ήταν πραγματικές αρχόντισσες του σπιτιού. Αρκετές τραγουδήθηκαν για την ομορφιά και τη λεβεντιά τους.

3. Βλ. ΓΚΕΟΡΓΚ ΜΑΟΥΡΕΡ «Ο Ελληνικός Λαός» εκδ. Τολίδη 1976 σ.σ. 109 κ. επ. και τον ΓΚΟΥΣΤΑΦ ΓΚΕΪΜΠ (GUSTAV GEIB) «Παρουσίαση της Κατάστασης του Δικαίου στην Ελλάδα, στη διάρκεια της τουρκοκρατίας» εκδ. Γκοθόστη σ.σ. 92, 93.

4. Βλ. ίδιο όπως παραπάνω ΓΚΟΥΣΤΑΦ ΓΚΕΪΜΠ.

Από την ποιητική Συλλογή «Πατρίδες της καρδιάς»

Του Θωμά Γαβριλίδη

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Μπροστά στο χρέος της τιμής, διαδάτη, δεν διστάσαμε·

Μ' έναν ανάλαφρο χορό τη Δευτεριά γιορτάσαμε.

Κι αν της καρδιάς μας η φωτιά μες το νερό 'χει σβήσει,

Η δόξα πάντ' απέθαντη της φύτρας μας θα ζήσει.

ΑΡΑΠΙΤΣΑ

Ροδάνθισεν η Άνοιξη, τα χιόνια

στ' ακρόκορφα του Βέρμιου λαμπυρίζουν

και της αγέραστης οξυάς τα κλώνια

ασημωμένα ακρόδακρα γεμίζουν.

Ολόγυρα μοσχοβολίες η γής γενοβολάει

κι αιθερολάμνουν με το φώς οι φτερωμένοι κράχτες,

απ' τις βαθουλωτές σπηλιές πηδώντας ροβολάει

νάμα για να γοργοριχτή στους θεριοκαταρράχτες.

Οι όχτες της Αράπιτσας βαρυβογγάνε

απ' την αμάχη του νερού κι αφρίζουν

ψηλά στις ρεματιές τα βράχια ξεκολλάνε

κι ατέρμονους τροχαλητούς αρχίζουν

ώσπου στο μαύρο ρούφουλα να φτάσουν

στο τρανό πήδημα κι η γής να τρέμη,

παλεύουν σα θεριά χωρίς να ξαποστάσουν,

βαρούν, χτυπιούνται, κλαθοφέρνουν σαν ανέμη...

Και φτάνει ο Απρίλης, Θεέ μου! Και ζυγώνουν

φωτολουσμένες μάνες και ποθούνε

με βρέφη που στ' αφρόστηθα χεράκια απλώνουν

στον ποταμίσιο λεβεντεχορό να μπουνε.

Σταυρακοπιούνται και φιλιούνται και χορεύουν

κι αδάκρυτες στο ρούφουλα πηδάνε,

τη λύτρωση στ' αφρόνερα γοργογυρεύουν

λαφίνες που για Λευτεριά διψάνε...

Μέρεψε, Αράπιτσα, κι άλλο τραγούδι αρχίνα!

Πέρφανε σύρε τ' ανοιξιάτικο γιορτάσι.

Εσένα διάλεξεν ο Θεός τούτο το μήνα

της Λευτεριάς μας να γενής Εικονοστάσι!

Π Α Ρ Α Κ Λ Η Σ Η

Για να μη χάνονται τα τεύχη, ενημερώστε μας έγκαιρα
την νέα διεύθυνση, κάθε φορά που αλλάζετε τόπο κατοικίας.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πότε έζησαν οι Εβρενός, Σεχ Λεαή και Οσίος Θεοφάνης;

(ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ)

1. Με πολύ ενδιαφέρον διάβασα το κείμενο του φίλου και συναδέλφου κ. Γιώργου Α. Δούδου, με τίτλο «Είς μνημόσυνο Σεχ Λεαή, του δερβίση της Νιάουστας», στο τεύχος 57 (Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου 1991, σελ. 167 - 170) του αγαπητού περιοδικού μας «Νιάουστα». Το μεγάλο ενδιαφέρον μου οφείλεται, τόσο στο, πάντοτε, συναρπαστικό θέμα της περιπτώσεως του Σεχ Λεαή (ή Σεχ Λεανή ή Σιάχη Λιάνη, για να χρησιμοποιήσω και τις άλλες μορφές και τους τύπους γραφής, με τους οποίους μνημονεύεται η προσωπικότητά του), όσο και στο γεγονός ότι ο κ. Δούδος έχει ένα δικό του πρίσμα θεωρήσεως των διαφόρων ζητημάτων (κυρίως όσων έχουν και κάποια σχέση με θρησκευτικά - θεολογικά θέματα και, μάλιστα, όχι, μονάχα, του Χριστιανισμού) και αξιοσημείωτον πνευματικό (γενικό και ειδικό) εξοπλισμό. Προσωπικά, θα προτιμούσα να αναφερθούν (σε παραπομπές) και οι βιβλιογραφικές πηγές, που χρησιμοποίησε, γιατί τούτο απαιτούν επιστημονικοί και πρακτικοί λόγοι, ώστε να είναι πιο εύκολος ο έλεγχος των απόψεών του, όπως και η χρησιμοποίηση της βιβλιογραφίας τούτης και από άλλους, ενδιαφερόμενους, μελετητές, όπως έπραξε - σωστά - έτερος, αγαπητός, συνάδελφος, ο κ. Αχιλλέας Φ. Γκούτας, ακριβώς πριν ένα χρόνο (βλ. «Νιάουστα», τεύχος 53, Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου 1990, σελ. 139 - 140, σε σημειώμά του, με τίτλο «Σχετικά με την κτίση και θεμελίωση της Νιάουστας»).

Αυτά όλα τα γράφω όχι, βέβαια, για να μειώσω την αξία του αξιόλογου σημειώματος του Γιώργου.

Ο λόγος για τον οποίο «αναγκάζομαι» κατά ένα τρόπο - να γράψω αυτό το σημείωμα είναι άλλος,

αφού τις οποίες (πολύ καλές, εννοείται) εντυπώσεις μου, για το κείμενο του κ. Δούδου, θα μπορούσα να τις εκφράσω... Ι.Χ., με γράμμα μου προς τούτον, εφόσο μας συνδέει, μάλιστα, γνωριμία, αλλά και φιλία (νομίζω), δύο δεκαετιών, σχεδόν: Ο Γιώργος ερεύνησε τα προβλήματα, που σχετίζονται με την περίπτωση αυτού του σημαντικού

Σημείωμα: του Γιώργου Χ. Χιονίδη

Τούρκου - Μουσουλμάνου ιεροδιδάσκαλου από μία σκοπιά καινούργια (όσο ξέρω) και, συνεπώς, συνέβαλε ουσιαστικά στην προώθηση της σχετικής έρευνας. Για τούτο του αξίζουν έπαινοι και, μάλιστα, δημόσια.

2. Από εκεί και πέρα, όμως, οφείλω να σημειώσω ότι, όσα γράφει (και ο κ. Δούδος) για τις σχέσεις μεταξύ των Εβρενός μπέη, Σεχ Λεαή και οσίου Θεοφάνη, του νέου, του πολιούχου της Νάουσας, τα οποία συσχετίζει, μάλιστα, και με την ίδρυση (σωστότερα είναι, πιστεύω να αναφερόμαστε στην επανίδρυση) της Νάουσας, χρειάζονται να εξετασθούν και πάλι. Και γράφω «και πάλι», γιατί όλα τούτα, διεξοδικά, με απασχόλησαν ήδη (εδώ και 23 χρόνια) στη, δημοσιευμένη ήδη, μελέτη μου «Ο όσιος Θεοφάνης, ο νέος (ο εξ Ιωαννικών πολιούχος της μακεδονικής Νάουσας. Η ίδρυσις της πόλεως και η καταγωγή των κατοίκων)», «Μακεδονικά», 8, 1968, 223-238, όπου υπάρχει και η σχετική βιβλιογραφία, στις (πολλές) υποσημειώσεις (πρβλ. δε και το σημειώμά μου «Και πάλι για την ίδρυση της Νάουσας, τον γαζή Εβρενός και τον Σιέχ Λεανή», περ. «Νιάουστα», τεύχος 54, Ιανουαρίου - Μαρτίου

1991, σελ. 16 και 23).

Αφορμή για τη συγγραφή της υπήρξε, κυρίως, η επιγραφή, που βρήκε ο λυκειάρχης της Νάουσας κ. Μαν. Βαλοσαμίδης, την οποία και δημοσίεψα. μετά ευγενική παραχώρησή του (βλ. φωτογραφία της ό.π.π., σελ. 235).

3. Για να μη επαναλάβω, λοιπόν, τις ίδιες σκέψεις, σημειώνω (περιληπτικά και δωρικά), ότι δεν είναι δυνατό να συνυπήρξαν, χρονικά, οι πιο πάνω τρεις σπουδαίες προσωπικότητες, που σχετίζονται και με την ιστορία της Νάουσας.

Και να γιατί:

Α' Είναι γνωστό ότι ο πολύς Εβρενός μπέης πέθανε το 1417 και θάφτηκε στα Γιαννιτσά, όπου και ο τάφος του.

Β' Ο όσιος Θεοφάνης γεννήθηκε 1-2 αιώνες αργότερα και συγκεκριμένα στα μέσα του 16ου αιώνα και πέθανε στο πρώτο μισό του 17ου αιώνα, όπως προκύπτει από πολλά στοιχεία (που αναφέρονται στην προαναφερθείσα μελέτη μου), μεταξύ των οποίων έχει ιδιαίτερη αξία (και) η επιγραφή του ναού των Ταξιαρχών, που ανάγεται στο 1593.

Γ' Δεν είναι γνωστό πότε έζησε ο Σεχ Λεαή, γιατί, αν ήταν ιεροδιδάσκαλος των παιδιών του Εβρενός μπέη, θα έπρεπε να έζησε τον 14ο ή 15ο αιώνα (αφού τότε έδρασε ο τελευταίος και επανακτίστηκε και η Νάουσα), οπότε όμως δεν ήταν οδυνάτο να είχε γνωρισθεί κ.τ.λ. με τον πολύ μεταγενέστερό του όσιο Θεοφάνη. Αν δε, αντίθετα, συνδέθηκε, πραγματικά, με τον πολιούχο της Νάουσας - όπως διασώζει, η γραπτή πιά, παρόδοση - τότε θα πρέπει να έζησε τον 16ο αιώνα, αφού τότε (το εκωρύτερο) έζησε ο

Συνέχεια στη σελίδα 30

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Προέλευση και ιστορική εξέλιξη

Ο Σύλλογος Φίλων Βυζαντινής Μουσικής, επιδιώκοντας την διατήρηση, διάδοση και καλλιέργεια της Βυζαντινής Μουσικής που είναι εξάλλου και σκοπός του Συλλόγου προκήρυξε εργασία κατά την σχολική χρονιά 1991 στους μαθητές της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Εστίας Μουσών και της αντίστοιχης σχολής της Ιεράς Μητρόπολης Βεροίας και Ναούσης με θέμα:

«Προέλευση και ιστορική εξέλιξη της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής».

— Από τις εργασίες που παραδόθηκαν στην ειδική 5μελή επιτροπή που συστάθηκε για το σκοπό αυτό, πρώτη εργασία κρίθηκε του μαθητή της Β' Λυκείου Σαραντή Ιωάννη του Θωμά την οποία και δημοσιεύουμε παρακάτω.

ΜΟΥΣΙΚΗ:

Μια από τις καλύτερες τέχνες, η πιο λεπτή, η πιο ευγενικιά, η πιο εκφραστική.

Η μουσική είναι παλιά όσο και ο κόσμος. Οι πρώτοι άνθρωποι χόρευαν και τραγουδούσαν για να εκφράσουν τη χαρά τους ύστερα από ένα αποδοτικό κυνήγι η εξαιτίας του θανάστου ενός προσφιλους προσώπου.

Και συνοδεύταν στο χαρό και στο τραγούδι τους με τους ήχους ενός πρωτόγονου τυμπάνου που το χτυπούσαν για να δίνουν ρυθμό.

Κατά την εποχή εκείνη η μουσική έπαιξε στην επίσημη και δημόσια ζωή ένα ρόλο πολύ πιο σπουδαίο και μεγάλο απ' όσον παίζει σήμερα. Οσοόσο δεν είμαστε καλά πληροφορημένοι για τον τρόπο που εκτελούσαν τότε τη μουσική οι διάφοροι καλλιτέχνες. Έτσι η μουσική εξ' αιτίας της μεγάλης σημασίας που πήρε σε θρησκευτικές τε-

λετές που όπως ξέρουμε έπαιξαν σπουδαιότατο ρόλο στη μεσαιωνική ζωή. Μάλιστα ο Πάπας Γρηγόριος ο Μέγας συγκέντρωσε μια συλλογή που την ονόμασε «Αντιφωνάριο» όλους τους θρησκευτικούς ύμνους που είχαν συντεθεί ως τότε και γι' ανάμνηση της αρχαίας προσπάθειας του πάπα αυτού απεκάλεσαν αυτή τη μουσική «γρηγοριανή μουσική», όπου ψάλλεται σήμερα στις εκκλησίες της Δυτικής Ευρώπης.

Φυσικά οι μεγάλοι μουσικοσυνθέτες που φάνηκαν αργότερα πλούτισαν αφάνταστα με συνθέσεις τους την εκκλησιαστική μουσική.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΛΕΙΑ ΤΗΣ

Ποιά είναι η αξία και η σπουδαιότητα της μουσικής, είναι ολοφάνερο και δεν έχει ανάγκη από πολλά λόγια να παρουσιασθεί στον φιλόμουσο ελληνικό λαό.

Η γλυκύτητα της μουσικής έχει το προσόν να μπαίνει μέσα στην καρδιά. να την ξαναγεωνά και να δίνει θάρρος σ' αυτήν. Η μουσική κάνει ποθητή την εργασία και ξεκουράζει το πνεύμα του ανθρώπου, ύστερα απ' όσυνεχή εργασία. Η μουσική είναι έμφυτος στον άνθρωπο και συγκινεί και τον πλέον σκληρότερο και αγριώτερο άνθρωπο.

Στην αρχαία ελληνική μουσική λεγόταν η τέχνη που προστάτιδες της ήταν οι μούσες και προ παντός η λυρική ποίηση που τραγουδιόνταν σύμφωνα προς μέλος. Έπειτα μουσική λέγεται η τέχνη του να συναρμολογούνται οι ήχοι κατά τέτοιο τρόπο που να φέρνουν στην ανθρώπινη ψυχή την αίσθηση της αρμονίας και του ρυθμού. Ακόμα οι Αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν ουράνια την προέλευση της μουσικής και απέδιδαν σ' αυτήν μαγική δύναμη ικανή να κάνει θαύματα.

Σιγά σιγά η μουσική στους Έλληνες παίρνει τη μορφή της επιστήμης και της τέχνης.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Με την ονομασία αυτή επεκράτησε να χαρακτηρίζουμε τη μουσική της Ορθόδοξου Ελληνικής Εκκλησίας επειδή καλλιεργήθηκε και αναπτύχθηκε στο Βυζάντιο κυρίως, την περίοδο της ακμής της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η βυζαντινή μουσική διαδόθηκε και στις άλλες ορθόδοξες εκκλησίες, των Βαλκανίων και της Ρωσίας, την εποχή που οι λαοί τους ασπαστήκανε το χριστιανισμό και πήρανε τους τύπους της λατρείας του, από τους Έλληνες.

Η μουσική αυτή που αποτελεί σημαντικότερη περιοχή της παγκόσμιας παλαιάς μουσικής είναι ένα είδος ξεχωριστό μελωδικών συνθέσεων, που έχουν ιδιότυπη και ιδιόμορφη τεχνοτροπία και έκφραση, έχει τις βάσεις της στην αρχαία ελληνική μουσική. Αυτό, πρέπει να θεωρηθεί σαν κάτι αναμφισβήτητο. Γιατί την εποχή που δημιουργήθηκε στη λατρεία της χριστιανικής ελληνικής εκκλησίας μόνο η ελληνική μουσική είχε πλήρες σύστημα γραφής και θεωρίας και γενικά ήταν επιστημονικά καθορισμένη, έπειτα απ' αυτό το δεδομένο, φυσικό είναι να μη δέχθηκε η μουσική των χριστιανών Ελλήνων καμιά άλλη επίδραση παρά της δικής των μουσικής τις βάσεις, που αρχικά είχαν στην πολυθεϊκή θρησκεία τους. Εξ άλλου, η μουσική τέχνη των γύρω λαών ήταν σε στάθμη κατὰ πολύ κατώτερη αν μη ανύπαρκτη.

Την ιστορία της βυζαντινής μουσικής τη χωρίζαμε σε περιόδους ανάλογα με την πρόοδό της και τις εκδηλώσεις της.

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Σ' αυτή τη χρονική διάρκεια, η

μουσική του χριστιανισμού ήταν πολύ απλή μελωδία. Μονότονη και ομόφωνη. Δηλαδή, συνέβαλαν μαζί όλοι τον αυτό φθόγγο. Ή σε «μαγάδισμα». Το να συμπάλουν δηλαδή σε αντιφωνία πρώτης και όχι χωρίς συνδυασμούς. Οι μελωδίες ήταν τονισμένες σε ύμνους των τότε πατέρων της εκκλησίας, που στους ίδιους ασφαλώς ωφειλόταν και η μελοποίησή τους και σε ψαλμούς του Δαυίδ.

Κυριώτεροι υμνωδοί της πρώτης περιόδου είναι: ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, ο Ιερόθεος επίσκοπος Αθηνών, ο Πολύκαρπος επίσκοπος Σμύρνης, Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, ο μαθητής του ο Μέγας Ωριγένης και ο Γρηγόριος ο επίσκοπος Νεοκαισαρίας. Στο τέλος της πρώτης περιόδου, επειδή με τη δημιουργία νέων και πολλών εκκλησιαστικών ύμνων που ως τότε τους έψαλλε ως συνήθως όλος ο λαός, γινόντουσαν χασμωδίες και επικρατούσε αταξία στις τελετές της λατρείας, θεσπίστηκε στην τοπική σύνοδο της Λαοδικίας κανονισμός για το ποιοί έχουν το δικαίωμα να ψάλλουν στην εκκλησία και έτσι καθιερώθηκαν οι ψάλτες.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η μουσική τώρα πλασιώνει πλουσιότερα τους ύμνους και αρχίζει να παίρνει στη λατρεία κάποια ισοτιμία με την εκκλησιαστική ποίηση. Με τη δημιουργία πολλών νέων ύμνων, η μελοποιία πλουτίζεται και αναπτύσσεται σημαντικότερα. Για τη μουσική γραφή των πρώτων αιώνων, πολλοί αμφισβητούσαν τη χρήση τότε της σημειογραφίας της αρχαίας ελληνικής μουσικής, αλλά η ανακάλυψη του παπύρου της Οξυρύνχου που περιέχει ύμνο στην Αγία Τριάδα με σημειογραφία ελληνικής μουσικής απέδειξε ότι οι πρώτοι Έλληνες μεταχειριζόντουσαν στις νέες τους μελωδίες την μουσική γραφή που είχαν σε χρήση, ως τότε, για τη γραφή των ει-

δωλολατρικών ύμνων. Η γραφή αυτή χρησιμοποιούσε τα γράμματα της αλφαβήτου. Μια πλήρης απόδειξη για τη χρήση της μουσικής αυτής στα πρώτα χριστιανικά χρόνια, είναι ο Αμβρόσιος Μεδιολάνων, που μετέφερε εκεί από την Ανατολή, τη μουσική της λατρείας. Μεταχειρίστηκαν στη μουσική γραφή, γράμματα του ελληνικού και λατινικού αλφαβήτου.

ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η τρίτη περίοδος αρχίζει από τον Ιωάννη τον Δαμασκηνό μέχρι και τον Ιωάννη Κακουζέλη. Η τακτοποίηση, διαμόρφωση και ολοκλήρωση της μουσικής τέχνης της εκκλησίας, χρωσιέται στον Ιωάννη Δαμασκηνό τον Ιεροσολυμίτη. Εδημιούργησε συγκροτημένο σύστημα από εκκλησιαστικά άσματα και κατήρτισε την Οκτάηχο ή Παρακλητική, διδλίο ύμνων αναστασίμου ακολουθίας, συντόμου και αργού συντόμου, μέλους που είχαν μελοποιηθεί στους οκτάηχους και τα τρία γένη της μουσικής, το διατονικό, το χρωματικό και το εναρμόνιο. Η εργασία του Ιωάννου του Δαμασκηνού ήταν δημιουργική και συγκεντρωτική. Γενικά, τότε η βυζαντινή μουσική διαμορφώθηκε και αναπτύχθηκε σε πλήρη τέχνη πάνω στις βάσεις της αρχαίας ελληνικής μουσικής με αλλαγή του γραφικού συστήματος που ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός εκτός από τα παλιά ως τότε σημεία πρόσθεσε και νέα για την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων της μουσικής γραφής των πλουσιότερα, για τον καιρό του, τονισμένων μελωδιών που στην εποχή αυτή και πληθύνονται και τονίζονται σε έκταση μεγαλύτερη ιδίως τα «παπαδικά» και του «μαθηματορίου» παράλληλου με πολυποίκιλη μελωδία τους. Και η μεν σύνθεση των αργών μελωδιών έγινε για ικανοποίηση των εκτεταμένων και πολύωρων ακολουθιών των μοναστηριών, που τότε είχαν μεγάλη

άνθιση. Την συμπλήρωση του έργου του Δαμασκηνού τη χρωστάμε στον Κουκουζέλη, που επλούτισε με μουσικές συνθέσεις και με θεωρητικά συγγράμματα τη μουσική και έγραψε σε γραφή πληρέστερη και επεξηγηματικότερη τα έργα των πριν απ' αυτόν προσθέτοντας νέα σημεία πιο συμπληρωματικά.

Στην περίοδο αυτή, άλλοι διαπρεπείς υμνωδοί και μουσικοί είναι: Κοσμάς ο Μελωδός, ο θετός αδελφός του Δαμασκηνού, οι Θεόδωρος και Ανατόλιος, οι Στουδίτες, οι Θεοφάνης και Θεόδωρος οι Γραπτοί, Ιωσήφ ο υμνογράφος, ο Ιωάννης ο Γλυκός, η Κασσιανή η μοναχή, Ιωάννης Κουκουμας, Μιχαήλ Ψελλός. Στη χρονική αυτή περίοδο μετά την αναμόρφωση και πλουτισμό του γραφικού συστήματος της βυζαντινής μουσικής από τον Κουκουζέλη, οι κατοπινοί του μουσικοί επεδόθησαν στη σύνθεση πολλών τεχνικότερων μελωδιών και γενικότερα στην καλλιέργεια και έρευνα της θεωρίας όπως οι Ξένος ο Κορώνης, Πρωτοψάλτης της Αγ. Σοφίας, Μανουήλ ο Βρυνένιος και ο Ιωάννης ο Κλάδος, ο Λαμπαδάριος της Αγ. Σοφίας πριν την άλωση.

Όλοι αυτοί οι μουσικοί γράφοντας μελωδίες και θεωρητικά συγγράμματα, χρησιμοποιούσαν την μουσική «χειρονομία». Στη χρήση αυτής αντέδρασε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και επιτέθη με σφοδρότητα εναντίον εκείνων που την είχαν σε χρήση στην εκκλησία.

Με τη χειρονομία - σχήματα και κινήσεις των χειρών και των δακτύλων - εδήλωνεν ο αρχηγός του χορού τις μελωδικές γραμμές των διαφόρων σηματοφώνων, τους μουσικούς χαρακτήρες και θέσεις, τον χρόνο και τον ρυθμό και γενικά αποτελούσε ξεχωριστό και σοβαρότατο στοιχείο της καθόλου μουσικής τέχνης του Βυζαντίου. Μετά την άλωση, όμως, του Βυζαντίου, σταμάτησε η χρήση και η καλλιέργεια της χειρονομίας. Τη συνέχεια

της πορσπάθειας της δημιουργίας γραφής, προοδευτικά, αναλυτικής ακολούθησαν οι Πρωτοψάλται των Πατριαρχείων και οι μαθητές τους. Λίγο αργότερα, η τάση αυτή για την αναλυτική γραφή, είχε πολλούς οπαδούς. Αλλά εκείνος που έφτασε περισσότερο στη σωστή ανάλυση και γραφή, ήταν ο Πέτρος ο Πελοποννήσιος. Στη μικρή διάφραση της ζωής του μελοποίησε, έγραψε, μετέφερε στη νεότερη εποχή και τη δική του γραφή, τόσα, που η απαρίθμησή τους προκαλεί ίλιγγο. Τεράστια σημασία έχει ότι μετέγραψε στην εξελιγμένη και εύκολη γραφή, από την παλαιοβυζαντινή στενογραφημένη του Δαμασκηνού και μέχρι των πριν απ' αυτόν γραφικών συστημάτων πλήθος μέγα ιερών μελωδιών και συνθέσεων, που θα είχαν χαθεί. Με τον ίδιο τρόπο περιέσωσε με το να γράψει με μουσικούς χαρακτήρες, τις σύντομες μελωδίες που ονομάζονταν ειρμολογικά μέλη της βυζαντινής μουσικής που έως τότε τα έψαλλαν «κατά παράδοση». Χωρίς να τα γράφουν - όπως ο λαός τώρα με τα δημοτικά τραγούδια - και που αποτελούν τον κυριώτερο κλασικό θησαυρό της.

Στην ανάπτυξη της βυζαντινής μουσικής και εν γένει στη μουσική συνέτειναν οι σύγχρονοι ή οι λίγο μεταγενέστεροι του Πέτρου Πελοποννησίου. Όπως: Βασίλειος Στεφανίδης στη θεωρία, Ιάκωβος Πρωτομάλης για τις κατά τα αρχαία πρότυπα συνθέσεις του, Γεώργιος ο Κρης, κυρίως στη γραφή και διδασκαλία, Μανουήλ Πρωτοψάλτης στις συνθέσεις. Μετέπειτα απ' αυτούς σταματά η χρήση της παλαιάς γραφής.

Στα 1814 έως τα 1818 συνεργάσθηκαν για τη δημιουργία και καθιέρωση νέας τελείως αναλυτικής γραφής (σημερινή) τρεις εξέχοντες μουσικοί: Ο Χρυσάνθος από τη Μάδυτο, ο Γρηγόριος ο Λευίτης και ο Χορμούζιος Χαρτοφύλαξ. Στα 1818

καθιερώθηκε επίσημα το γραφικό σύστημα από το Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως. Εκτός από το γραφικό σύστημα επινόησαν και ένα μουσικό όργανο με την ακριβή απόδοση και πιστή διδασκαλία της βυζαντινής μουσικής. Καθόρισε ακόμη τονική βάση και τη χρήση τονοδότη με βάση τον φθόγγο Νη σε παλμούς 256 και τη χρήση μετρονόμου για τις χρονικές αγωγές των μελών.

Μετά τους τρεις εφευρέτες του νέου μουσικού συστήματος διεκρίθησαν οι εξής μουσικοί: Κωνσταντίνος ο Βυζάντιος, Απόστολος Κωνσταντίνος, Πέτρος Συμεών Αγιτοφίτης, Θεόδωρος Φωκαεύς, Ζαφείριος Ζαφειρόπουλος, Ιωάννης Βυζάντιος, Στέφανος Μιχαήλ, Γεώργιος Ραιδεστηνός, Κωνσταντίνος Σακελλαρίδης, Γεώργιος Βιολάκης, Νηλεὺς Καμαράδος, Ιωάννης Σακελλαρίδης. Από το τέλος του αιώνα αυτού στα Πατριαρχεία διεκρίθησαν ο Πρωτοψάλτης Ιάκωβος Ναυπλιώτης, ο Κωνσταντίνος Πρίγγος Θρασύδουλος Στανίτσας. Στην Αθήνα πρώτος καθηγητής στο Ωδείο Αθηνών ήταν ο Κωνσταντίνος Ψάχος.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Στην νέα μουσική γραφή κάθε χαρακτήρας ποσότητας δηλώνει ένα μουσικό φθόγγο με τη χρονική του αξία και σε συνδυασμό με τα χρονικά σημεία την τυχόν διαφορετική χρονική αλλαγή του. Η ποιοτική, όμως, απόδοση της μελωδίας στις λεπτομερέστερες αποχρώσεις του και χρονικές υποδιαίρεσεις σημειώνονται με περισσότερα ειδικά καλλωπιστικά σημεία, δεν δηλώνονται όλα πλήρως, με τη γραφή, παρά μεταδίδονται «κατά παράδοσιν» από τους παλαιότερους στους νεότερους και αυτός ο τρόπος της μουσικής εκφράσεως, η ιδιότυπος προφορά, ονομάζεται από τους Βυζαντινούς μουσικούς εκκλησιαστικό «

ψος». Έτσι στη βυζαντινή μουσική παρέμεινε ένα ποσοστό στενογραφίας, μπορούμε να πούμε, στη γραφή αναγκαστικά - ως προς την ιδιότυπη εκφώνηση των γραμμών - και είναι ανάγκη οι μουσικοί και ψάλτες να προσέχουν και να διατηρούν τη γνήσια προφορική της παράδοση. Για τον παραπάνω λόγο, στη νέα βυζαντινή μουσική γραφή - τη σημερινή - το καθένα σημείο της γραφής των φθόγγων δεν δηλώνει ένα ορισμένο φθόγγο, αλλά την ανάβαση ή κατάβαση σε φθόγγο ορισμένης αποστάσεως από φθόγγο καθορισμένο για βάση, αρχικά στην έναρξη της μελωδίας και που σημειώνεται εκεί με ειδικό σημείο, την μαρτυρία, που δηλώνει συνήθως και την ποιότητα της μουσικής που ακολουθεί. Μ' αυτόν τον τρόπο, πολλοί μουσικοί χαρακτήρες που αποτελούν μια μελωδική συνήθη και κλασική στη βυζαντινή μουσική, στην κυρίως ουσία αποτελούν μίαν ενιαία εικόνα που εικονίζει, δηλώνει και παριστάνει σαν σύνολο την α' ή δ' μελωδική γραμμή, που η αναμνημόνευσή της γίνεται εύκολα με τους σημερινούς, μεμονωμένους φθόγγους, χαρακτήρες που απαρτίζονται σε απλή γραμμή χωρίς τις λεπτομέρειες - που αυτές δίνουν την ιδιότυπη χροιά της βυζαντινής μουσικής - την μελωδία που η καλλιτεχνική και η ψυχική διάθεση του μελοποιού ήθελε να αποτυπώσει. Μερικοί εξέφρασαν αμφιβολίες για την πιστότητα της μεταφοράς των παλαιών μελωδιών στις κατά καιρούς νεώτερες έως την τελευταία γραφή της βυζαντινής μουσικής. Οι περισσότεροι έκαναν λάθος από παρανόηση γιατί θέλοντας να ερμηνεύσουν την παλαιά εξηγούν μόνον τους χαρακτήρες της ποσότητας, χωρίς να λάβουν υπ' όψιν τα σημάδια της στενογραφίας που τα εξέλαβαν ως καλλωπιστικά κοινά του ενός και μόνον φθόγγου της ποσότητας. Όσο για την πιστότητα της μεταφο-

ρᾶς στην τελευταία γραφή του 1818 για όσους έχουν ενδοιασμούς γι' αυτήν την περίοδο, αρκεί να αναφερθεί ότι στα κοντινά χρόνια της μεταλλαγής του γραφικού συστήματος στον ίδιο ναό, ο ένας ψάλτης έψαλλε από κείμενο παλαιό και ο άλλος από τη νέα γραφή, ή και συμπάλλανε από διαφορετικής γραφής κείμενα, όπως στα Πατριαρχεία. Και ακόμη, αν παραλληλίσουμε συγκριτικά, τις εξηγήσεις από την παλαιά γραφή, μιάς και της αυτής μελωδίας, από τα νέα κείμενα διαφόρων ερμηνευτών, στην αντιπαραβολή θα δούμε ότι δεν υπάρχει στις εξηγήσεις τους διαφορά μελωδίας παρά μόνο πού και πού, υπάρχει διαφορά μόνο στη μουσική ορθογραφία. Ή, όπου σε κάποιο σημείο, ο άλλος έχει καλλωπιστικό σημείο, ενώ ο άλλος εκεί γράφει αναλυτικά την μελωδία του φθόγγου. Ποτέ διαφορά μουσικής γραμμής ή μετατροπή του μέλους. Στο ρυθμικό μέρος της βυζαντινής μουσικής, σε νέα παράλληλη, μπορούμε να πούμε τοποθέτηση με την αρχαία προσωδεία, πήρε ζωτική θέση σαν ουσιαστικό στοιχείο, ο τονισμός των λέξεων.

Γι' αυτό η βυζαντινή μουσική λέγεται ότι είναι τονισμένη. Οι μελωδοί κατά την μελοποιία των ύμνων προσέχοντας να δώσουν διαιυγές το νόημα του ποιητικού κειμένου, εφρόντιζαν η τονισμένη συλλαβή να βρίσκεται στη θέση του χρόνου και όχι στην άρση, χωρίς δέσμευση σε παλαιά ρυθμικά σχήματα. Έτσι δημιουργήθηκε ρυθμικό είδος, ποικιλόμορφο, χωρίς μεν τη συνήθη συμμετρία, αλλά που δημιουργήσε νέο είδος εύαρεστης ρυθμικής ποικιλότητας αρμονίας. Τον ελεύθερο αυτό κανόνα συνήθως δεν ακολουθούν ορισμένα είδη, όπως τα προσόμοια, εξαποστοιλάρια, κανόνες και άλλα. Κυρίως στην τονική ελεύθερη μελοποιία υπάγονται τα ιδιόμελα και τα δοξαστικά.

Γύρω απ' όλη βυζαντινή μουσική,

σαν θέμα τα τελευταία χρόνια γίνεται εντατική εργασία κυρίως ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Πολλοί μελετητές, ερευνητές καλοί εκτελεστές και η Εκκλησία, έχουν προσέξει κάπως περισσότερο από άλλοτε τον εθνικό και θρησκευτικό θησαυρό και κεφάλαιο. Αλλά χρειάζεται μεγαλύτερη στοργή και ενδιαφέρον και συστηματικοποιημένη παρακολούθηση των θεμάτων της ιερής αυτής τέχνης. Γιατί καλή και απαραίτητη η επιστημονική έρευνα, αλλά η έρευνα αυτή μπορεί να γίνει πάντο-

τε ή και στο μέλλον. Όμως η ζώσα φωνή της παραδόσεως της μουσικής, αν σταματήσει και χαθεί, τότε θα μιλάμε για τη βυζαντινή μουσική, όπως για τη «Χειρονομία» της και την προφορά της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Το διαρκώς αυξανόμενο, όμως, για τη βυζαντινή μουσική ενδιαφέρον, είναι ευθαρρυντικό και ελπιδοφόρο για την ασφάλη του ζητήματος άνοδο.

Γιάννης Σαράντης
Μαθητής Β' Λυκείου
ΝΑΟΥΣΑ 1991

Πότε έζησαν οι Εβρενός, Σεχ Λεαή Όσιος Θεοφάνης

Συνέχεια από τη σελίδα 26
όσιος Θεοφάνης.

Έτσι, βρισκόμαστε σε αδιέξοδο, από χρονολογική άποψη, γιατί δεν είναι δυνατό να συνυπάρξαν (χρονολογικά) οι τρεις τούτες σπουδαίες προσωπικότητες.

Δ' Υπεστήριξα (στην προαναφερμένη μελέτη μου), ότι το πιο πιθανό είναι, πως ο Σεχ Λεαή έζησε τον 16ο αιώνα (ή και στον 17ο αιώνα) και ότι ήταν ιεροδιδάσκαλος άλλων μεταγενέστερων απογόνων του αρχηγέτη της οικογένειάς (του Εβρενός μπέη) και όχι των παιδιών του. Η σχετική σύγχυση και η χρονολογική υπέρβαση οφείλεται στο γεγονός ότι και τα παιδιά - εγγόνια και οι μεταγενέστεροι απόγονοι τούτου του Τούρκου γαζή έφεραν το ίδιο επώνυμο και τον τίτλο (του γαζή) μέχρι και στις αρχές του 20ού αιώνα, οπότε έφυγαν στη σημερινή Τουρκία, με την «ανταλλαγή των πληθυσμών».

Στο μεταβατικό στάδιο, υπήρξαν περιουσιακά προβλήματα ό-

πως αποδεικνύεται και από τυπωμένο μονόφυλλο της οικογένειάς, στο οποίο δημοσιεύεται η διαμαρτυρία της προς τον, τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο, γιατί έχασε τα μεγάλα κτήματά της. Το φυλλάδιο τούτο, άλλωστε, που αντίτυπό του απόκτησα, πριν 25 χρόνια, περίπου από δωρεά του ερασιτέχνη ιστοριοδίφη (συχωρεμένου πιά) συνταξιούχου (Εδεσσαίου) δικηγόρου της Θεσσαλονίκης Χριστόδουλου Ευγγ. Κωφού (αδελφού του πεθερού μου), αποτέλεσε το έναυσμα και το κίνητρο για να καταπιστώ με τα σχετικά προβλήματα, στα πλαίσια πιο γενικής μονογραφίας μου για τα βακούφια του γαζή Εβρενός μπέη, από νομική και ιστορική άποψη, την οποία, προαναγγείλα από τότε, ελπίζω δε ότι (μετά μερικά χρόνια) θα τη δημοσιέψω, επί τέλους, αφού έχω απαλλαγεί πιά (1.1.1992) από τις επαγγελματικές υποχρεώσεις μου και διασβέτω πλέον τον απαιτούμενο, ελεύθερο, χρόνο...

ΚΑΛΛΙΡΩΗ ΠΑΡΡΕΝ (1856 - 1940)

Της Λευκής Σαμαρά

Η πρώτη Ελληνίδα δημοσιογράφος ήταν η Καλλιρρόη Παρρέν.

Σε μια εποχή που η Ελληνίδα ήταν σκιά του σπιτιού, δεμένη με τις κοινωνικές προκαταλήψεις και χωρίς καμιά ατομική υπόσταση, μια μικροκαμωμένη γυναίκα τάρραξε τα λιμνασμένα νερά της κοινωνικής ζωής της Αθήνας. Η Καλλιρρόη Παρρέν.

Στις 8 του Μάρτη του 1887 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της Εφημερίδος των Κυριών, που έκανε πάταγο. Την πρώτη μέρα πουλήθηκαν 3.000 φύλλα. Σε λίγες μέρες ξανατυπώθηκαν άλλα 7.000 φύλλα που έγιναν κι αυτά ανάρπαστα από τους άνδρες. Πρωτοφανές και πρωτάκουστο! Μια γυναίκα να εκδίδει εφημερίδα και να δηλώνει πως θ' αγωνιστεί για την καταπολέμηση της αγραμματοσύνης των γυναικών, για την ισότητα και των δύο φύλων, να μάθει η γυναίκα να κερδίζει μόνη της το ψωμί της, ν' ανοίξει το Πανεπιστήμιο τις πύλες του για τις γυναίκες, να δοθεί ψήφος στη γυναίκα, πράγματα που προκάλεσαν σάλο. Και τα έλεγε σε μια εποχή που ο Θεόδωρος Γρίβας καλούσε «τους τίμιους νέους να ορθώσουν το σπαθί τους στους άντρες εκείνους, που θα καλούσαν μια γυναίκα να χορέψει μαζί τους μια πόλκα πηδηχτή!»

Οι αντιδράσεις ήταν φοβερές. Οι σκουριασμένοι κοντυλοφόροι βούτηξαν την πένα τους στη χολή... «Η φεμινίστρια ή σουφραζέτα, η αδιάντροπη, που θέλει να διαλύσει την ελληνική οικογένεια, να κατεβάσει τη βασίλισσα του σπιτιού(!) από το θρόνο της και να τη ρίξει στη βιοπάλη με δηκτικότερο απ' όλους τον Ροΐδη, ο οποίος παίρνοντας αφορμή έναν τόμο διηγημάτων που εξέδωσε το 1896 η Αρσινόη Παπαδοπούλου, γράφει στην Ακρόπολη ένα άρθρο με τίτλο: Αί γράφουσαι. Αί γράφουσαι Ελληνίδες δέν πρέπει να μετεκδύονται, γράφουσαι εις άν-

δρας, αλλά νά ἄρκωνται εἰς τοῦ φύλου των τὰ χαρίσματα, τὴν λεπτότητα, τὴν χάριν, τὴν φιλοκαλλίαν, τὴν ευαισθησίαν, τὴν πονηρίαν. Γυνὴ σοβαρευομένη καὶ στομφολογοῦσα προξενεῖ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐντύπωσιν ὡς ἂν ἠρέσκετο νὰ ἐπιδεικνύει μεγάλον γρόνθον ἢ χονδρὴν φωνήν...

Η Καλλιρρόη Παρρέν του απαντάει από τις στήλες της Εφημερίδος τῶν Κυριῶν της 5.5.1896. «Ο κ. Ροΐδης διερμηνεῖ τὰς γῶμας παλαιῶν μαρκησιῶν καὶ βαρῶνων μὲ λευκά πετραχίλια καὶ χτενωτέρας ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φενάκας. Ἀλλά ἐμεῖς κ. Ροΐδη οὔτε πολιτικὴν ψήφον ἐξεδικήσαμεν, οὔτε προνόμια ἐπίσημα ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐπιζητούμεν, οὔτε τε θέσεις ἐπιφανεῖς καὶ ἀξιώματα. Ἡμεῖς ἐν ἐπιδιώκομεν: τὴν διὰ τῆς ἐντὶμου καὶ ἀξιοπρεποῦς ἐργασίας ἐξασφάλισιν τοῦ ἄρτου τῶν γυναικῶν, αἰτινες ἐνεκα τοῦ δισεπιτεύκτου σήμερον καταστάντος τοῦ γάμου, δι' ἔλλειψιν προικῶς, κινδυνεύουν νὰ ἀποθάνουν τῆς πείνας. Ἐνῶ ο κ. Ροΐδης πιστεῖει ὅτι δύο επαγγέλματα ὑπάρχουν διὰ τὰς γυναίκας. Τὸ τῆς νοικοκυράς καὶ τὸ τῆς ἑταίρας.

Αγωνιστικὴ ἡ Εφημερίς τῶν Κυριῶν δὲν ἦταν πυροτέχνημα που ἔλαμψε γιὰ λίγο καὶ χάθηκε στο σκοτάδι. Ἦταν τὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο που στάθηκε μὲ συνέπεια κάπου τριάντα χρόνια δίπλα στα γυναικεία ζητήματα. Ἀπὸ τὶς στήλες τῆς ἄρχισαν νὰ κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους οἱ πρώτες Ελληνίδες που ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ γράμματα. Ἡ Κρυσταλλία Χρυσοβέργη, ἡ Σωτηρία Ἀλιμπέρτη, ἡ Ἀγγελικὴ Παναγιωτάκου, ἡ Αικατερίνη Ζῶρκου, ἡ Σαπφῶ Λεοντιάς, ἡ Ἄννα Σερονίου γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ μιλήσουμε χωριστά. Ἡ Εφημερίς τῶν Κυριῶν ἔγινε ὁ κρῖκος τῶν Ελληνίδων του ἐξωτερικοῦ μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα. Το 1889 μὴ ομάδα γυναικῶν μὲ ἐπικεφαλὴς τὴν Κ. Παρρέν, συντάξανε

ένα υπόμνημα, στο οποίο μεταξύ των άλλων ἔγραφαν:

«Γιατὶ τὸ κράτος ἐπιμένει νὰ κρατᾶει τὴ γυναίκα στὸ σκοτάδι;

— Τί ἔκανε τὸ κράτος 60 χρόνια γιὰ τὴ γυναίκα;

— Γιατὶ δὲν τῆς δίνει δουλειὰ νὰ ζῆσει;

— Γιατὶ καλλιεργεῖ τὴν ὀκνηρία ἐν ὀνόματι τῆς εὐημερίας;

— Γιατὶ στερεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου;

Τὸ υπόμνημα μὲ 2.850 υπογραφές, υποβλήθηκε ἀπὸ ἐπιτροπὴ Κυριῶν καὶ στὴν κυβέρνηση.

Τὸ 1984 συντάξε ἕνα υπόμνημα πρὸς τὸν Χαρίλαο Τρικούπη που τὸ υπέγραψαν πολλὲς γυναῖκες καὶ ζητούσαν νὰ τους δοθεῖ ψήφος.

Τὸ 1911 ἡ Παρρέν πρωτοστάτησε στὴν ἰδρυση τοῦ Λυκείου τῶν Ελληνίδων. Σκοπὸς τοῦ Λυκείου ἦταν:

«Ὁ μεταξὺ τῶν γυναικῶν τῶν Γραμμάτων, τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν καὶ ἐν γένει τῆς ἀνωτέρας ἀνάπτυξης τῶν κυριῶν σύνδεσμος, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς προόδου τοῦ φύλου των».

Ἔιχε τέσσερα τμήματα: Φιλολογικὸ, ἐπιστημονικὸ, παιδαγωγικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ. Ἡ Καλλιρρόη Παρρέν ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὸ γράψιμο. Ἐγραψε τὴν ἱστορία τῆς γυναικὸς ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι σήμερον (1889). Σύγχρονοι Ελληνίδες - Ζωὴ ἐνὸς ἔτους (1894). Τὰ βιβλία τῆς αὐγῆς (1900). Ἡ χεираφетημένη (1915) καθὼς καὶ ἕνα θεατρικὸ δρᾶμα σε τέσσερις πράξεις, Ἡ νέα γυναίκα, που ἀνεβάστηκε στα Διοῦσια το 1907. Σαν δασκάλα πρὸς τὸ ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν δημοσιογραφία ἦταν διευθύντρια στο Παρθεναγωγεῖο Ἀνδριανουπόλεως.

Πέθανε στὶς 16 Ἰανουαρίου 1940. Ὁ τάφος τῆς θρίσκεται στὸ Α' νεκροταφεῖο στὴν Ἀθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Κ. Ξηραδάκη: Τὸ φεμινιστικὸ κίνημα στὴν Ἑλλάδα.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Μια επιστολή - κείμενο προφητικό - για την τοπική αυτοδιοίκηση που έστειλε ο δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος στις 20 - 3 - 56, στον υπουργό Εσωτερικών Δημ. Μακρή.

Δημοσιεύουμε ευχαρίστως τα παρακάτω κείμενα α) επιστολή του Μιχ. Κατσιώκαλη που προσθέτει μερικά στοιχεία σχετικά με την Ίδρυση των Τεχνικών Σχολών στη Νάουσα (βλέπε Τεύχος 52 1990) και β) επιστολή του δημάρχου Φιλώτα Κόκκινου που έστειλε στις 20.3.56 στον υπουργό Εσωτερικών Δημ. Μακρή και αφορά την οργάνωση του Κράτους και προτάσεις για την τοπική αυτοδιοίκηση. (Προσωπικό αρχείο του Μιχ. Κατσιώκαλη).

«Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ».

Α'

Νάουσα 14.1.1992

Προς

Το περιοδικό ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Στο τεύχος 52/1990 δημοσιεύσατε πρόταση - επιστολή του Φιλώτα Κόκκινου που αφορούσε τις τεχνικές σχολές της Νάουσας αναφέροντας ότι η επιστολή απευθύνεται προς τον τότε Υπουργό Παιδείας στον οποίο εξηγεί γιατί η Νάουσα είναι η πιο ενδεδειγμένη πόλη για την ίδρυση τεχνικών σχολών.

Έχω τις σθεναρές μου επιφυλάξεις αν η επιστολή απευθύνεται στον Υπουργό Παιδείας. Το πιθανώτατο είναι να απευθύνεται σε ανώταρο του Υπουργού στέλεχος της τότε Κυβέρνησης ή ακόμα και στον Πρωθυπουργό διότι, στην τέταρτη παράγραφο ο συντάκτης γράφει:

«Η προσπάθεια του επί της παιδείας Υπουργού κ. Κασσιάτη (λείπει το όνομα του Υπουργού από το κείμενό σας, ενώ αναφέρεται στο πρωτότυπο του Κόκκινου) είναι άξια παντός επαίνου ως αποβλέπουσα κ.λ.π.»

Από το απόπασμα αυτό εύκολα συνάγεται: ότι αν η επιστολή ήταν προς τον επί της Παιδείας Υπουργό

δεν θα υπήρχε καν η παράγραφος αυτή.

..

Εν πάσει όμως περιπτώσει η δημοσίευση της επιστολής μου δίνει το ερέθισμα να σας δώσω μία άλλη επιστολή του Κόκκινου προς τον τότε Υπουργό Εσωτερικών Δ. Μακρή, με τον οποίο ο μακαρίτης Κόκκινος συνδεόταν ως γνωστό δια προσωπικής φιλίας, πράγμα που φαίνεται και στην προσφώνηση «Αγαπητέ Τάκο».

Διαβάζοντας το κείμενο αυτό του Φιλώτα ο αναγνώστης οδηγείται σε μελαγχολικές σκέψεις γιατί αδυναμίες της Διοίκησης του 1956 τις διακρίνει και σήμερα 36 χρόνια μετά.

Μικρά και δευλά βήματα έχουν γίνει από τότε όμως τα προβλήματα του τότε τα ζούμε και σήμερα οι αδυναμίες του τότε μένουν μέχρι σήμερα και τούτο γιατί όπως και ο Φιλώτας το τονίζει: όλοι οι πολιτικοί ασχολούνται με την «Διοίκηση του Κράτους» και όχι με την «Οργάνωση του Κράτους».

Προφητικό το κείμενο στο σύνολό του γραμμένο στις 20.3.1956, νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να το δημοσιεύσετε και αυτό σαν συμπλήρωμα του άλλου, αν και το θέμα του είναι: διάφορο του πρώτου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επιστολή βρίσκεται εντελώς τυχαία στα χέρια μου από 20ετίας περίπου την κρήνη δε στο προσωπικό μου αρχείο γιατί πραγματικά τότε με εντυπωσίασαν οι προτάσεις και σκέψεις που διατυπώνονται σ' αυτήν.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΤΣΙΩΚΑΛΗΣ
Δημάρχης 22, τηλ. 28673
Αθήνα, 20.3.56

Β'

Αγαπητέ Τάκο,

Αι κατωτέρω σκέψεις μου είναι:

φιλική εισφορά της αταμικής πείρας μου εις τας νέας φροντίδας σου.

Διαπίστωσίν μου αποτάλει αφ' ότου πολιτεύομαι, ότι δεν υφίσταται εις την χώραν μας Κράτος. Όλοι οι πολιτικοί ησχολούνται με την «Διοίκηση» του Κράτους. Κανείς δεν ησχολήθη με την οργάνωσιν Κράτους. Από τα προγράμματα των Κυβερνήσεων ξέντη ήτο πάντοτε η βασική ακριβής εικόν της δεδαιμένης πλουτοπαραγωγικής διαρθρώσεως του Ελληνικού χώρου και των ασχολιών του ζώντος εις τον χώρον αυτόν επιψύχου δυναμικού.

Έλλειπεν ακόμη πάντοτε η ακριβής εικόν πλουτοπαραγωγικών δυνατοτήτων του χώρου μας και της σκοπιμότητος κατευθύνσεως και αξιοποιήσεως των ασχολιών του εν αυτό επιψύχου δυναμικού, το οποίον εδέχετο τα εκάστοτε «προγράμματα» παθητικώς χωρίς δηλονότι να γίνεται ο κολλοσιαιός δυναμισμός του πηγής ενεργείας.

Εκ τούτου η έλλειψις και Κράτους και Κρατικού προγράμματος. Η δέ κυβερναρχος θέλησις του Λαού κατέληξε να εκφράζη αντί της υπερφηφίας των αρίστων, την καταψήφισιν μόνον, των εκάστοτε προηγθέντων...

Η παράλογος αυτή κατάσταση συντηρείται ως μοιραία πλέον ασχολία των πολιτικών και ως αναλλοτρίωτος εξουσία της «γραφειοκρατίας».

Ο έρθμος της αλλαγής ευρίσκειται πέραν από τας αδυναμίας των πολιτικών και την δύναμιν της «γραφειοκρατίας», η δέ λύσις συνδέεται αρρήκτως με το θέμα της πραγματικής, της ουσιαστικής αποκεντρώσεως. Της αποκεντρώσεως η οποία θ' αποτελέση επιτυχάνουσα, οικονομικήν, κοινωνικήν και πολιτικήν μεταρρύθμισιν, θα επιδεινώσθι

δε την υφιστάμενη κατάσταση αν αποτελέσει συμβιβασμόν με την «πολιτικήν και την γραφειοκρατίαν». Ενώ ο θεσμός των Νομαρχιών υπό την επιδρασιν του ειδηρού νόμου της εξελίξεως (συγκοινωνιών, πλουτοπαραγωγικών πραγματικοτήτων κλπ.) είναι απηρχαιωμένος και αποτελεί ήδη πρόσθετον γραφειοκρατικήν προσπέδην, το πρότυπον της μεταρρυθμίσεως δεν θ' αναζητηθή αλλαχού, αλλά θα σχηματισθή από την μελέτην της Ελληνικής πραγματικότητος και με τα μέτρα της Ελληνικής πραγματικότητος.

Ανάλογοι ξένοι θεσμοί, αχέτιως ειδικών ιστορικών συνθηκών είναι ακόμη και αποτελέσματα μακράς εκεί εξελίξεως των θεσμών αυτών.

Ο γνωστός εις μένους ρεαλισμός μου με προφυλάσσει από τυχόν παρεξήγησιν, ότι εισηγήσεται αναστάσιον. Αι νομαρχίαι θα διατηρηθούν προσωρινώς ως έργια, ως ασφαλιστική δικλείς. Αλλά με προφυλάσσει και από τυχόν παρεξήγησιν, ότι εισηγήσεται: έν πείραμα. Αντιθέτως πρόκειμα: περί επιστημονικής τοποθέτησιν του ελληνικού προβλήματος εις την κοινωνικοοικονομικήν και πολιτικήν του άποψιν.

Πρόκειμα: ακόμη και περί του ενδιαφέροντός μου δια την επιτυχίαν των ευγενών επιδιώξεών σου αλλά και των επιδιώξεων του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, όπως τουλάχιστον μου τας ανέπτυξεν.

Είναι ο μοναδικός ασφαλής δρόμος ο οποίος θα οδηγήση αμφοτέρους εις την επιτυχίαν. Άλλως, λαμβαναιένης υπ' όψει της επιτηδειότητος των αντιπάλων σας εις πορείαν επί της «πεπατημένης» ο νόμος της φθοράς θα λειτουργήση δι' αμφοτέρους ταχύτερον.

Η αγνότης των προθέσεων σας εστηρικτική εις το βάθρον των πληθυσμών από τους οποίους προέρχεται, πληθυσμών οι οποίοι δια λόγους ιστορικούς και οικονομικούς δεν έχουν διαφθαρεί από την αναλαγήν της πολιτικής, αποτελεί ευ-

καιρίαν δια την επιτυχίαν ενός τούτου έργου. Αρκεί να υπάρξη η αναγκαία θέλησις.

Η πρακτική όψις του ζητήματος έχει κατά την γνώμην μου ούτω: Διαχωρισμός της επικρατείας εις αριθμόν Διοικήσεων επί τή βάσει γεωγραφικής, πλουτοπαραγωγικής και εν μέρει ιστορικής ενότητος.

Τοποθέτησις επί κεφαλής αυτών Διοικητών δεδοκιμασμένης πείρας και ικανότητος. Επάνδρωσις των Διοικήσεων δια των αναγκαίων υπαλλήλων. Πλασίωσις των Διοικητικών με επιτελείον ειδικών, της εκλογής των. Απογραφή των επιχειρήσεων οικονομικών μέσων και πλουτοπαραγωγικών δεδομένων και των δεδομένων ασχολιών του εμπύχου δυναμικού. Μελέτη παρά ειδικών των επιχειρήσεων πλουτοπαραγωγικών και οικονομικών δυνατοτήτων και προβλημάτων. Προγραμματισμός των αναγκαίων τοπικών έργων. Συγκέντρωσις εις την Κεντρικήν Διοίκησιν των επί μέρους δεδομένων. Μελέτη παρ' αυτής τούτων και χάραξις των έργων του προγράμματος Κεντρικής Διοικήσεως. Μελέτη παρά της Κεντρικής Διοικήσεως της πορείας της θέσεως και του μέλλοντος της εθνικής παραγωγής εις τα πλαίσια της παγκοσμίου οικονομίας και σχετικός προγραμματισμός.

Ούτω τας έργα και την Ζωήν του Λαού δεν θα καθορίξη η μοίρα, αλλά ο επιστημονικός έλεγχος το επιστημονικόν πρόγραμμα προσέτι θα δημιουργηθή σταθερόν βαθμόν δια την στήρξιν και των πολιτικών προσανατολισμών του Λαού.

Λεπτομερείας εις το επίτευμα θ' αποτελούν, η αξιοποίησις των υπαλλήλων και μάλιστα των ειδικών, το χαμηλόν κόστος Διοικήσεως και έργων, η δημιουργία αστικών κέντρων προς αντανάκλαστικήν καταπάλησιν της «προσωποσφιλίας».

Δεν πρέπει να φροντίξη η δυσχέρεια δια την εξεύρεσιν ικανών Διοικητών δια τας Διοικήσεις, οι οποί-

αι πρέπει προκαταβολικώς να δημιουργηθούν οπωσδήποτε όλα.

Είναι φυσικά αι δυσχέρειαι αι οποίαι δεν θα οφείλωνται εις λειψανδρίαν, αλλά εις το γεγονός ότι αι υφιστάμενα φιλοδοξίαι και ικανότητες δεν έχουν ευκαιρίας προβολής των.

Η επιτυχία της τούτης αποκεντρώσεως εις τας όρια και μιάς μόνης Διοικήσεως θα σημάνη οριστικήν επιτυχίαν εις τον δρόμον της οργανώσεως Κράτους, εις το έργον το οποίον, κατά την γνώμην μου πάντοτε, θα κρίνη την επιτυχίαν της Κυβερνήσεως.

Εις τας όρια των Διοικήσεων θα εύρη την άνθυβιν της η τοπική αυτοδιοίκησις. Είναι γνωστή η κρίσις του θεσμού. Εις τους Δήμους και Κοινοτήτας ελλείπουν σήμερα όχι μόνον τας οικονομικά και τεχνικά μέσα αλλά κυρίως και τας αναγκαία όργανα μελέτης, προγραμματισμού και επιδέψεως της εκτελέσεως έργων κοινής συχνά πολλών Δήμων και Κοινοτήτων ανάγκης και σκοπιμότητος (οδοποιία, ύδρευσις, μικρά αντιπλημμυρικά, υγεία, τουρισμός κλπ.).

Η ίδρυσις κατά περιοχάς συνδέσμων Δήμων και Κοινοτήτων, οι ηνωμένοι πόροι και προσπάθειαι τούτων θα εδημιούργουν ασφαλώς τας αναγκαία όργανα μελέτης προγραμματισμού και επιδέψεως, θα εδημιούργουν τον αναγκαίον τεχνικόν εξοπλισμόν. Θα εξησφάλιζον δε οπωσδήποτε λίαν χαμηλόν κόστος των σχετικών έργων.

Με το υφιστάμενον καθεστώς μεμικμικμένης δράσεως κυριαρχεί η σπατάλη των δημοτικών και κοινοτικών πόρων εις έργα οική και ως έτυχεν είτε χωρίς τον σχετικόν θαραπείας κοινών αναγκών εκτελούμενα.

Ως έκφρασις οι Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων των επιχειρήσεων συντελεστών θα δεχθούν κατά τον επιτυχέστερον τρόπον την συμβολήν

Συνέχεια στη σελίδα 34

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ

Ο Αντώνης Κολτσίδας εκδότης και συντάκτης του εξαμηνιαίου λογοτεχνικού περιοδικού «Αναζητήσεις» που εκδίδεται στη Βέροια, γεννήθηκε το 1947 στο Παλιό Σκωλίτσι Ημαθίας. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ζει και εργάζεται ως καθηγητής στη Δημοσία Μέση Εκπαίδευση στην Βέροια.

Ασχολήθηκε από το 1969 μέχρι το 1977 με γλωσσική και λογογραφική έρευνα σε βλαχόφωνους πληθυσμούς της Ηπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας και έκανε σχετικές δημοσιεύσεις το 1976 και 1978. Από το 1986 μέχρι σήμερα ερευνά γλωσσολογικά τους ίδιους πληθυσμούς και στο μάζεται να δημοσιεύσει τον γλωσσικό άτλαντα της κοινοβλαχικής γλώσσας, όπως μελιέται σήμερα.

Όσον αφορά το συγγραφικό του έργο έχει εκδόσει μέχρι σήμερα τα παρακάτω έργα: «Ψυχική ανύψωση». Ποιήματα. Φλώρινα 1974. (1975 Β' έκδοση), σελ. 80 «Ο: Κουτσόβλαχοι» εθνολογική και λογογραφική μελέτη. Πρώτος τόμος. Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 224. «Γραμματική και λεξικό της κουτσόβλαχικής γλώσσας» Θεσ/νίκη 1987, σελ. 200. «Λεξικό της πιάτσας» (φιλολογική ερμηνεία και λαϊκή φιλοσοφία). Θεσ/νίκη 1978, σελ. 216. «Λεξικό Ελληνο-σερβοκρατικό» (με εισαγωγή για τις αλαβικές γλώσσες) Θεσ/νίκη 1978, σελ. 140. «Nous de professionnels d'origine ottomane dans les langues balkaniques (collectif)», «Cahiers Balkaniques», No 2, Paris 1981, σελ. 5-32 (επιστημονικό περιοδικό). «Χαμένα χρόνια». Διηγήματα. Αθήνα 1982, σελ. 160. «Το άρωμα του δέπου». Δίδυμο ποιήματος και δοκίμιον. Αθήνα 1985, σελ. 96.

Επίσης ασχολήθηκε με κοινωνικο-παιδαγωγικές μελέτες όπως είναι

το έργο του, «Ψυχοκοινωνιολογία της αγωγής του εφήβου».

Μελέτη πάνω στον κοινωνικο-παιδαγωγικό ψυχισμό του εφήβου μέσα στο ελεγκτικό μου περιβάλλον με μια παράλληλη ψυχολογία του γονέα και του καθηγητή, Θεσ/νίκη 1988, σελ. 368.

Ο Αντ. Κολτσίδας εκδίδει εδώ και ένα χρόνο το περιοδικό «Αναζητήσεις» και έχει υπό έκδοση την γλωσσολογική εργασία «Κουτσόβλαχικά ονόματα κτηνίων οικιακής χρήσης που δημοσιεύεται στην «Ελληνική Διαλεκτολογία» δηλ. την ετήσια έκδοση διαλεκτολογικών μελετών του τμήμα Γλωσσολογίας Φιλολογικού τμήματος Παν/μίου Θεσ/νίκης.

Το επιστημονικό έργο του κρίθηκε και σχολιάστηκε σε γνωστά και έγκυρα έντυπα. Όπως για παράδειγμα η μελέτη για τους Κουτσόβλαχους «πέρασε» σε όλη σχεδόν την ελληνική βιβλιογραφία του Κουτσουόβλαχικού Προβλήματος, εγκυκλοπαίδειες («ΥΔΡΙΑ» κλπ.), περιοδικά έντυπα (περιοδ. «Ιστορία» τ. 107, Μάιος 1977), επιστημονικά έντυπα (περ. «Μακεδονικά» ΙΣΤ' τόμος σελ. 405-407 δημοσίευμα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών).

Επίσης στην ξένη βιβλιογραφία: Στη Γαλλία (στο «Etudes Roumaines et Roumaines» 1990, στο «Cahiers Balkaniques» 1981).

Στην Ολλανδία (στο «Byzantinische Forschungen», Internationale Zeitschrift für Byzantinistik, Amsterdam 1979). Στη Γιουγκοσλαβία (στο βιβλίο της Αλεξάνδρας Ποδαρίλεβα «Zweisprachiges Erzählen der Volkserzählungen — Walachisch — makedoische und makedonisch — Walachische Relation,

Παρουσίαση: Γιάννης Καρατσιώλης

Skorje 1987) κ.λ.π.

Το λογοτεχνικό έργο του κρίθηκε και σχολιάστηκε από έγκυρους κριτικούς όπως από το Δ. Σταμίλο, Τ. Γκοσιόπουλο, Γ. Βαλέτα, Δ. Σιατόπουλο κ.ά. Παρουσιάστηκε σε περιοδικά (όπως στη μηνιαία επιθεώρηση «Διαβάξω») και εφημερίδες («Φιλολογική Βραδυνή» κλπ.). Επίσης ανθολογήθηκε σε βιβλία-ανθολογίες-βιογραφίες (όπως στην «Βιογραφική Εγκυκλοπαίδεια Ελληνικού Λογοτεχνών» τόμος 2ος, σελ. 174), καθώς και στην Μεγάλη Γενική Εγκυκλοπαίδεια «ΥΔΡΙΑ», τόμος 34, σελ. 22, Αθήνα, 1984.

Τέλος παρουσιάστηκαν λογοτεχνικά έργα του στο ραδιόφωνο, όπως από την ΕΡΑ στην εκπομπή «Πνευματική κίνηση» και την ΕΡΑ-2 στην εκπομπή «Νεοελληνικά» από τους κριτικούς Τ. Γκοσιόπουλο και Βάσια Τρώνη αντίστοιχα. Στην δε τηλεόραση (ΕΤ-3) στις εκπομπές «Σε τρίτο πρόσωπο με τον Νίκο Βολωνάκη και «Αποσπασμένοι» με το δημοσιογράφο Νίκο Μέρτζο (εκπομπή για τα εθνικά μας θέματα με θέμα τους βλαχόφωνους Έλληνες».

Η οργάνωση του κράτους

Συνέχεια από την σελίδα 33

της Κεντρικής Διοικήσεως εκφραζομένη από τις Διοικήσεις, οι οποίες άλλωστε μόναι θα ασκούν εποπτεία και έλεγχο επί των Δήμων και Κοινοτήτων.

Α' αποτελέσουν τέλος οι σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων έμπρακτον άσκησιν των δημοσίων προς πραγματώσιν της Δημοκρατίας και της επιτυχούς επιλογής των οργάνων της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Με Αγάπη

Φιλώτας

ΤΑ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

Η «ερατεινή» Ημαθία δεν είναι πλούσια μόνο σε φυσικές χάρες και ανεκτίμητους θησαυρούς της ποτιστικής μας κληρονομιάς, (αρχαίας ελληνικής, βυζαντινής και μεταβυζαντινής, αλλά και φορέας ζωντανής ποιητικής παράδοσης, της οποίας, σύμφωνα με τα ως τώρα ιστορικά δεδομένα, αρχαιότερος δημιουργός μπορεί να θεωρηθεί ο επιγραματοποιός «Βεροιαίος Κράντωρ Ημαθίας» Φίλιππος Ε' (3ος

Του Θωμά Γαβριλίδη Διευθυντή του Εσπερινού Γυμνασίου - Λυκείου Βεροίας

2ος αι. π.Χ.) και νεότερος ο Βεροιαίος καθηγητής Π. Καπλανίδης, ο ποιητής της ελεγείας του Δημητρίου Ρακτιδάν (1893 - τέλη 19ου αι. μ.Χ.).

Μάρτυρες της μεγάλης άνθισης που γνώρισε η ελεγειακή ποίηση στην Ημαθία στην αρχαιότητα (3ος αι. π.Χ. - 3ος αι. μ.Χ.) είναι τα επιτύμβια και αναθηματικά επιγράμματα τα χαραγμένα επάνω στις επιτύμβιες στήλες, τους επιτύμβιους βωμούς και τα βωμοειδή βάθρα ανδριάντων, που διασώθηκαν και κοσμούν σήμερα το αρχαιολογικό Μουσείο της Βέροιας.

Οι ελεγείες του ναού του Αγίου Αντωνίου (1860) και της προτομής του ευεργέτη της Βέροιας Δημητρίου Ρακτιδάν (1893), η οποία μνημονεύτηκε και πιο πάνω, μαρτυρούν τις βαθιές ρίζες της παράδοσης και προκαλούν τους ερευνητές να ασχοληθούν με το αξιοθαύμαστο αλήθεια αυτό φαινόμενο της Ημαθίας, της Κοιτίδας του μακεδονικού Ελληνισμού.

Σε προηγούμενα σημειώματά μου στις σελίδες του πρωτοποριακού πραγματικά και πλούσιου σε ύλη Περιοδικού «Νιάουστα» είχα την ευκαιρία να παρουσιάσω δείγματα της ποιητικής δημιουργίας των επώνυμων παιητών της αρχαίας Μακεδονίας Αδαίου, Σάμου, Επιγόνου, Παρμενίωνα, Αντιπάτρου, Φιλίππου, Ποσειδίππου του Πελλαίου κ.ά. και ένα αναθηματικό επιγράμμα, εκείνο που είναι χαραγμένο στο βωμοει-

δες βάθρο του χαλκήλατου ανδριάντα του νομομαθί Ποσειδίππου (τεύχη: 53 - 57, 1990 - 91).

Για να ολοκληρώσω κάπως το θέμα το σχετικό με την καλλιέργεια της ελεγειακής ποίησης στην Ημαθία, θα παρουσιάσω στους αγαπητούς αναγνώστες του Περιοδικού «Νιάουστα» όσα από τα επιτύμβια επιγράμματα μπόρεσα να δώ και να μελετήσω, είτε στο αρχαιολογικό Μουσείο της Βέροιας, είτε στο έργο του Μαργαρίτου Γ. Δήμητσα «Η Μακεδονία εν λίθοις φθεγγομένοις και μνημείοις σωζομένοις» το οποίο πρωτοεκδόθηκε στην Αθήνα το 1896 και επανεκδόθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1988 από το Ι.Μ.Χ. Α. με χορηγία της Ε.Κ. Τράπεζας της Ελλάδος.

Όπως είναι γνωστό, στα επιτύμβια επιγράμματα, κατά κανόνα ανώνυμα, χωρίς υπογραφή του ποιητή, εκφράζεται ο πόνος για το χαμό αγαπημένων προσώπων. Και επειδή αυτός ο πόνος ήταν, είναι και θα είναι, όσο υπάρχουν άνθρωποι, πάντα ο ίδιος βαθύς και αληθινός, κι όταν κρύβεται πίσω από καλομετρημένους στίχους. Κι όταν αφήνεται να εκδηλωθεί με ασυγκράτητο πάθος, είτε είναι άντρας, είτε γυναίκα αυτός που πονάει, τα επιτύμβια επιγράμματα, οι μικρές αυτές ελεγείες δεν παύουν να είναι ανθρώπινα μοιρολόγια, που αν και είναι φτιαγμένα για ξένους και για μακρινούς, συγκινούν και αναγκάζουν τον «παροδίτη» αναγνώστη να συλλογιστεί, να στοχαστεί γιατί όλων των εφήμερων όντων κοινή είναι η μοίρα.

Στη συνέχεια παρουσιάζω τα επιτύμβια επιγράμματα της Ημαθίας κατά αρχαιότητα, όσο είναι δυνατό και βαλμένα στις εξής ενότητες:

- Α' Επιγράμματα αφιερωμένα από γονείς στα παιδιά τους και από τα τέκνα στους γονείς.
- Β' Επιγράμματα αφιερωμένα από συζύγους για το σύντροφό τους, γυναικών και τους άνδρες τους και ανδρών για τις γυναίκες τους.
- Γ' Επιγράμματα αφιερωμένα από τους πολίτες σε κάποιον διακεκριμένο συμπολίτη τους.

ΑΔΕΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ

— 3ος αι. π.Χ. —

Γνώθι τον Αδείας υπ' εμοί τάφον ην ετ' άωρον
Παρθένον εγ νούσου δεινός έμαρψε 'Αίδης
ματρί δε κήδος αεί μέγα Κυινάνα, α μιν έτικτε
και μέγα Κασσάνδρω Πατρί λιπούσα έθανεν.

ΑΠΟΔΟΣΗ

Κάτω απ' τη στήλη που θωρείς μάθε πως της Αδείας
βρίσκεται ο τάφος. Άγουρην κι ανήμπορη παρθένα
ο ανέσπλαχνος και φοβερός την άρπαξεν ο Άδης.
πέθανε, κρίμα! κι άφησε για πάντα πένθος μέγα
στη μάνα που τη γένναγε, την άμοιρη Κυινάνα.
μέγα καημό στον Κασσάνδρο, το δύσμοιρο πατέρα.

ΠΑΤΕΡΙΝΟΣ ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ

— αρχές Α' αιώνα π.Χ. —

Τον πιτυτόν ψυχά πατρία κόνις ἄδε καλύπτει
πεντ' ακριτεῖς ἐτέων πλησάμενον δεκάδας
Ἀντιγόου κλυτὸν υἷα παλαιοδόξου, Πατερίνον,
οἱ πάτρα ταγὸν δισσάκις αὔσατο
Ευσεβέων δε μολόντος ἀλαμπέα δώματα πατρὸς
γένν' αγαθῶν Ἀγάθα τονδ' ἀνέτευξε πέτρον.

ΧΡΥΣΟΝΕΡΩΣ Η' ΧΡΥΣΕΡΩΣ

— 2ος αι. μ.Χ. —

Ὀ σπείρας δε πατήρ Διονύσιος ἡ δε τεκούσα
Χρύσαριν, ἐξ δε μόνων ἐτῶν και δεκέων,
πάτηρ δ' ἔστι Βέροια, το δ' οὔνομα τῶδ' ἐστὶ μοι
ἡν εθέλης γνῶναι· Χρυσονέρωτι μάθε.

ΠΑΡΘΕΝΟΠΗ

— 2ος αι. μ.Χ. —

Την περικαλλέα Παρθενόπην κλυτὸν εἶδος ἔχουσαν
δέξατο Φερσεφόνη χώρον ἐς ευσεβέων.
Ὡ φθόνε και Πλουτεῦ συλήσας χρύσειων ἄνθος
και κείρας γονέων ἐλπίδα εσθλοτάτας
Εἶ τοι και τέθνηκεν, ἀπιστείη γαρ ἔχει με,
πῶς θείας μορφῆς ἤψατο μοῖρα πικρά.
Ου γαρ και μέτρον ηλικίας ἐπὶ γῆρας ἀνήλθε
εἶχες ελεῖν ψυχῆν, ἤνπερ ἄωρον ἔχεις
πάντων γαρ τέκνον πάντες φιλέεσκον ὁμοίως
Παρθενόπην. Ἄϊδη, νυν συ μόνος κατέχεις.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΘΕΝΟΠΗ ΤΗ ΘΥΓΑΤΡΙ
ΜΝΕΙΑΣ ΧΑΡΙΝ

Ἀπὸ μια πρώτη ματιά ο αναγνώστης των τεσσάρων επιγραμμάτων δεν αντιλαμβάνεται τα διακόσια με πεντακόσια χρόνια που χωρίζουν το πρώτο από το δεύτερο και τα υπόλοιπα επιγράμματα. Αιτία είναι η γλώσσα και το μέτρο που παραμένουν τα ίδια παρά την ποικιλία των μετρικών συνδυασμών και των λεκτικών τύπων. Κανένα επίγραμμα δεν μπορείς να πεις ότι αντιγράφει τυφλά το άλλο.

Η τήρηση των κανόνων του ελεγειακού μέτρου (ελεγειακό δίστιχο: ένας δακτυλικός εξάμετρος και ένας δακτυλικός πεντάμετρος) μαρτυρεί σπουδές του επιγραμματοποιού (μέτριες, καλές έως σχεδόν άριστες), αλλά και την προσπάθειά του να ακολουθήσει πιστά την παράδοση, η οποία θεωρείται ως κάτι ιερό και απαραβίαστο, τουλάχιστον όσο εξαρτάται από τη θέλησή του.

Μαζί με το μέτρο στοιχείο της παράδοσης στην ελεγειακή ποίηση είναι και η γλώσσα της, η ιωνική

ΑΠΟΔΟΣΗ

Αυτὸν που μ' ἀφεγάδιαστα γέμισε τὴ ζωὴ του
πενήντα χρόνια, ἡ πατρικὴ τοῦτῃ σκεπάξει τέφρα
του δοξασμένου ἀπὸ παλιὰ το γιο του Ἀντιγόου
τον Πατερίνο, ποῦ ἔχε νου στοχαστικὸ περίσσια
και δυο φορές τον ἔκανε ταγὸ τῆς ἡ πατρίδα.
Κι ὅταν ἐπῆχε στ' ἀλαμπρα τα δώματα ο γονιὸς τῆς,
ἐκεῖνα που των ευσεβῶν εἶναι ἡ κατοικία,
ἡ Ἀγάθα, γέννημα αγαθῶν, τοῦ ἔφτιαξε αὐτὴ τὴ
στῆλη.

ΑΠΟΔΟΣΗ

Πατέρας, ποῦ μ' ἔσπειρε, ο Διονύσιος. Γενήτρα
ἡ Χρύσαριν. Ἐξὶ ἐτῶν ἐγὼ μόνο και δέκα.
Πατρίδα μου εἶν' ἡ Βέροια. Ναξέρεις τ' ὄνομά μου
αν θέλεις, Χρυσονέρωτα, μάθε το πως με λένε.

ΑΠΟΔΟΣΗ

Τὴν πανώργια Παρθενόπη με τὴν ξακουστὴ θωριά
τὴν ἐδέχθη ἡ Περσεφόνη στο χώρο των ευσεβῶν.
Ὡ συ φθόνε κι ὦ συ Πλούτωνα, το ἄνθος το χρυσὸ
θέρισες, και τὶς ἐλπίδες, τόσο ωραίες, των γονιῶν
τὶς ἀφάνισες, κι ἀλήθεια να πιστέψω δεν μπορῶ
πως ἐπέθανε, κι ἡ Μοῖρα χέρι ἄπλωσε πικρὸ
πάνω σ' ἓνα τέτοιο πλάσμα ποῦ ἔχε θεϊκιά μορφή.
Ὅταν κύλαγαν τα χρόνια κι ἔφτανε στα γερατιά
ἡ ψυχὴ τῆς σου ἀνῆκε, τοῦτῃ που ἀγουρῆς ἀρπᾶς,
που ὄλων κόρη θεωροῦνταν κι ἡ ἀγάπη ὄλων σανμια.
Ἀχ! Τὴν Παρθενόπη τῶρα μόνος, Ἄδη, τὴν κρατᾶς!

διάλεκτος εμπλουτισμένη με αιολισμούς και δωρισμούς. Η ιδιόρρυθμη και ιδιόμελη διάλεκτος της ελεγείας, όσο κι αν ακούεται ίσως παράξενα, είναι οπωσδήποτε η πρώτη κοινή γλώσσα των Ελλήνων (Ιώνων, Δωριέων, Αιολέων) γιατί έχει λεωτικά στοιχεία και από τις τρεις κυριότερες αρχαίες ελληνικές διαλέκτους με κυρίαρχα βέβαια πάντα τα ιωνικά, επειδή η ελεγεία γνώρισε την πρώτη μεγάλη της ακμή στην Ιωνία.

Η αγάπη των Μακεδόνων για την ελεγειακή ποίηση είναι ακόμη μια μαρτυρία της ελληνικής τους καταγωγής και ενισχύει τα συμπεράσματα των μελετητών από τη μελέτη του γλωσσικού υλικού της μακεδονικής διαλέκτου που παραδόθηκε και δείχνει τις σχέσεις της με τη δυτική ελληνική διάλεκτο (στην οποία υπάγονται η δωρική και τα βορειοδυτικά ιδιώματα), την αιολική και τη Θεσσαλική.

Στη γλωσσική δηλαδή πατρογονική κληρονομιά

των Μακεδόνων ανήκαν δωρικὰ και αιολικὰ στοιχεία τα οποία τους εξοικείωναν εύκολα με τη γλώσσα της ελεγείας. Εξάλλου τα ονόματά τους είναι οι αθάνατες ταυτότητές τους, ελληνικές «μέχρι το κόκκαλο»: Αδέα, Κάσσανδρος, Κυννάνα, Αντίγονος, Πατερίνος, Αγάθα, Διούσιος, Χρύσαριν, Χρυσόνερος ή Χρυσέρωσ, Αχιλλεύς, Παρθενόπη.

Στις μαρτυρίες της γλώσσας (και του μέτρου) και των ονομάτων προστίθενται και οι μαρτυρίες της πίστης στον Άδη, τον δεινό (φοβερό) και φιλόπλουτο (Πλουτέα - Πλούτωνα) και εγωϊστή και άρπαγα θεό που του αρέσει να μοιχεύει στα σκοτεινά (αλαμπέα) δώματά του (παλάτια) ό,τι πιο ωραίο και καλό υπάρχει.

Μήπως με αρπαγή δεν απόκτησε και τη βασιλίσσα του, τη Φερσεφώνη (Περσεφώνη), την κόρη της Δήμητρας;

Η αγάπη για την Πατρίδα και το πάθος για την αθανασία της μήμηης, δυο από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ελληνικής ψυχής, έτσι όπως προβάλλονται με την τέχνη (γλυπτική και ποίηση) των επιτυμβίων μνημείων είναι επίσης βασικά στοιχεία της Ελληνικής ταυτότητας των Μακεδόνων.

Για κάθε ένα από τα επιγράμματα που παρουσιάζονται στο σημερινό μας σημείωμα θα μπορούσαν να γραφούν πολλά, όμως ο χώρος μας αναγκάζει να αρκεστούμε μόνο σε όσα κρίνουμε πιο απαραίτητα. Ο φίλος αναγνώστης δεν είναι δύσκολο να κάνει τις προεκτάσεις του.

Μεγάλος ο πόνος των γονιών της πρόωρα αρπαγμένης απ' την αρρώστια (εγ, εκ νούσου) Ανδρέας, και του πατέρα, αλλά προσπάντων της μάνας που τη γένναγε (ΈΤΙΚΤΕ, παραστατικός του τίκτω - οι πόνοι της γέννας συχνά κρατούν ώρες).

Ο πόνος της αγαθής κόρης Αγάθας για το χαμό του πατέρα της έχει φορέσει το ένδυμα της μετρημένης αξιοπρέπειας και υπερηφάνειας που χαρίζει η πίστη ότι ο άξιος γονιός θα τιμηθεί και από τους θεούς του κάτω κόσμου, όπως τιμήθηκε από θεούς και ανθρώπους στον επάνω κόσμο.

Μέσα στα πλαίσια της αξιοπρέπειας που επέβαλε το δελφικό ρητό «ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ», εκφράζεται ο πόνος των γονιών και του πρόωρα χαμένου αγοριού και στο επίγραμμα του Χρυσονέρωτα (Χρυσέρωτα), του οποίου οι κάποιες ατέλειες στο μέτρο και στη διατύπωση με κάνουν να πιστεύω ότι ο ποιητής του είναι αυτοδίδακτος, ένας δηλαδή λαϊκός ποιητής. Τα στοιχεία αυτά και το γεγονός ότι το επίγραμμα αυτό είναι το μόνο από τα επιγράμματα της Ημαθίας στο οποίο υπάρχει η φράση «Πάτερ δ' έστι Βέραια», δίνουν στο ποίημα αυτό μια ξεχωριστή θέση ανάμεσα στα δημιουργήματα των αρχαί-

ων Μακεδόνων.

Το επίγραμμα που αφιέρωσε ο πονεμένος πατέρας Αχιλλεύς στην πρόωρα αρπαγμένη από τον Πλουτέα (Πλούτωνα) πανέμορφη (περικαλλέα) Παρθενόπη, φαίνεται ότι ξεφεύγει κάπως από το μέτρο. Ο Αχιλλεύς δεν θέλησε ή δεν μπόρεσε να συγκρατήσει το πάθος του και παρασύρθηκε σε λόγια πικρά και κατηγορίες βαριές για το θεό του κάτω κόσμου, τον οποίο ούτε λίγο, ούτε πολύ, τον χαρακτηρίζει ως φθονερό και φιλόπλουτο και εγωϊστή και άδικο και άπονο.

Βέβαια το πάθος είναι ανθρώπινο όπως και το λάθος. Ο Αχιλλεύς μοιάζει να αντιφάσκει, γιατί στην αρχή εκφράζει την ακλόνητη πίστη του ότι η Φερσεφώνη (Περσεφώνη) δέχτηκε την κόρη του στο χώρο των Ευσεβών, επομένως την πίστη του ότι οι θεοί είναι δίκαιοι.

Οι πιο πάνω παρατηρήσεις και το γεγονός ότι στο επίγραμμα αυτό δεν μνημονεύεται η μητέρα της Παρθενόπης, πράγμα που δε θα παρέλειπε ένας επαγγελματίας επιγραμματοποιός, που έπαιρνε παραγγελία να συνθέσει ένα επίγραμμα, χωρίς ειδική εντολή, μου δίνει, νομίζω, τη δυνατότητα να υποθέσω ότι συνθέτης του επιγράμματος αυτού είναι ο ίδιος ο Αχιλλεύς, ο πατέρας της Παρθενόπης.

Την υπόθεση αυτή ίσως την ενισχύει και ο τρόπος που είναι χαραγμένο το επίγραμμα στον επιτύμβιο βωμό της Παρθενόπης. Είναι ολοφάνερο ότι όταν γινόταν ο βωμός δεν υπολογίστηκε ο αναγκαίος χώρος για το επίγραμμα. Αλλά και η επιγραφή στο κατώτατο άκρο του βωμού «Αχιλλεύς Παρθενόπη τη θυγατρί μνείας χάριν» η οποία συνηθίζεται σε βωμούς με ανάγλυφες ή όχι παραστάσεις, αλλά χωρίς επιγράμματα, πιθανόν να υποδηλώνει επίσης ότι επιγραμματοποιός στην περίπτωση αυτή είναι ο Αχιλλεύς. Αν δεν το γράφει ξεκάθαρα, ίσως αυτό οφείλεται στην παράδοση η οποία ήθελε τα επιτύμβια επιγράμματα ακώνυμα.

Γιατί δε μνημονεύεται η μητέρα της Παρθενόπης; Απάντηση απόλυτη δεν υπάρχει. Μόνο υπόθεση μπορεί να γίνει. Ίσως λοιπόν και η μητέρα της Παρθενόπης να είχε πεθάνει πιο πριν, κι αυτός να ήταν ένας λόγος που ο Αχιλλεύς άφησε να εκδηλωθεί ο πόνος του τόσο παράφορα. Είχε απομείνει, όπως φαίνεται μόνος, χωρίς κανένα άλλο αποκοῦμπι, εκτός ίσως από την ευασχόλησή του με τη σύνθεση επιγραμμάτων, με την ποίηση δηλαδή.

Πέρα από τις υποθέσεις και τα σχόλια, το σημαντικότερο στοιχείο αυτού του σημειώματος είναι η παρουσίαση των συγκεκριμένων επιτυμβίων επιγραμμάτων της Ημαθίας, γιατί μ' αυτά μαρτυρείται

Συνέχεια στη σελίδα 40

Ποιο θα είναι το μέλλον των οπωροκηπευτικών μας εν όψει της ενιαίας αγοράς του 1993

Ο τομέας των οπωροκηπευτικών παράγει στη χώρα μας το 31,5% της γεωργικής παραγωγής. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την παραγωγή των ίδιων προϊόντων, στις κυριώτερες ανταγωνίστριες χώρες της ΕΟΚ είναι: Ισπανία 25%, Ιταλία 28,2% και Γαλλία 11,6% (στοιχεία ΕΟΚ 1986). Τα ποσοστά δείχνουν πόσο μεγάλη σπουδαιότητα έχει ο οπωροκηπευτικός τομέας για τη χώρα μας σε σχέση με τους άλλους εταίρους μας, και πόσο μεγάλες είναι οι ευθύνες των παραγωγών μας, των συνεταιρισμών τους, αλλά και του κράτους.

Η κατάσταση της αγοράς των οπωροκηπευτικών στην Ε.Ο.Κ. χαρακτηρίζεται από μία γενίκευση των πλεονεξιατών από πλευράς προσφοράς, ενώ αντίθετα υπάρχει μία στασιμότητα στην κατανάλωση (δημογραφική στασιμότητα, ικανοποίηση των αναγκών διατροφής). Αν σ' αυτά προστεθεί και το πληθυσμιακό της αγοράς των δώδεκα, από αμοιβαία φρούτα- τρίτων χωρών του βορείου και του νοτίου ημισφαιρίου (μήλα, ροδάκινα, νεκταρίνια, δαμάσκηνα κλπ.), τότε παίρνουμε μία πρώτη εικόνα για το πόσο μεγάλος πρέπει να είναι ο αγώνας, αλλά και ποιός ποιότητα πρέπει να είναι τα εξαγωγικά προϊόντα μας, για να τα τοποθετήσουμε και να τα πωλήσουμε σ' αυτές τις αγορές.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο

Οι βόρειες χώρες της ΕΟΚ (Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ενωμένο Βασίλειο, Δανία, Ιρλανδία λόγω κλίματος έχουν μία δεινροκομία σταθερή ή μειούμενη. Οι αγορές τους, μας προσφέρουν τις κύριες δυνατότητες εξαγωγής. Εκεί όμως, υπάρχει έντονος ανταγωνισμός είτε από χώρες που ανήκουν

στην ΕΟΚ (Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία) είτε από τρίτες χώρες (Τουρκία, Κύπρος, Ισραήλ, Αλγερία, Τυνησία, Μαρόκο, Ην. Πολιτείες, Αργεντινή, Νοτιοαφρικανική Ένωση).

Είτε οι αγορές αυτές καθώς και οι δίκές μας είναι πάντα γεμάτες από όλα τα είδη των φρούτων, σ' όλες τις εποχές του χρόνου, με αποτέλεσμα να χάνουμε το πλεονέκτημα της πρωιμότητας, που μας χαρίζει η γεωγραφική μας θέση.

1. Η ΙΤΑΛΙΑ είναι πρώτη παραγωγός χώρα στα φρούτα, εκτός εσπεριδοειδών, στην ΕΟΚ, και παγκόσμια πρώτη στην παραγωγή ροδάκινων και επιτραπέζιων σταφυλιών. Αυτή η ανταγωνίστρια χώρα χαρακτηρίζεται από το δυναμισμό και την κινητικότητα των δεινροκαλλιεργητών της. Αυτοί δε δίστασαν να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους εγκαθιστώντας αρχικά πολλές ακτινωμένες και τώρστρέφονται στους λωτούς, τα NASHIS (ποικιλίες αχλαδιάς ασιατικής προέλευσης) και τα άσπορα σταφύλια. Στον εμπορικό τομέα η Ιταλία είναι ο πιο επικίνδυνος και ο πιο αποτελεσματικός ανταγωνιστής μας για τις εξαγωγές μας όχι μόνο στις χώρες της Ε.Ο.Κ., αλλά και στην Αυστρία και Ελβετία, καθώς επίσης και στις ανατολικές χώρες που σιγά - σιγά ανοίγουν τις πύλες τους.

2. Η ΙΣΠΑΝΙΑ, που έχει το ίδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος με μάς και οι ακτές της στη Μεσόγειο έχουν το ίδιο κλίμα με το δικό μας, είναι ένας άλλος ισχυρός ανταγωνιστής μας, που διαθέτει μία σύγχρονη δεινροκομία. Η ισπανική παραγωγή σε νωπά, και ξηρά φρούτα, λαχανικά και πατάτες φθάνει τα 22 εκατομμύρια τόνους. Η καλλιέργειά της μ' αυτά έκταση είναι 9.

του
Αργύρη Γκουντάρα
Γεωπόνου -
Οικονομολόγου
Ινστιτούτο Φυλλοβόλων
Δένδρων Νάουσας

835.000 στρέμματα, από τα οποία οι 410.000 υπό κάλυψη. Αυτή η έκταση είναι ίση με το 30% των αρδευόμενων εκτάσεων. Οι δυνατότητες επέκτασης της άρδευσης είναι περιορισμένες. Προς το παρόν η ισπανική παραγωγή νωπών φρούτων, πλην εσπεριδοειδών, είναι προσανατολισμένη στην εσωτερική αγορά, όπου καταναλώνονται το 75%. Το υπόλοιπο μοιράζεται ανάμεσα στη μεταποίηση 15% και στις εξαγωγές 10%. Στα λαχανικά τα αντίστοιχα ποσοστά είναι: 65%, 15% και 20% και για τις πατάτες 98%, 0% και 2%. Τα εσπεριδοειδή αντίθετα είναι προσανατολισμένα στην εξαγωγή (60%). Το ίδιο ισχύει και για ένα μεγάλο μέρος των ξηρών καρπών. Τα πλεονεκτήματα της ισπανικής δεινροκαλλιέργειας αποδίδονται εν μέρει στο κλίμα που επιτρέπει την επιμήκυνση της καλλιεργητικής περιόδου από τη μία μεριά, και από την άλλη στην δυνατότητα χειμερινής καλλιέργειας υπό κάλυψη. Αυτά τα πλεονεκτήματα μετριάζονται, όπως και σε μάς, από το ορεινό ανάγλυφο της χώρας, αλλά και από τις δυσκολίες επέκτασης της άρδευσης.

Πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί ο δυναμισμός των ισπανικών εξαγωγέων (έμποροι και συνεταιρισμοί). Αυτοί προσαρμόζουν τα συστήματα τυποποίησης και πώλησης ανάλογα με τον προορισμό και είναι πάντοτε παρόντες στην αγορά, ακόμα και όταν οι τιμές είναι χαμηλές, αντίθετα με ότι κάνουν οι περισσότεροι εξαγωγείς μας.

3. Η ΓΑΛΛΙΑ με μία δυναμική γεωργική έρευνα, με παραγωγούς σύγχρονους και απαιτητικούς στην ποιότητα και στα μεγέθη των φρούτων, έχει το μειονέκτημα να βρίσκεται σε βορειότερο γεωγραφικό πλάτος, πράγμα που περιορίζει κάπως τις δυνατότητες καλλιεργείας πολύ πρωϊμων και πολύ αφίμων ποικιλιών φρούτων και λαχανικών. Οι παραγωγοί της κάνουν μία μεγάλη προσπάθεια ανανέωσης των σπυρώων τους, βοηθούμενα από τη γεωργική έρευνα που είναι πολύ συνδεδεμένη με την παραγωγή. Έχουν όμως προβλήματα με το κόστος παραγωγής και ιδιαίτερα της εργασίας (ημερησίως θα μισθοί). Γι' αυτό εφοδιάζονται με τα πιο σύγχρονα μηχανήματα που αντικαθιστούν τα απαραίτητα εργατικά χέρια, όπου είναι δυνατό. Αυτά κάνουν, δύσκολη την διεύθυνση ξένων φρούτων και λαχανικών στις γαλλικές αγορές, αλλά συγχρόνως κάνουν τους γάλλους παραγωγούς σκληρούς ανταγωνιστές στις χώρες που κατευθύνουμε τα προϊόντα μας.

4. Μετά την είσοδό μας στην Ε.Ο.Κ. δεν αυξήσαμε τις εξαγωγές μας σε φρούτα και λαχανικά, όπως αναμενόταν από όλους, κι αυτό οφείλεται στους εξής λόγους: 1) Η μίη βελτίωση της ποιότητάς τους. 2) Οι συνθήκες εμπορίας που επηρέαζαν αυτά τα χρόνια. 3) Η δυνατότητα παρέμβασης που δόθηκε στις αναγωνιστικές οργανώσεις των παραγωγών και με την οποία ήλπιζαν οι ήθλοντες ότι θα έλυναν τα προβλήματα, αντ' αυτού όμως δημιουργήθηκαν χειρότερα αδιέξοδα. 4) Τέλος η παντελής έλλειψη προστασιογής τόσο των παραγωγών, αλλά και του κράτους στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς που ήταν ο κυριώτερος λόγος.

Οι αβεβαιότητες της κοινής αγροτικής πολιτικής

Οι κανόνες της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων που οφείλουν

να καναλιζούν την λειτουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, θέτουν πολυάριθμα προβλήματα που προφανώς δεν θα έχουν επλυθεί ακόμα μέχρι του τέλους του 1992. Πρέπει να γίνει μία εναρμόνιση, ιδίως στα θέματα των διατιμήσεων και τίθεται το ερώτημα, θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μία καλύτερη διαχείριση των αγρών των σπυροκηπευτικών με τους διεπαγγελματικούς συνδέσμιους;

Αυτές και πολλές άλλες αβεβαιότητες παρουσιάζονται στα πλαίσια της αναμόρφωσης της κοινής αγροτικής πολιτικής, ιδίως μετά τις διαπραγματεύσεις της G.A.T.T.¹. Η κοινή αγροτική πολιτική προσανατολίζεται προς την εξάλειψη των δομικών πλεονασμάτων, και την εξοικονόμηση πόρων του προϋπολογισμού μέσω των περιφημων «σταθεροποιητών»².

Φαίνεται όμως ότι για την ώρα ο τομέας των σπυροκηπευτικών ξέφυγε από την αναθεώρηση της πολιτικής των παρεμβάσεων, προς μεγάλη χαρά των παραγωγών που είναι αντίθετοι σε κάθε μέτρο μείωσης των τιμών της απόσυρσης. Τιθεται όμως το ερώτημα, πώς θα αποφευχθεί τελικά η αναθεώρηση της πολιτικής των παρεμβάσεων όταν μερικοί παράγουν μόνο για την παρέμβαση;

Οι συνθήκες μιάς καλύτερης ανταγωνιστικότητας της παραγωγής μας.

1. Η πολύ μεγάλη απόστασή μας από τα μεγάλα κέντρα διανομών και κατανάλωσης της ΕΟΚ, αποτελεί για την παραγωγή μας ένα σοβαρό μειονέκτημα. Άλλα σοβαρά μειονεκτήματά μας είναι:

- α. Η ποιότητα των παρουσιαζομένων στην αγορά προϊόντων.
- β. Η έλλειψη κλιμάκωσης της παραγωγής μας καθ' όλη τη διάρκεια της ζήτησης του κάθε προϊόντος με ικα-

νές ποσότητες, διότι συμβαίνει να είμαστε μόνο ευκαιριακά παρόντες στις διάφορες αγορές.

γ. Η έλλειψη γνώσεων του μάρκετινγκ εκ μέρους των εξαγωγέων (ιδιωτών και συνεταιριστικών φορέων).

2. Ένας άλλος χώρος που θα μπορούσε να απορροφήσει ποσότητες πολλαπλάσιες από αυτές, που απορροφά σήμερα, είναι η εσωτερική αγορά. Η εσωτερική αγορά, που για όλους σχεδόν είναι μία «TERRA INCOGNITA» (άγνωστη γή), ενώ για τους λίγους που τη λαμβάνονται είναι πηγή πλουτισμού. Μέχρι σήμερα δεν έχει μελετηθεί σοβαρά η εσωτερική μας αγορά, πράγμα που αναμφισβήτητα θα βοηθούσε την προσπάθεια εξυγίανση των εμπορικών κυκλωμάτων της.

Ύστερα από τα παραπάνω, πρέπει να αυξήσουμε την ανταγωνιστικότητα των σπυροκηπευτικών, κάνοντας τις παρακάτω ενέργειες:

— Μία συνεχή προσπάθεια αναδιάρθρωσης των σπυρώνων, στην οποία τον κύριο ρόλο πρέπει να παίξει το συνεταιριστικό κίνημα απαλλασσόμενο όμως από αγγενείς αδυναμίες (καρματισμός, παρασιτισμός, ανάδειξη αναξίων, έλλειψη καταλλήλου διοικητικού και τεχνικού προσωπικού κλπ.).

— Μία συνεχή ανανέωση του μηχανικού εξοπλισμού τόσο για την καλλιέργεια των σπυρώνων, όσο και συνέχεια στη σελίδα 41!

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. GATT: Γενική Συμφωνία Διαπραμάτευσης και Εμπορίου.

2. ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΤΕΣ: Είναι όλα τα μέτρα που λαμβάνει η Ε.Ο.Κ. για να εξαλείψει τα δομικά πλεονάσματα, όπως αναδιάρθρωση καλλιεργειών, τήλη συνυπευθυνότητας, μείωση τιμών όταν οι ποσότητες που δίδονται στην παρέμβαση ξεπερνούν τις καθορισμένες ποσότητες κ.ά.

Πρώτες ανοιξιάτικες επεμβάσεις στο Ξινόμαυρο

Το Ξινόμαυρο μετά από μία περίοδο ληθάργου αρχίζει βέλη Φλεβόδη αρχές Μάρτη να δραστηριοποιείται. Ξεκινά η κυκλοφορία των χυμών (εμφάνιση δακτύροιας), το φούσκωμα και η έκπτυξη αργότερα των οφθαλμών.

Στο στάδιο αυτό, της έκπτυξης των οφθαλμών, το αμπέλι κινδυνεύει από το λεγόμενο «σκουλήκι των ματιών». Βέβαια η προσβολή δεν έχει κάθε χρόνο την ίδια ένταση. Έτσι το 1990 παρατηρήθηκε έντονη προσβολή, ενώ το 1991 ασήμαντη που δεν δικαιολογούσε επέμβαση.

Σαν «σκουλήκι των ματιών» στην παροχή μας θεωρούμε ένα λεπιδόπτερο της οικογένειας Noctuidae, του οποίου η προνύμφη ανεβαίνει τη νύχτα στα κλήματα και τρώει τους διασπασμένους οφθαλμούς ή και τη βάση των βλαστών που μόλις εκπύσσονται.

Τις ίδιες ζημιές προκαλεί και ο ωτιόρυγχος, αλλά η παρουσία του στην περιοχή δεν είναι σημαντική.

Σε περίπτωση που οι αμπελοποιοί διαπιστώσουν την ύπαρξη προσβολής από το σκουλήκι των ματιών πρέπει να επέμβουν (όταν φυσικά ο πληθυσμός του εντόμου δικαιολογεί την επέμβαση) με εντομοκτόνο Decis (Ντεσίς) ή με Thiodan (Θειοτάν), Orthene (Ορθέν) κλπ.

Αν χρησιμοποιήσουν πυρεθρίνη (Decis κλπ.), πράγμα που είχε δώσει τα προηγούμενα χρόνια πολύ καλά αποτελέσματα ως προς την καταπολέμηση του εντόμου, θα πρέπει να προσέξουν την πιθανή εμφάνιση τετρασύχων (ιδίως όταν οι θερμοκρασίες είναι αυξημένες) και να επεμβούν αν χρειαστεί.

Οι δε σκαλόμενοι αμπελοποιοί μπορούν (όταν φυσικά η έκταση του αμπέλωνα είναι μικρή) με εξορμή στις τη νύχτα να μαζέψουν τις προνύμφες και να τις αποιαχρύνουν α-

της Χαρ. Σπινθηροπούλου Γεωπόνου

πό τα σκαμμένα τους.

Μαζί με το δηλητήριο, όσοι αμπελοποιοί έχουν πρόβλημα με τη Φόμοψη (χλωρωτικές κληριατίδες

στη βάση των οποίων εμφανίζονται καστανές νεκρωτικές κηλίδες, δεν αποτελεί ακόμη ιδίαιτο πρόβλημα για τους αμπελώνες της ζώνης μας) ή προληπτικά, μπορούν να χρησιμοποιήσουν κάποιο μυκητοκτόνο όπως τα Μικάλ, Φολπέτ, Αντρακόλ κλπ. για την καταπολέμησή της.

Ποιό θα είναι το μέλλον των οπωροκηπευτικών μας εν όψει της ενιαίας αγοράς του 1993

Συνέχεια από τη σελίδα 39

των εγκαταστάσεων τυποποίησης, διατήρησης και επεξεργασίας των φρούτων και λαχανικών με στόχους την αύξηση της παραγωγικότητας, τη μείωση του κόστους εργασίας και την βελτίωση της ποιότητας.

— Ενδυνάμωση της εφαρμοσμένης γεωργικής έρευνας και σύμφυξη των σχέσεών της με την παραγωγή για ταχύτερη ενημέρωση των καλλιεργητών.

— Καλύτερη οργάνωση της παραγωγής (συγχώνευση μικρών μονάδων εμπορίας, διεπαγγελματικό σύνδεσμο κ.ά.).

— Συνεχί βελτίωση της ποιότητας (περιποίηση, συντήρηση, αμοιόγενεια και παρουσίαση του προϊόντος). Η βελτίωση της ποιότητας έχει σαν αποτέλεσμα την εμπορική

αναγνώριση και διεύρυνση των αγορών.

— Καθημερινή μελέτη των δυνατοτήτων που μας προσφέρουν οι αγορές του εξωτερικού και συνεχής και συνεπής προσαρμογή στις απαιτήσεις τους.

— Μελέτη και οργάνωση της εσωτερικής μας αγοράς επί νέων βάσεων με στόχο την αύξηση της κατανάλωσης Ελληνικών φρούτων και λαχανικών, τόσο από τους Έλληνες, όσο και από τους τουρίστες που κάθε χρόνο έρχονται στη χώρα μας. Αυτή η μελέτη και η οργάνωση της εσωτερικής μας αγοράς πρέπει να γίνει σύντομα αν δεν θέλουμε να δούμε ξένους να έρχονται και να οργανώνουν την εσωτερική μας αγορά κατά τρόπο που ενώ τον ξέραμε, δεν μπορούσαμε ή δεν θαλάσαμε να τον πραγματοποιήσουμε.

Τα επιτύμβια επιγράμματα της Ημαθίας

Συνέχεια από την σελίδα 37

η ύπαρξη ποιητών στην κοιτίδα των Μακεδόνων, γεγονός που ως τώρα δεν έχει, όσο θα έπρεπε, μελετηθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελληνική ή Παλατινή Ανθολογία W. R. PATOU, LONDON 1980.
2. Μακεδονία 4000 χρόνια Ελλ. Ιστ. και Πολιτισμού. Εκδοτικής Αθηνών, Αθήνα 1982.
3. Μ.Γ. Δήμητρα. Η Μακεδονία εν λίθοις φθεγγόμενας και μνημείοις σωζομένοις. Ι.Μ.Χ.Α. Θεσσαλονίκη 1968.

Δ' Πανελλήνιο Εντομολογικό Συνέδριο) Βόλος 1991

Επιμέλεια Οδυσ. Π. Ντινόπουλου

Εισαγωγή

Η εντομολογική Εταιρεία Ελλάδας οργάνωσε στο Βόλο το Δ' Πανελλήνιο εντομολογικό συνέδριο από 14 έως 17 Οκτωβρίου 1991. Την οργανωτική επιτροπή αποτέλεσαν οι εξής:

- 1) Πρόεδρος: **ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΣΙΤΣΙ-ΠΗΣ**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος
- 2) Αντιπρόεδρος: **ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ**
- 3) Γεν. Γραμματέας: **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Γ. ΚΟΥΤΡΟΥ ΜΠΑΣ**, Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Βόλου
- 4) Ταμίας: **ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΠΑΤΟΣ**, Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών, Βόλος
- 5) μέλος: **ΑΘΑΝ. ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ**
- 6) μέλος: **ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΠΑΛΟΥΚΗΣ**, Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών, Θεσσαλονίκη
- 7) μέλος: **ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**, Περιφ. Κέντρο Προστασίας Φυτών και Φυτογυγιονομικού Ελέγχου Βόλου
- 8) μέλος: **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΡΑΤΟΠΟΥΛΟΥ — ΚΑΠΑΤΟΥ**, Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Βόλου

Στο συνέδριο ανακοινώθηκαν συνολικά 68 ερευνητικές εργασίες που έχουν σχέση άμεση ή έμμεση με τα προβλήματα που δημιουργούν οι εχθροί των φυτών (έντομα ακάρεα). Στο σημειώτο τεύχος δημοσιεύονται περιλήψεις μερικών εργασιών, αντιπροσωπευτικές, που θα ενδιέφεραν κυρίως τους καλλιεργητές της Βόρειας Ελλάδας.

Αποτελεσματικότητα του Fenoxycarb και *Bacillus thuringiensis* εναντίον της ευδεμίδας του αμπελιού, *Lobesia botrana* Den. Schiff.

Ο. ΜΠΡΟΥΜΑΣ, Κ. ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ και Α. ΤΣΟΥΡΓΙΑΝΝΗ

Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο, 145 61 Κηφισιά, Αθήνα

Σε πειράματα καταπολέμησης της ευδεμίδας του αμπελιού, *Lobesia botrana* Den. & Schiff., που πραγ-

ματοποιήθηκαν σε αιπελοφυτικές περιοχές των νομών Αττικής και Λάρισας, εξετάστηκε η αποτελεσματικότητα του fenoxycarb (Insegar) και του *Bacillus thuringiensis* (Thuricide) εναντίον της δεύτερης γενεάς του εν λόγω εντόμου. Οι ημερομηνίες ψεκασμών καθορίστηκαν με βάση τον τρόπο δράσης των προϊόντων αυτών και την πορεία πτήσεως των αρρένων αμμιών σύμφωνα με τις συλλήψεις σε παγίδες φερομόνης. Το fenoxycarb, παρόν με ωκτόνο δράση στην ευδεμίδα, έδωσε ικανοποιητικά αποτελέσματα όταν η πρώτη επέμβαση εφαρμόστηκε στην έναρξη δραστηριοποίησης της πτήσεως. Μια δεύτερη επέμβαση, 10 περίπου ημέρες μετά την πρώτη, φαίνεται ότι είναι απαραίτητη όταν παρατηρείται υψηλή δραστηριότητα της πτήσεως για μεγάλη περίοδο. Η αποτελεσματικότητα του *Bacillus thuringiensis* σε θνησιμότητα προνιμίων ήταν 85% περίπου με μία μόνο εφαρμογή, 10-12 ημέρες μετά την έναρξη δραστηριοποίησης της πτήσεως.

Πρόδλεψη ζημιών από το *Lobesia botrana*, με βάση τις συλλήψεις αρσενικών σε φερομονικές παγίδες Μ. ΣΑΒΒΑΠΟΥΛΟΥ - ΣΟΥΛΤΑΝΑΙ, Ε. ΑΓΓΕΛΑΚΗ, Δ. Γ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Α. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΩΔΗΣ, και Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ⁴

¹Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Ζωολογίας και Παράσιτολογίας, Σχολή Γεωτεχνικών Επιστημών, Τμήμα Γεωπονίας, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσ/νίκης, 540 06 Θεσ/νίκη, ²Περιφ/κό Κέντρο Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου Ηρακλείου Κρήτης, ³Ένωση Γεωργικών Συνεταιριστών, 592 00 Νάουσα, ⁴Περιφερειακό Κέντρο Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου Πατρών.

Κατά τα έτη 1988-1989 έγινε εγκατάσταση συστήματος παγίδων με διαφορετικές δόσεις φερομόνης του εντόμου *Lobesia botrana* σε 6 και 7 θέσεις αντίστοιχα σ' όλη την Ελλάδα. Παρατηρήσεις των συλλήψεων αρσενικών γίνονταν από 20 Μαρτίου μέχρι τέλος Νοεμβρίου ανά 2-3 ημέρες. Βρέθηκε σημαντική συσχέτιση μεταξύ δόσεων φερομόνης και αριθμού συλλεφθέντων αρσενικών στην διαχειμάζουσα γενεά το 1988 και τόσο στη διαχειμάζουσα όσο και στην 1η εαρινή το 1989. Ακόμη, σημαντική συσχέτιση βρέθηκε μεταξύ αριθμού συλλεφθέντων αρσενικών και ζημιάς στα άνθη ή τα σταφύλια, στην 1η και 2η γενεά το 1988 και και στη 2η και στη 3η γενεά το 1989. Επομένως μπορούμε να προβλέψουμε το ύψος της ζημιάς στα σταφύλια τουλάχιστον στη 2η γενεά και να αποφασίσουμε αν χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του εντόμου.

Ανταπόκριση του εντόμου *Eurytoma amygdali* σε χημικά ερεθίσματα, προερχόμενα από άνθη, φύλλα καθι καρπούς αμυγδαλιάς στο εργαστήριο.

N.A. ΚΟΥΛΟΥΣΗΣ και Β.Ι. ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΟΣ

Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Ζωολογίας και Παρασιτολογίας, Τμήμα Γεωπονίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σε πειράματα εργαστηρίου μελετήθηκε, με τη βοήθεια ολφασκτιμέτρου και ειδικών βιοδοκιμών, η νιαποκρίση του εντόμου εντόμο της αμυγδαλιάς, *Eurytoma amygdali* Enderlein (Hurytoptera, Eurytomidae), σε χημικά ερεθίσματα που προέρχονταν από άνθη, φύλλα και ανώριμους καρπούς αμυγδαλιάς. Χρησιμοποιήθηκαν, είτε αυτούσια φυτικά μέρη, είτε εκχυλίσματά τους που έγιναν με τους οργανικούς διαλυτές αιθανόλη, μεθανόλη, ακετόνη, εξάνο, διχλωρομεθάνιο και πετρελαιο αιθέρα. Βρέθηκε ότι τα θηλυκά του εντόμου προσελκύνονταν από τα άνθη, και τους καρπούς της αμυγδαλιάς καθώς και από εκχυλίσματα καρπών με μεθανόλη, και ακετόνη και ανθέων με μεθανόλη και αιθανόλη. Αντίθετα αρσενικά δεν προσελκύνονταν από κανένα από τα παραπάνω φυτικά μέρη και εκχυλίσματα. Επιπλέον, όλα τα εκχυλίσματα προκάλεσαν συνάθροιση των θηλυκών, ενώ τα εκχυλίσματα που έγιναν με αιθανόλη, μεθανόλη, και ακετόνη προκάλεσαν και δοκιμές ωστοκίας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα άνθη και οι ανώριμοι καρποί της αμυγδαλιάς περιέχουν ουσίες που χρησιμεύουν για την επιλογή του φυτού ξενιστή και των κατάλληλων για ωστοκία καρπών από τα θηλυκά. Οι ουσίες αυτές πιθανόν να αποδεχτούν χρήσιμες μελλοντικά για την καταπολέμηση του εντόμου.

Στοιχεία βιολογίας των *Myzus persicae*/*Myzus nicotianae* και της ανθεκτικότητάς τους στα εντομοκόνια

Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΓΚΙΟΥΛΜΠΑΣΑΝΗΣ,

Ε. ΤΕΡΛΑΚΑ

ICI HELLAS A.E.

Σύμφωνα με νέα στοιχεία για την ταυτότητα των ειδών της «πράσινης αφίδας της ροδακινιάς» προκύπτει μεγάλη διάδοση του είδους *Myzus nicotianae* που ευρέθη να προσβάλλει την ροδακινιά στους νομούς Πιερίας και Ημαθίας, καθώς και τον καπνό σε όλη την Ελλάδα. Ευρέθησαν επίσης μορφές των εντόμων αυτών που προδίδουν εγγενή πολλαπλασιασμό (ολοκυκλική βιολογία). Τέλος, ως προς την ανθεκτικότητά στα εντομοκόνια, ευρέθη ότι εξαπλώνεται με ταχύ ρυθμό, ότι αφορά και στα δύο είδη και ότι ο τύπος της εστεράσης που χρησιμοποιεί το έντομο για την διάσπαση των εντομοκτόνων είναι ο ίδιος με τον ήδη περιγραφέντα για την *Fettara* της Ιταλίας.

Αποτελεσματικότητα του IMIDACLOPRID στην καταπολέμηση αφίδων σε ροδακινιές και βαμβάκι.

Κ. ΜΠΛΟΥΚΙΔΗΣ και Α. ΝΤΟΜΠΡΗ.

BAYER ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ

Το IMIDACLOPRID (προσθέν κοινό όνομα) είναι: μία νέα εντομοκτόνος δραστική ουσία που ανήκει στην επίσης νέα χημική ομάδα, τις νιτρογουανιδίνες. Στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, δοκιμάστηκε στην καταπολέμηση των αφίδων σε ροδακινιές και βαμβάκια επί δύο συνεχή έτη και για τις δύο καλλιέργειες (1990, 1991), στις περιοχές Βέροιας και Αλεξάνδρειας Ημαθίας. Σε όλα τα πειράματα επελέγησαν οπωρώνες και βαμβάκοφυτείες με έντονη και κατά το δυνατόν αμοιόμορφη προσβολή από αφίδες. Χρησιμοποιήθηκε το σχέδιο πλήρως τυχαίοπονημένων ομάδων σε 4 επανωλήψεις. Εφαρμόστηκε ένας ψεκασμός σε κάθε πείραμα και ακολουθήσε μέτρηση αφίδων ανά εβδομάδα ώστε να ευρεθεί ο βαθμός και η διάρκεια δράσης για την κάθε χρησιμοποιούμενη δόσολογία. Τα αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά και για τις δύο καλλιέργειες. Στην ροδακινιά σε δόσολογία 0,005% Δ.Ο. είχε βαθμό δράσης κατά AB-BOT 100 και διάρκεια πάνω από 20 ημέρες. Ένας ψεκασμός ήταν αρκετός για την κάλυψη όλης της καλλιεργητικής περιόδου. Στο βαμβάκι σε δόσολογία 0,010% Δ.Ο. είχε βαθμό δράσης την δεύτερη εβδομάδα μετά τον ψεκασμό 90%.

Πρόσφατες εξελίξεις στην καταπολέμηση του *Frankliniella occidentalis*

W.J. Ravensberg

Korper B.V., Veilingweg 17, 2651 BE Berkel en Rodenrijs, The Netherlands.

W.J. Ravensberg

Από την εμφάνιση της *Frankliniella occidentalis* στα ευρωπαϊκά θερμοκήπια έχουν γίνει προσπάθειες για τη βελτίωση των βιολογικών μεθόδων καταπολέμησης του θρήπα, οι οποίες στηρίχθηκαν στην καταπολέμηση του *Thrips tabaci*. Εισαγωγές του *Amblyseius cucumeris* αυθήθηκαν με τον αριθμό κατά εισαγωγή και τον αριθμό εξαπολύσεων. Αναπτύσσονται τα επανομαζόμενα συστήματα βραδείας απελευθέρωσης για την καλύτερη εγκατάσταση του αρπακτικού στο φυτό. Αρκετοί νέοι παράγοντες καταπολέμησης δοκιμάζονται: αρπακτικά είδη του γένους *Orius*, ο εντομοπαθογόνος μύκητας *Verticillium lecanii* και υμενόπτερα παράσιτα. Πρόσθετες μέθοδοι καταπολέμησης είναι: 1) η χρήση πολυβουτενίων σαν κόλλα σε φύλλα λευκού πολυεθυλενίου στο δάπεδο ή 2) σε κίτρινα καλύμματα από *roskwool* και 3) πρόσφατα αναπτυγμένες μελε κολητικές παγίδες. Αυτές οι νέες εξελίξεις και οι προοπτικές συζητούνται.

Frankliniella occidentalis (Pergande)

(Thysanoptera: Thripidae):

Ένας νέος σοβαρός εχθρός των καλλιεργειών στην Κρήτη.

Π.Ε. ΡΟΔΙΤΑΚΗΣ

Ινστιτούτο Προστασίας Φυτών Ηρακλείου, 711 13
Ηράκλειο

Ο θρόικας της Καλιφόρνιας, *Frankliniella occidentalis*, παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στην πιπεριά θερμοκηπίου *Capsicum annuum* ex. Sonar την καλλιεργητική περίοδο 1987-1988 στην Ιεράπετρα, προκαλώντας σοβαρές ζημιές. Τα επόμενα δύο χρόνια εξαπλώθηκε σε όλες τις θερμοκηπιακές καλλιέργειες σε όλη την Κρήτη, ενώ παρατηρήθηκε να προσβάλλει το τελευταίο χρόνο υπαίθριες καλλιέργειες κηπευτικών (φασόλια, κολοκίθια, φράουλα κλπ.) και τη νεαρή β' άσπρη γειτονικών αμπελιών. Οι τυριώτερες ζημιές που προκαλέσει ήταν γενική χλωρωση των φύλλων, σαχρώσεις στους καρπούς και στο στέλεχος με αποτέλεσμα την παραμόρφωση και την ποιοτική υποβάθμιση, δευτερογενή ανάπτυξη βροτύτιδα, *Botrytis cinerea*, στη φρούλα λόγω ρήξεως της επιδερμίδας, πολύ μικρό ποσοστό καρποδότης στην πεπονιά και ανάπτυξη του βακτηρίου *Pseudomonas viridiflava*. Σε προκαταρκτικές παρατηρήσεις το έντομο αυτό μπορεί να αναπτύξει 10-12 γενιές την καλλιεργητική περίοδο (Σεπτ. - Ιούνιο). Η σχέση των φύλων είναι 9 θηλυκά: 1 αρσενικό που δείχνει θηλυτικό παρθενογένεση. Η χημική αντιμετώπιση είναι πολύ δύσκολη. Η αποτελεσματικότητα των παρακάτω βιολογικών εχθρών και ασθενειών εξετάζονται: *Amblyseius bekeri*, *Stethorus* sp., *Macrolophus calliginosus*, *Mttarhyzium anisopliae*. Σε ένα πείραμα ελκυστικότητας 8 χρωμάτων σε πέντε μήκους κύματος, διαπιστώθηκε ότι οι αποχρώσεις του μπλε με μήκος κύματος 400-580nm max 460 nm, 400-500 nm max 580 nm και το Φούξια 580-680 nm max 610 nm είχαν τη μεγαλύτερη ελκυστικότητα.

Η συμπεριφορά των μελισσών στις φωτιζόμενες κυψέλες

**Α. ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ, Σ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ και
Χ. ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Εργαστήριο Μελισσομίας - Σηροτροφίας, Θυρίδα 277
Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσ/νίκης.

Τέξι μελίσσια εγκαταστάθηκαν σε κυψέλες που το πρόσλο μέρος τους αντικαταστάθηκε από διπλό τζάμι διαστάσεων 15x20 cm (φωτιζόμενες κυψέλες) και

συγκρίθηκαν με την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά τους με τις αντίστοιχα μελίσσια που βρίσκονταν σε κανονικές κυψέλες (μάρτυρες). Όλα τα μελίσσια είχαν αδελφές Βασίλισσες της ίδιας ηλικίας, ξεκίνησαν με τον ίδιο ρυθμό από μελισσών και την ίδια έκταση γόνου. Οι παρατηρήσεις γράφτηκαν από το Μάιο του 1990 μέχρι το Μάιο του 1991. Τα μελίσσια στις φωτιζόμενες κυψέλες σε σχέση με τον μάρτυρα είχαν καλύτερη ανάπτυξη την Άνοιξη, καταλάμβαναν ημερησία μεγαλύτερη ποσότητα ζαχαροζύμαρου, ήταν λιγότερα επιθετικές, ήταν σε καλύτερη υγιεινή κατάσταση, και κράτησαν περισσότερο γόνο τους χειμερινούς μήνες.

Πολλαπλές εκτροφές μετασοκολήκων στην Ελλάδα

Κ.Γ. ΔΟΥΛΙΑΣ, Σ.Γ. ΝΤΕΝΤΟΣ

Δημοτική Επιχείρηση Σηροτροφίας Μετάξης
Σουφλίου

Η Σηροτροφία για την χώρα μας μέχρι το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αποτελούσε δυναμικό κλάδο της αγροτικής οικονομίας και σε αρκετές περιοχές, όπως στο Ν. Έβρου, ήταν ο σπουδαιότερος τομέας απασχόλησης των κατοίκων. Σήμερα, ύστερα από μια περίοδο συνεχούς συρρίκνωσης, άρχισε να εκδηλώνεται κάποιο ενδιαφέρον από παραγωγούς να ξανασχοληθούν με τη σηροτροφία, δοκιμάζοντας νέους τρόπους καλλιέργειας μελισσών, νέες μεθόδους εκτροφής πολυγονικών φυλών μετασοκολήκων και πραγματοποίηση πολλαπλών εκτροφών μέσα στην ίδια καλλιεργητική περίοδο. Στην Ελλάδα και γενικότερα σ' όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες που ακόμη εκτρέφονται οι μετασοκολήκωνες, (Ιταλία, Γαλλία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σ. Ένωση) σε επίπεδο παραγωγού γίνεται μια μόνο εκτροφή, την άνοιξη. Το σηροτροφικό Εργαστήριο του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθηνών δοκιμάζει με επιτυχία τις πολλαπλές εκτροφές σε εργαστηριακό επίπεδο. Η Δημοτική Επιχείρηση Σηροτροφίας Μετάξης Σουφλίου σε συνεργασία με το Εργαστήριο Σηροτροφίας και με τεχνογνωσία που μετέφερε από την Ιαπωνία και Κίνα, από το 1988 πραγματοποιεί φθινοπωρινές εκτροφές, σε επίπεδο παραγωγού. Τα δε δύο τελευταία χρόνια δοκιμάζει με επιτυχία 6 πολλαπλές επικαλυπτόμενες εκτροφές, από τέλος Απριλίου μέχρι αρχές Οκτωβρίου. Τα αποτελέσματά είναι ενθαρρυντικά και πιστεύεται ότι δυο επικαλυπτόμενες εκτροφές την άνοιξη και μια κατ' το φθινόπωρο είναι δυνατές για τις Ελληνικές εδαφοκλιματολογικές συνθήκες, κάτι που θα δώσει νέα διάσταση στη σηροτροφία, συνέχεια στο επόμενο τεύχος

ΔΕΝΤΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η γονιμότητα του εδάφους - Η σπουδαιότητα της κοπριάς

Η γονιμότητα του εδάφους δεν εξαρτάται μόνο από την περιεκτικότητά του, σε θρεπτικά στοιχεία. Η γονιμότητα είναι η συνισταμένη πολλών παραγόντων. Κι' αυτοί είναι. Τα θρεπτικά στοιχεία, η ευνοϊκή μηχανική σύνθεση, η θερμοκρασία, η υγρασία, ο αερισμός, οι μικροοργανισμοί του εδάφους και ορμόνες ριζοβολίας. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες, υπό τον καλύτερο συνδυασμό μας δίνουν το καλύτερο αποτέλεσμα το οποίο μεταφράζεται σε μία καλή απόδοση της καλλιέργειας. Η κοπριά συμβάλλει αποφασιστικά στην γονιμότητα του εδάφους. Αν και τα τελευταία χρόνια η κοπριά κατάντησε «είδος πολυτελείας», δεν πρέπει να αγνοούμε την χρησιμότητά της. Σίγουρα στα νεαρά δεντρώγια η κοπριά δρα ευεργετικά στα φυτά, και υποβοηθεί αποφασιστικά στην καλή ανάπτυξη τους. Ένα καλό ξεκίνημα στα φυτά, θα επιδράσει ικανοποιητικά για την παραπέρα ανάπτυξη στα επόμενα έτη.

Η κοπριά έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

α) Περιέχει αρκετά θρεπτικά στοιχεία. Συγκριτικά με τα χημικά λιπάσματα περιέχει μικρές ποσότητες ποσότητες αζώτου, φωσφόρου και καλίου. Κατ' έσοο όρο η «χωνευμένη κοπριά» περιέχει 5 μέρη αζώτο, 2,5 μέρη φωσφόρο και 5 μέρη κάλι στοις χιλίους. Επιπλέον η κοπριά παρέχει στο έδαφος πολλά σπάνια θρεπτικά στοιχεία, όσα το ζώο παίρνει από την τροφή και δεν τα κρατάει στο σώμα του.

του Ο. Π. Ντινέπουλου

β) Προσθέτει στο έδαφος πολλούς και διάφορους μικροοργανισμούς. Αυτοί επιταχύνουν την αποσύνθεση των διαφόρων οργανικών ενώσεων και διασπούν την οργανική ουσία. Έτσι απελευθερώνονται τα θρεπτικά στοιχεία, τα οποία ευρισκόμενα υπό αφομοίωσιμο μορφή προσλαμβάνονται αμέσως από το ριζικό σύστημα των φυτών.

γ) Παρέχει οργανική. Η οργανική ουσία δελτιώνει τη φυσική σύνθεση του εδάφους. Έτσι μεταβάλλει, τα αμμόδη και ημιαμμόδη ξηρά εδάφη, και τα κάνει πιό συνεκτικά,

με αποτέλεσμα να μπορούν να διατηρούν την υγρασία τους. Τα δε συνεκτικά εδάφη (πηλώδη και ιλυοπηλώδη) η κοπριά τα κάνει πιό αφράτα και έτσι διευκολύνεται ο αερισμός, η στράγγιση και η κατεργασία τους.

δ) Δίνει στο έδαφος ορμόνες ριζοβολίας, βλαστήσεως και καρποφορίας. Οι ορμόνες παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ανάπτυξη των φυτών.

Έχοντας υπόψη τους παραπάνω παράγοντες, μπορούμε να εξηγήσουμε, τα ευνοϊκά αποτελέσματα που έχει η κοπριά στην ανάπτυξη των φυτών.

Στην εγκατάσταση ενός νέου οπωρώνα ενδεικνύεται να ριχθεί στο έδαφος μαζί με τα λιπάσματα της βασικής λίπανσης, που περιέχουν φωσφόρο και κάλι, και κοπριά περίπου 4000 - 5000 κιλά και να παραχωθεί σε βάθος 25 - 30 πόντους περίπου. Η κοπριά μπορεί να δοθεί στα δέντρα και «ατομικά». Επιβάλλεται να είναι χωνευμένη. Να ανακατεύεται μαζί με χώμα (κοπρόχωμα). Η καλύτερη λύση.

Τα λαχανικά και η χρησιμότητά τους στη διατροφή του ανθρώπου

Μόλις τα τελευταία χρόνια αναγνωρίστηκε η διαιτητική αξία των λαχανικών. Όλοι οι ειδικοί αποφάνθηκαν ότι τα λαχανικά είναι απαραίτητα για μια «σωστή και ισορροπημένη διατροφή». Βέβαια τα λαχανικά δεν είναι τροφές ανάπτυξης του σώματος, όπως είναι το κρέας, το τυρί, τα αυγά κ.ά. Είναι όμως τροφές, που παίζουν, χωρίς αντίρρηση, προστατευτικό ρόλο στην υγεία των ανθρώπων. Τα λαχανικά αναλυτικότερα:

α) Δίνουν στον ανθρώπινο οργανισμό τα απαραίτητα άλατα. Ο σί-

δηρος και το ασβέστιο που είναι απαραίτητα στο ανθρώπινο σώμα, προέρχονται κυρίως από τα λαχανικά. Πρέπει να τονιστεί ότι τα περισσότερα από τα ανόργανα στοιχεία βρίσκονται στα λαχανικά υπό αφομοίωσιμη μορφή, για τον άνθρωπο. Κι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία.

1) ΑΣΒΕΣΤΙΟ: Περιέχουν κυρίως το σέλινο και το σπανάκι και ακολουθούν τα άλλα λαχανικά.

2) ΦΩΣΦΟΡΟ: Περιέχουν τα κουνουπίδια, αγγουράκια και το σπανάκι.

3) ΚΑΛΙ: Περιέχουν τα αντίδια και το σπανάκι. Και ακολουθούν τα μαρούλια σαλάτα, οι ντομάτες, πεπόνια, αγγουράκια, ρεπανάκια κλπ.

4) ΘΕΙΟ: Περιέχουν τα λαχανικά, οι πιπεργιές και τα κουνουπίδια.

5) ΣΙΔΗΡΟΣ: Το σπανάκι, μαρούλια και τα αντίδια έχουν αρκετή ποσότητα και ακολουθούν τα άλλα λαχανικά.

6) ΙΩΔΙΟ: Πρώτο έρχεται το

σπανάκι και ακολουθούν το σπαράγγι, τα μαρούλια σαλάτα, τα κολοκυθάκια θερινά και τα άλλα λαχανικά.

γ) ΧΑΛΚΟΣ: Περιέχουν αναλογικά τα σέλινο, αγγουράκια και σπανάκι και ακολουθούν τα άλλα λαχανικά.

β) Τροφοδοτούν στον ανθρώπινο οργανισμό τις απαραίτητες ΒΑΣΕΙΣ για την εξουδετέρωση των παραγομένων ΟΞΕΩΝ στα σωματικά υγρά (στομάχι, έντερα, αίμα). Την αντίδραση των σωματικών υγρών ρυθμίζει η περιεκτικότητα των τροφών στα θρεπτικά στοιχεία φωσφόρο, θείο, ασβέστιο, κάλι και μαγνήσιο. Από αυτά τα στοιχεία ο φώσφορος και το θείο, που τροφοδοτείται ο οργανισμός κυρίως, από τροφές ζωικής προέλευσης (κρέας, τυρί κλπ.), δίνουν συνήθως όξινη αντίδραση, ενώ τα στοιχεία ασβέστιο, κάλι, σίδηρος, μαγνήσιο, δίνουν βάσεις για να εξουδετερώσουν τα παραγόμενα οξέα και να δώσουν την αλκαλική αντίδραση του αίματος. Αυτά τα στοιχεία περιέχονται στα λαχανικά.

γ) Είναι πλούσιες, σχετικά, πηγές βιταμινών και ιδίως των βιταμινών Α Β C. Τα περισσότερα λαχανικά και ιδίως τα κίτρινά πράσινα και κίτρινα λαχανικά είναι πλούσια σε βιταμίνες Α και C. Ο ζωμός στον οποίο βράζουν τα λαχανικά είναι πλούσιος στις βιταμίνες Β και Β₂. Η βιταμίνη C αφθονεί στην πιπεργιά, το σπαράγγι, σπανάκι, πίκσα και λάχανα. Οι ντομάτες, πιπεργιές, οι πατάτες και το σπανάκι, περιέχουν αρκετή βιταμίνη D.

δ) Περιέχουν αρκετά θρεπτικά στοιχεία. Εδώ κατατάσσονται τα όσπρια και οι πατάτες κ.ά. τα οποία περιέχουν σε μεγάλη αναλογία υδατάνθρακες και πρωτεΐνες.

ε) Παρέχουν στο στομάχι, τον απαραίτητο όγκο για τη λειτουρ-

γία του. Είναι γνωστό ότι το πεπτικό σύστημα έχει ανάγκη ωρισμένου όγκου για να λειτουργήσει κανονικά. Τον όγκο αυτό παρέχουν τα λαχανικά και ιδίως τα φυλλώδη (λάχανα, μαρούλια, σπανάκι, χορταρικά), τα οποία επειδή περιέχουν μεγάλες ποσότητες νερό και αρκετές κυτταρίνες, βοηθούν τη πέψη των άλλων πηδ συμπυκνωμένων τροφών και επιπλέον προλαμ-

δάνουν ή και θεραπεύουν την δυσκοιλιότητα.

στ) Βελτιώνουν το γεύμα, με τη δροσιστικότητα τους. Πράγματι πολλά λαχανικά, επειδή συνδυάζουν άριστα το χρώμα, την σπαργή των κυττάρων, την περιεκτικότητα σε νερό, πτηνικά αέρια, έλαια και πολλά άλλα θρεπτικά στοιχεία, καθιστούν το γεύμα του ανθρώπου ιδιαίτερα ευχάριστο.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το 3ο τεύχος του περιοδικού έρευνας και λόγου (όπως το τιτλοφορεί ο εκδότης του) «Αναζητήσεις» το οποίο εκδίδει ο φιλόλογος - συγγραφέας Αντώνης Κολτσιδης από τη Βέροια.

Στο τεύχος αυτό συνεργάζονται με διάφορα άρθρα τους, ο αιδεύμενος καθηγητής της Φιλοσοφικής Απόστολος Βακαλόπουλος με την μελέτη του «Προβλήματα αναφερόμενα στην ιστορία της περιοχής Θεσσαλονίκης - Βεροίας κατά τα μέσα του 14ου αιώνα». Ο ιστορικός Γιώργος Χιονίδης με την εργασία του για το «Μακεδονικό ζήτημα».

Ο Αντώνης Κολτσιδης με την εθιολογική μελέτη του «Οι Κουτσόβλαχοι - I. Η γένεση της βλαχικής και κουτσόβλαχικής γλώσσας. Ετυμολογία του ονόματος».

Επίσης δημοσιεύεται άρθρο του

φιλόλογου - συγγραφέα και συνεργάτη της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» Θωμά Γαβριηλίδη με τίτλο: «Η ετυμολογία του ονόματος της Βεροίας». Μελέτη του θεολόγου - ιερέα Σάββα Τσάκαλου με τη δεύτερη συνέχεια για τη Βυζαντινή Παράδοση. Το διήγημα του Γιάννη Τζανή: «Το κοράγιο» και άλλη ενδιαφέρουσα ύλη.

Τέλος γίνεται γνωριμία με 14 βιβλία και 4 περιοδικά με βιβλιοκρισίες των Γ. Χιονίδη και Αντ. Κολτσιδα, ενώ στο εξώφυλλο δημοσιεύεται φωτογραφία του Όλγανου (άγαλμα) που ήταν ένα από τα τρία παιδιά του Βέρη και αδελφός της Βεροίας και της Μιέζας, εγγονός δε του μυθικού Μακεδόνα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ

Ιανουάριος 1992 - Βέροια

Τα απρόοπτα της δημοσιότητας

Σε διάφορες εκδηλώσεις τυχαίνει να συναντάμε άτομα άγνωστα σε μιάς, που εκείνοι μας έχουν ακούσει ή διαβάσει στα διάφορα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έτσι προ καιρού (συγκεκριμένα τον περασμένο Νοέμβριο) ο συνεργάτης μας κ. Γ. Χιονίδης στα εγκαίνια του νέου κτιρίου της Νομαρχίας Πιερίας (προσκληθήθηκε σαν παλιός νομάρχης στην Κατερίνη) συναντήθηκε με δυο αγνώστους. Ήταν οι συμπολίτες κ.κ. Μήτσας (Δ)ντής Γεωργίας Πιερίας) και Γ. Τσίτσης (Δ)ντής Εθνικής Τράπεζας Κατερί-

νης) παρόντες στα εγκαίνια, τον χαιρέτησαν και είπαν ότι τον γνωρίζουν από πολλά χρόνια. Ο κ. Χιονίδης απέρρηξε γιατί έχει 17 χρόνια που ήταν εκεί νομάρχης και αποκλείεται να ήταν αυτοί εκεί διευθυντές υπηρεσιών. Τότε άκουσε να τον λένε «Κύριε Χιονίδη σας γνωρίζουμε μέσα από τις στήλες του Περιοδικού ΝΙΑΟΥΣΤΑ».

«Δεν φαντάζεσαι πόσο συγκινηθήκα», μου είπε, «διαπιστώνοντας ότι έχω φίλους και μέσα από τις στήλες του περιοδικού».

I.A.K.

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Πραγματοποιήθηκε και φέτος στις 15 Φεβρουαρίου ο χορός της Μακεδονικής Εστίας όπως κάθε χρόνο στο Χίλτον. Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνστ. Καραμανλής, επίτιμος Πρόεδρος της Μακεδονικής Εστίας. Παρευρέθηκε όλο το Διοικητικό Συμβούλιο.

Τη χρονιά αυτή δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο Μακεδονικό θέμα κι έτσι θα προρούσαμε να ονομάσουμε την βραδυά Μακεδονική βραδυά. Ο κ. Ν. Μάρτης, πρώην υπουργός και Πρόεδρος της Μακεδονικής Εστίας, μίλησε στην αρχή για το Μακεδονικό ζήτημα και προκάλεσε έντονο το ενδιαφέρον του πολυπληθούς κοινού, περίπου 1500 άτομα.

Μετά την ομιλία του κ. Μάρτη, επηύθυνε χαιρετισμό η πρόεδρος του Λυκείου Ναούσης κυρία Καίτη Τσίτση η οποία με τα ωραία λόγια της και το στόμφο στη φωνή της έκανε ξεχωριστή εντύπωση. Το Λύκειο Ναούσης χόρευε στην αρχή τον παραδοσιακό χορό με τους Γε-



Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής. Η χορεύτρια Ναυτικού Ναούσης της Α.Ε.Ν. προσφέρει την ανθοδέσμη στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

νίτσαρους και τις Μπούλες και ύστερα οι κοπέλλες έκαναν την αναπαράσταση του Ολοκαυτώματος στην Αράπιτσα. Οι γυναίκες της Νάουσας, έπεσαν στα παγωμένα νερά της Αράπιτσας το 1822 για να μην πέσουν στα χέρια των Τούρκων όπως ακριβώς οι γυναίκες του Ζαλόγγου.

Στη συνέχεια χόρευε το Λύκειο Σερρών, όπου έλαβαν μέρος και μικρά κοριτσάκια του Δημοτικού που άρεσαν ιδιαίτερα στο κοινό. Μετά το Λύκειο Σερρών χόρευε και πάλι το Λύκειο Ναούσης τους ωραίους Μακεδονικούς χορούς με τη στολή της Επισκοπής Ναούσης. Όλοι θαύμασαν τη λεβεντιά και τη χάρη στα νέα παιδιά που χόρευαν με ιδιαίτερη επιδεξιότητα και καμάρι τους παραδοσιακούς χορούς.

Πολύ ωραία ακουγόταν η φωνή μιας Ναουσαίας με την στολή, που εξηγούσε όλη την ιστορία των χορών αυτών, οι οποίοι είναι τόσο στενά συνδεδεμένοι με την επανάσταση του 1822 και την θυσία των γυναικών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Μακεδονικής Εστίας

Χαιρετισμός της Προέδρου του Λυκείου Ελληνίδων Ναούσης κ. Αικατερίνης Τσίτση

Εξοχώτατε Κύριε Πρόεδρε!

Από την πόλη του Βορρά, το μπαλκόνι της Μακεδονίας, από την

Συνέχεια στη σελίδα 49



Η πρόεδρος του Λυκείου Ελληνίδων κ. Αικατερίνη Τσίτση, προσφέρει κρασιά της Νάουσας και αναμνηστική πλακέτα στον υπουργό Προεδρίας κ. Σωτήρη Κούβελα. Διακρίνονται η χορεύτρια Μαρίο Ζατικοπούλου και η κυρία Ρ. Δεινοπούλου, μέλος του Δ.Σ. του Α.Ε.Ν.

Εκπαιδευτική επίσκεψη αμπελουργών και στελεχών επιχειρήσεων οινοποιίας σε οινοπαραγωγικές περιοχές της Γαλλίας και Ιταλίας 16-30/11-1991

Η εκπαιδευτική επίσκεψη στην Γαλλία και Ιταλία ξεκίνησε με την πρόθεση να γνωρίσουμε από κοντά τους τρόπους και τις διαδικασίες παραγωγής - οινοποίησης και διάθεσης του κρασιού.

Η πρώτη μας επίσκεψη ξεκίνησε στο MONTEPELLIER της Γαλλίας και στην έκθεση μηχανημάτων και φυτορρακτικού υλικού SITEVI '91. Ξεναγηθήκαμε από ξεναγούς της έκθεσης και μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε τις καινοτόμες προτάσεις τις βιομηχανίας αγροτικών μηχανημάτων και των φυτορριών, μηχανήματα συγκομιδής, ψεκασμών, καλλιέργειας κ.λπ. Ένα από τα μηνύματα της βιομηχανίας είναι: η πλήρης εκμηχάνιση της καλλιέργειας για μείωση του κόστους πα-

ραγωγής. Θα πρέπει οι αγρότες μας να αντιληφθούν ότι η συνεργασία μπορεί να μειώσει το κόστος παραγωγής και να γίνουν ανταγωνιστικοί στην αγορά.

Στην επίσκεψή μας στο οινοποιείο της εταιρείας RICHTER μας ενημέρωσε ο Διευθυντής του συνδικάτου οινοπαραγωγών της περιοχής κ. JAUSSAUD ALAIN που δουλεύει για την εμπορία του κρασιού, εμφιαλωμένου και χύμα, αλλά πάντα επώνυμα.

Την επόμενη με συνοδό τον υπεύθυνο του καθήγητού κ. BUBAIS, που οργάνωσε τις επισκέψεις μας στην περιοχή, ερευνητή στα κλαδέματα κ. TORREGROSSA LAUREN και την γεωπόνο κ. Νίκη Ταδερναράκη επισκεφτήκαμε

το CHATEAU COUJAN στο MURVIEL LES BEZIERS που παράγει κρασιά Ουμμάσιας Προέλευσης και κοινής κατανάλωσης. Σε επίσκεψη στους αμπελώνες ο κ. COUJAN είπε:

— είμαστε το πιο ενημερωμένο

Του
**Π. Γεωργιάδη Διευθυντή
του Διεπαγγελματικού
και αρχηγού της
εκπαιδευτικής επίσκεψης**

γκρούπ που έχει περάσει από εδώ.

Η επόμενη επίσκεψη ήταν στο οινοποιείο του BARON DE COUS-SRIGUES με κρασιά κοινής κατανάλωσης.

Τα χαρακτηριστικά της περιοχής του MONTEPELLIER είναι ο μεγάλος κλήρος (πάνω από 100 στρέμ.) και η έντονη εκμηχάνιση της καλλιέργειας με σκοπό το μικρό κόστος παραγωγής καθώς και η προσπάθειά τους για πώληση της παραγωγής την ίδια χρονιά.

Η επίσκεψή μας στο BORDEAUX ξεκίνησε το Σάββατο 23.11.91 με επίσκεψη στο MAISON DE LA QUALITE (σπίτι της ποιότητας) όπου μας ενημέρωσε ο Διευθυντής του Διεπαγγελματικού κ. CAMBAR PIERE για τους τρόπους και τις διαδικασίες ελέγχου στα κρασιά του BORDEAUX, καθώς και την ιστορία της Διεπαγγελματικής Οργάνωσης.

Στον ίδιο χώρο παρουσίασαν και κρασιά των οινοποιών μελών του Διεπαγγελματικού που μας εντυπωσίασαν με τις μικρές τιμές τους. Μέλη του Διεπαγγελματικού του BORDEAUX είναι 3.500 συνεται-



Στιγμιότυπο από την εκδρομή στη Γαλλία (Βουργουνδία 27/11/91) SEVIB OLIVIER LEFLOUNE). Διακρίνονται από αριστερά: Γιώργος Τσαποκίδης αμπελουργός, Λύσανδρος Γυμνόπουλος γεωπόνος, Αναστάσιος Παπαδόπουλος αμπελουργός, Παναγιώτης Γεωργιάδης Διευθυντής Διεπαγγελματικού, Δημήτρης Μπόζας οινολόγος G.G.S., PAUL REHTY πρόεδρος αγροτικού επιμελητηρίου της Βουργουνδίας, Κυριάκος Κυνηγόπουλος Διευθυντής Οινολογικού Εργαστηρίου S.G.S., ALEX FRNC πρακτικός οινολόγος του GEVIB OLIVIER LEFLOUNE.

ρισμένοι και 5.000 οινοπαραγωγοί.

Η επόμενη επίσκεψη ήταν στην ένωση τεσσάρων συνεταιρισμών στο UNI - MEDOC όπου μας φιλοξένησαν και μας πρόφεραν ένα υπέροχο μεσοτριανό γεύμα.

Η ένωση διαχειρίζεται το 1/3 της παραγωγής κρασιού των συνεταιρισμών και επιπλέον και για μικρούς οινοπαραγωγούς με τ' όνομά τους που αναλαμβάνουν την εμπορία του προϊόντος τους. Στο CHATEAUX DE LA PASSION ο πρόεδρος του Διεπαγγελματικού κ. HUBERT BOUTEILLER μας έδωσε πρόσθετες εξηγήσεις σχετικά με τον Διεπαγγελματικό του BORDEAUX.

Την επόμενη μέρα στο CHATEAUX PLASSAN ο οιολόγος κ. POUGET GILLES μας ξενάγησε στο οινοποιείο και στους αμπελώνες του CHATEAUX, χαρακτηριστικό του είναι η συγχρομή με τα χέρια και η ύπαρξη αμπελώνων με ηλικία 45 χρόνων που οινοποιούνται χωριστά και δίνουν κρασιά ποιότητας.

Μετά το γεύμα, σε αίθουσα του ξενοδοχείου παρουσιάστηκε από τον οιολόγο και συνοδό μας κ. DIDIER η ιστορία του κρασιού του BORDEAUX, η κατάταξη των αμπελώνων και των κρασιών, η νομοθεσία που υπάρχει στην Γαλλία και οι διαδικασίες ελέγχου των Διεπαγγελματικών και του κράτους. Χαρακτηριστικά η Γαλλική νομοθεσία δεν επιβάλλει υποχρέωση παλαιώσης εκτός από την περιοχή S. EMILLION στο BORDEAUX, απλά όποιος νομίζει ότι το κρασί του θα γίνει καλύτερο με την παλαιώση σε βιρέλια το κάνει.

Η τελευταία μας επίσκεψη στο BORDEAUX ήταν και η πιο εντυπωσιακή. Το CHATEAUX CHEVALIER, ένα από τα πέντε (5) GRAND CRU CLASSE του BORDEAUX. Δίπλα στο παλιό παλιό (πύργο) CHATEAUX η ανέγερση ενός καινούργιου οινοποιείου και

κάδας παλαιώσης μας απέδειξε τον σεοσμό του κ. BERNAD OLIVIER στην παράδοση, αλλά και στην χρησιμοποίηση της τέχνης και της επιστήμης στην ανέγερση ενός καινούργιου οινοποιείου που σέβεται την ιστορία του, το αμπέλι και το κρασί. Η πρόταση του κ. OLIVIER για να γίνει το αμπέλι ιστορικό μνημείο και να μην καταστραφεί, είναι χαρακτηριστικό της αγάπης του γι' αυτό.

Ο άσπρος κύριος κρασί που δοκιμάσαμε μας απέδειξε ότι η προσπάθειά του έχει ένα αποτέλεσμα που ξεπερνάει τις προσδοκίες μας. Ένα υπέροχο άσπρο κρασί από μια χρονιά που δεν την θεωρούσε και πολύ καλή.

Η Βουργουνδία που επισκεφτήκαμε τις δυο επόμενες μέρες είναι μια περιοχή που μοιάζει με την Νάουσα, μικρός κλήρος ανάλογος με τα ελληνικά δεδομένα πολλές ονομασίες προέλευσης, θαμνάσια άσπρα κρασιά που παλαιώνουν για πολλά χρόνια όπως και κόκκινα.

Επισκεφτήκαμε το οινοποιείο SEVIB OLIVIER LEFLOUNE με άσπρα κρασιά που είχε 1200 βαρέλια και 70 ονομασίες προέλευσης. Μας παρουσίασαν την ζώνη της Βουργουνδίας την κατάταξή της, και τους τρόπους οινοποίησης. Εκεί μας τίμησε με την παρουσία του ο κ. PAUL RHETY πρόεδρος του αγροτικού επιμελητηρίου της Βουργουνδίας, και δημοσιογράφος τοπικής εφημερίδας της Βουργουνδίας, που ενημερώθηκε για την επίσκεψή μας και την ζώνη της Νάουσας.

Στην συνέχεια επισκεφτήκαμε το οιολογικό εργαστήριο της SGS με τα στελέχη και με τους αμπελοουργούς τον οίκο FOU PIN BEAINE (αγροτικά μηχανήματα). Η μέρα μας έλειπε με επίσκεψη στην οικογενειακή επιχείρηση R. DU BOIS ET FILS που παράγει κυρίως κόκκινα κρασιά, μετά από γευστική δοκιμή 10 ταλλάχιστων κρασιών. Εκεί τελείωσε η επίσκεψή μας

στην Βουργουνδία που οργανώθηκε από τον Έλληνα Διευθυντή του οιολογικού εργαστηρίου της SGS κ. Κυριάκο Κυνηγόπουλο.

Στην Ιταλία επισκεφτήκαμε το CONSORZIO DEL GALLO NERO στο S. ANDREA IN PERCUSSINA όπου παράγουν το κρασί ονομασίας προέλευσης GIANTI CLASSICO.

Η ενημέρωση έγινε από τον Διευθυντή του CONSORZIO κ. DARIO LANZONI. Η οργάνωση έχει 19 υπαλλήλους που ασχολούνται με τον έλεγχο, τις αναλύσεις, το Μάρκετινγκ κ.λπ. Το CONSORZIO αντιπροσωπεύει το 85% των αμπελοουργών της Ζώνης και δίνει το σήμα του CONSOORZIO στα κρασιά GIANTI CLASSICO που περνούν τις διαδικασίες ελέγχου που θέτει. Έχουμε ξεκινήσει πειραματικό πρόγραμμα που λέγεται CHANTI CLASSICO 2.000 σε νεργασία με το Πανεπιστήμιο της SIENA, που χρηματοδοτείται από το Ιταλικό κράτος κατά 85%.

Οι διαδικασίες ελέγχου στην εγκατάσταση και παραγωγή καθώς και στην επιπλέον του κρασιού είναι αυστηρές για να πάρουν το σήμα του CONSORZIO, που είναι δείγμα ποιότητας.

Η μέση έκταση είναι πολύ μεγάλη το μεγαλύτερο μέρος το έχουν οι πλούσιοι οινοπαραγωγοί και οι καλλίγοι δουλεύουν στα μεγάλα κτήματα.

Οι επισκέψεις μας τελείωσαν στην πόλη της Φλωρεντίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην Γαλλία η νομοθεσία είναι ευέλικτη και προσαρμόζεται στα καινούργια δεδομένα των ερευνητικών κέντρων και των προτάσεων των Διεπαγγελματικών φορέων, τηρούνται αυστηροί οι όροι για εγκατάσταση, κλάδεμα, απόδοση/εκτάριο των αμπελώνων και τα κρασιά ελέγχονται κάθε χρόνο για το αν τηρούν τις προϋποθέσεις να έχουν

την ονομασία προέλευσης. Σε άσχημες χρονιές δεν κυκλοφορούν με την Ονομασία Προέλευσης, αλλά σαν κοινής καταπόλωσης.

Έχουν όλη την ευθύνη της παραγωγής, εμπορίας και διακίνησης του προϊόντος οι ίδιοι οι παραγωγοί κλάδοι, νομοθετημένα. Το Γαλλικό κράτος υποστηρίζει και μάχεται για το Γαλλικό κρασί, τα Πανεπιστήμια και τα Ινστιτούτα ερευνούν και συνεργάζονται για την καλύτερευση της ποιότητας και την υποστήριξη των αμπελουργών και οινοποιών.

Φυσικά έχουν και αυτοί προβλήματα ανάλογα ίσως με τα δικά μας (λιγότευε: η κατανάλωση ανά άτομο, μεγαλώνουν τα αποθέματα, οι νέοι δεν πίνουν κρασί κ.τ.λ.).

Στην Ιταλία δεν είχαμε πολλά παραδείγματα απλά η επίσκεψή μας στον CONSORZIO DEL GALLO NERO μας έδειξε την συντονισμένη προσπάθεια για έρευνα σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια το ενδιαφέρον του Ιταλικού κράτους και την προσπάθεια που κάνουν για καλύτερη ποιότητα.

Επίσης θα πρέπει ν' αναφερθεί ότι από όλους τους φορείς δαπάνονται περάστια ποσά για την προώθηση και προβολή των κρασιών που παράγουν (σχεδόν το 50% του προϋπολογισμού τους).

Είνα: χαρακτηριστικό ότι ανάλογα με την αξία του κρασιού που παράγεται: από τους αμπελώνες ανεβαίνει και η αξία της γης, π.χ. ένα κρασί Βουργουνδίας έχει 30 γαλλικά φράγκα (δηλ. 1000 περίπου δρχ.), ένα GRAND CRU έχει 400 F. (13.500 δρχ.), η αξία της γης του αμπελώνα GRAND CRU CLASSE είναι: 200 φορές περισσότερη.

Επίσης η εμπορία δεν γίνεται σε σταγόνια (πολύ μικρό ποσοστό παραγωγής), αλλά σε κρασί και ο αμπελουργός προσπαθεί να βγάλει καλό κρασί για να έχει μεγαλύτερη τιμή.

Η συντονισμένη προσπάθεια για καλύτερευση της ποιότητας, η προβολή και προώθηση του προϊόντος καθώς και η οργανωμένη παραγωγή, τους δίνουν την δυνατότητα μικρού κόστους παραγωγής και αναλογικά πολύ ανταγωνιστική τιμή πώλησης.

Με την ενοποίηση της αγοράς της Ε.Ο.Κ. τα ελληνικά κρασιά θα έχουν να παλέψουν με πολύ δύσκολους αντιπάλους κάτι που θα πρέπει να γίνει κατανοητό στα χρόνια που θάρθουν.

Ο ετήσιος χορός της Μακεδονικής Εστίας στην Αθήνα

Συνέχεια από τη σελίδα 46

ωραία Ηρωϊκή Νάουσα, το Λύκειο των Ελληνίδων, μεταφέρει τον πιο θερμό και εγκάρδιο χαιρετισμό των κατοίκων της, ΠΡΟΣ ΕΣΑΣ κ. ΠΡΟΕΔΡΕ και προς όλους τους εκλεκτούς παρευρισκομένους της αποψινής αυτής βραδιάς.

Αυτές τις στιγμές της Μεγάλης Εθνικής Ύψασης που διαπερνά απ' άκρον εις άκρον την Μακεδονία και τους Μακεδόνες, είναι ιδιαίτερη τιμή και μεγάλη χαρά για το Λύκειο Ελληνίδων Ναούσης, να εμφανίζεται μπροστά σας.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΣΑΣ, αυθεντικό πρότυπο του δυναμισμού των Μακεδόνων.

Η τιμητική αυτή πρόσκληση, εκ μέρους της διοργανωτικής επιτροπής, έδωσε την ευκαιρία και τη δυνατότητα στα παιδιά της Ηρωϊκής Ναούσας, τους γνήσιους αυτούς χυμούς της Πανάρχαιας ζωής των

Μακεδόνων, να παρουσιάσουν ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΩΤΗΤΑ ΣΑΣ και στο εκλεκτό κοινό, τους πανέμορφους παραδοσιακούς και ιστορικούς χορούς της χώρας μας.

ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΗ Η ΠΙΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ! ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΗ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ, ΗΘΙΚΗ, ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ, η οποία μάς συνδέει με τις ρίζες της φυλής μας και που η αρχή τους χάνεται στα βάθη των αιώνων.

Αισθάνεται λοιπόν βαθειά υποχρέωση να ευχαριστή θερμότατα, αφ' ενός ΕΣΑΣ κ. ΠΡΟΕΔΡΕ, για την υπομονή που θα έχετε για να μάς δείτε, και αφ' ετέρου τη διοργανωτική Επιτροπή της Μακεδονικής Εστίας, και ειδικά τον Πρόεδρό της κ. Νικ. Μάρτη, για την εδώ αποψινή παρουσία του συγκροτήματός μας.

Σας ευχαριστώ

Από τη δραστηριότητα συνεργατών μας

Στα μέσα του παραχιένου Οκτώβρη, στην Αθήνα, έγινε με μεγάλη επιτυχία μια εκδήλωση από την Εταιρεία των Φίλων του Πολιμικού Μουσείου «προς τιμήν της Ηρωϊκής Πόλης Νάουσας», όπως έγραφε και το πρόγραμμα που κυκλοφόρησε. Η εκδήλωση έγινε στις αίθουσες του Πολιμικού Μουσείου και περιλάμβανε προσφώνηση του Προέδρου της Εταιρείας Υποπετάρχου ε.α. κ. Π. Σκουτέλη και χαιρετισμό του Δημάρχου Νάουσας κ. Γ. Πολάκη.

Κύριος ομιλητής της επιτυχημένης βραδιάς ήταν ο συνεργάτης της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ δικηγόρος - ιστορικός κ. Γ. Χιονίδης που μίλησε με θέμα: «Η Νάουσα, η επανάσταση και ο χαλασμός της το 1822». Ο ομιλητής με την γλαφυρότητα που τον διακρίνει, αρχικά ασχολήθηκε με την ιστορία του τόπου στα αρχαία χρόνια όπου αναφέρθηκε και στην «ερή σχέση του δάσκαλου Αριστοτέλη με τον μαθητή Αλέξανδρο στην Μιέζα και στο Νικηαίο», που βρίσκονται κάτω από τη σημερινή θέση της Νάουσας.

Στη συνέχεια ασχολήθηκε με το πρόβλημα αν υπήρχε ή όχι Νάουσα στα Βυζαντινά χρόνια και αν είναι αληθινή η επικρατούσα άποψη ότι η πόλη πρωτεύθηκε στα τέλη του 14ου με αρχές του 15ου αιώνα απ' τον γνωστό Γαζή Εβερνός. Η άποψη που εξέφρασε είναι, πως δεν είναι δυνατόν μια τόσο εύφορη περιοχή να ήταν ακατοίκητη μέχρι την εμφάνιση των Τούρκων, συνεπώς θα πρέπει να μιλάμε για επανίδρυση και όχι για ίδρυση.

Μετά αναφέρθηκε στους μύθους για το χρίσμο της πόλης και στα επαναστατικά γεγονότα που έγιναν το 1601 και 1706 οπότε οι Ναουσαίοι αντέδρασαν για το παιδομάζωμα. Στο ζεστόκρια την εποχή των «ορλωφικών» και στους αγώνες των Ναουσαίων εναντίον του Αλή Πασά των Ιωαννίνων (1795, 1798

Νάουσα - Η ηρωϊκή πόλη

και μετά).

Υστερα ανέπτυξε το κυρίως θέμα για την κήρυξη και πορεία της επανάστασης στη Νάουσα, για τα γεγονότα στη Βέροια και στη μονή Δοδρά και για τη δολοφονία χιλιάδων Ναουσαίων μετά το «χαλασμό» της πόλης. Για την αυτοθυσία των γυναικών στη θέση «Στοκιπάνοι» της Αράπιτσας και για το μετέπειτα δουλεμπόριο των γυναικοπαίδων.

Διάβασε τέσσερις ενθυκίσεις, δηλαδή μικρά χειρόγραφα που βρέθηκαν γραμμένα σε εκκλησιαστικά βιβλία με κνορθόγραφες και χειρόγραφες σημειώσεις και αφορούν την επανάσταση και την καταστροφή της Νάουσας. Τέλος έκανε μια κωδικοποιημένη αναφορά στις υλικές ζημιές που υπέστησαν οι περιοχές Βέροιας - Νάουσας, οπότε καταστράφηκαν από 50 - 130 καμπίζια και ορεινά χωριά των περιοχών αυτών.

Η εκδήλωση έκλεισε με τοπικούς χορούς από το χορευτικό συγκρότημα «Εντίταροι και Μπούλες» της Νάουσας.

Μετά το τέλος της εκδήλωσης η Εταιρεία Φίλων του Πολιμικού Μουσείου παρέθεσε γεύμα στο οποίο ο δήμαρχος κ. Πολάκης απένειμε το μετάλλιο της πόλης στον συμπολίτη κ. Φ. Λάππα που ήταν ο εμπνευστής της εκδήλωσης, αλλά και σε αναγνώριση της προσφοράς της οικογένειας Λάππα στη Νάουσα.

Επίσης με την φροντίδα και επιμέλεια του συνεργάτη της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ λαογράφου κ. Τάκη Μπάι-

την παράλληλα με την εκδήλωση λειτούργησε έκθεση όπλων και ναουσαϊκού οπτά στο «φουαγιέ» του Μουσείου με μεγάλη επιτυχία.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν: Ο ημαθιώτης υφυπουργός Εξωτερικών κ. Παπαστάμικος, εκπρόσωπος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, η τ.

Του Γιάννη Α. Καρασιώλη

υφυπουργός παιδείας κ. Μπουράδρα, πολλοί τέως και νυν βουλευτές, πολλοί ανώτεροι και ανώτατοι εν ενεργεία και εν αποστρατεία αξιωματικοί στρατού - ναυτικού - αεροπορίας, ο Πρόεδρος και το Δ.Σ. του Πολιμικού Μουσείου. Επίσης από την Μακεδονική Εστία η κ. Αντιγόνη Λιάπη (αδελφή του Προέδρου της Δημοκρατίας), απόγονοι των ιστορικών οικογενειών Δραγούμη, Μελά, Δελτηγιάννη, Φλέσσα, Κόττα και Καραγιλλά. Πολλοί απόγονοι μακεδονομάχων μεταξύ των οποίων και η κ. Ναταλία Ιωαννίδη (εγγονή του Παύλου Μελά).

Παρευρέθηκαν επίσης πολλοί Ναουσαίοι των Αθηνών, μεταξύ των οποίων εκπρόσωποι του Συλλόγου Ναουσαίων ο Ζαφειρόακης, οι οικογένειες Λαναρά, Γούτα, Λόγγου, Τουρπάλη. Η κ. Θάλεια Σαμαρά με την οικογένειά της, καθηγητές Πανεπιστημίου, εκπρόσωποι του Μουσείου Μπενάκη και επιλεκτα μέλη του πνευματικού κόσμου των Αθηνών.

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

